CAHİT SITKI TARANCI

Otuz Beş Yaş

BÜTÜN ŞİİRLERİ

Derleyen: ASIM BEZİRCİ

İçindekiler

CAHİT SITKI
TARANCI

Otuz Beş Yaş

BÜTÜN ŞİİRLERİ

Derleyen
Asım Bezirci

1. basım: 1983
46. basım: Eylül 2013, İstanbul
E-kitap 1. sürüm Şubat 2014, İstanbul
Eylül 2013 tarihli 46. basım esas alınarak hazırlanmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design
Kapak resmi: © iStockphoto.com / Patrick Herrera

ISBN 9789750719998

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com
Sertifika No: 10758

CAHİT SITKI TARANCI, 4 Ekim 1910'da Diyarbakır'da doğdu. Ortaöğrenimini Galatasaray Lisesi'nde tamamladıktan sonra Mülkiye Mektebi'nde ve Yüksek Ticaret Okulu'nda okudu. Bir süre Sümerbank'ta memur olarak çalıştı. 1939'da Paris'e gitti. Paris Radyosu'nda Türkçe yayınlar spikerliği yaptı. II. Dünya Savaşı çıkınca yurdu döndü, askerliğini yaptı ve Ankara'da Anadolu Ajansı'nda çevirmen oldu. Geçirdiği kısmi felç sonrasında konuşma yetisini yitirdi; tedavi için götürüldüğü Viyana'da öldü (13 Ekim 1956). İlk şiirleri 1936'da *Muhit* ve *Servet-i Fünûn* dergilerinde yayımlandı. "Otuz Beş Yaş" şiiri 1946 CHP Şiir Yarışması'nda birinci oldu. Şiirlerini *Ömrümde Sükût*, *Otuz Beş Yaş*, *Düşten Güzel* kitaplarında topladı. Ölümünden sonra kitaplara girmeyen şiirleri, çevirileri ve ölümü üzerine yazılanlar *Sonrası* adıyla kitaplaştırıldı. Yine ölümünden sonra Ziya Osman Saba'ya yazdığı mektuplar (*Ziya'ya Mektuplar*) ve hikâyeleri (*Cahit Sıtkı'nın Hikâyeciliği ve Hikâyeleri*) kitap haline getirildi. Bütün şiirleri Asım Bezirci tarafından derlendi. Düzyazıları *Yazılar / Makaleler / Konuşmalar / Yanıtlar* (1995) adlı kitapta bir araya getirildi.

Sunu

Cahit Sıtkı Tarancı, cumhuriyet döneminin çok sevilen şairlerinden biridir. *Varlık* dergisinin 1957'deki bir soruşturmasıyla *Otuz Beş Yaş* adlı eserinin on dördüncü basıma ulaşması bunu kanıtlamaya yeter. Fakat o, söz konusu dönemin yalnızca sevilen değil, beğenilen şairlerindendir de. Nitekim Nurullah Ataç'tan Mehmet Kaplan'a, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'ndan Ahmet Hamdi Tanpınar'a, Behçet Necatigil'den Ceyhun Atuf Kansu'ya, Peyami Safa'dan Oktay Akbal'a, Haldun Taner'den Tahsin Yücel'e kadar değişik görüş ve kuşaktan birçok yazarın övgüsünü kazanmıştır. Büyük bir üzüntü yaratan erken ölümü üstüne yazılan şiirlerin sayısı yirmiye yaklaşmıştır. Kişiliği ve sanatıyla ilgili kitapların sayısı altıyı bulmuştur.

Ahmet Haşim, Nâzım Hikmet ve Orhan Veli'nin ardından Tarancı'nın şiirlerini derlemeye girişmemin temel gerekçesi de bu sevgiyle beğenmedir. Ayrıca, ürünlerinden önemli bir bölümünün –otuz beş kadar şiirin– eski dergi ve gazetelerde unutulup kalmış olduğunu görmenin de buna eklendiğini açıklamalıyım.

Tarancı'nın *Bütün Şiirleri*'ni bir araya getirirken şöyle bir yol izlemeyi uygun buldum:

Şiirleri, elverdiğince, yayım tarihlerine göre sıraladım. Bunun için, şairin *Ömrümde Sükût* adlı ilk eserinden önce yayımlanan ve hiçbir kitabına girmeyen yirmi dört şiirini "Öncekiler" bölümünde topladım. *Ömrümde Sükût*'tan sonra ve *Düşten Güzel*'den önce basılıp da eserlerinde yer almayanları "Aradakiler" bölümünde birleştirdim. *Düşten Güzel*'den sonra çıkanları ise "Sonrakiler" bölümüne yerleştirdim. En sona da "Çeviriler"i ekledim.

Ömrümde Sükût, Otuz Beş Yaş ve *Düşten Güzel*'deki şiirlerin sıralanış düzenine dokunmadım.

Tarancı'nın sağlığında yayımlanan ve ölümünden sonra defalarca basılan eserlerinin ilk basımlarını temel aldım. Ancak şairin sonradan yaptığını sandığım bazı değişiklikler ile dizgi yanlışlarını göz önünde tuttum.

Tarancı'nın eserlerine aldığı ya da almadığı tüm şiirlerin altında, ilk yayımlandıkları yerin adını ve tarihini belirttim. (Böylece, şairin evrim çizgisini izlemenin kolaylaşacağını sanıyorum.)

Başka bir dergi ve gazetede ikinci kez basılan ve az çok değiştirilen şiirler için dipnotlarda küçük açıklamalar yaptım.

Şiirleri aktarırken, genel olarak, Türk Dil Kurumu'nun *Yeni Yazım Kılavuzu*'na[1] uydum.

"Hatıralar", "Renkler", "Gün Sonu", "Sayıklayan Ağaç" başlıklı şiirlerin elyazması ilk biçimlerini yayımlanmış örnekleriyle birlikte sundum.

Derlemenin başına, Tarancı'nın birer belge niteliği taşıyan değişik tarihli üç konuşması ile bir mektubunu ve yazısını koydum. (Bunların şiirleri ve şairi daha iyi anlayıp değerlendirmeye yardımcı olacağını umuyorum.)

ASIM BEZİRCİ
1983, İstanbul

1. TDK, *Yeni Yazım Kılavuzu*, 1980, Ankara.

Cahit Sıtkı Tarancı’nın Can Yayınları’ndaki diğer kitabı:

Gün Eksilmesin Penceremden, 2006

Şiir Üstüne

Konuşma

I

— *Edebiyata nasıl başladınız?*

— Edebiyata karşı duyduğum heves on yıl önceye kadar gider. O zaman Fransız okulundaydım. Annemden uzak bulunmam, okuldaki yabancı ve sıkıntılı hava zaten hastalıklı olan ruhumu büsbütün karartmıştı. Anneme yazdığım uzun mektuplarda bu karanlıkları, biraz da sınıfta okuduğumuz edebî parçalardan esinlenerek, parlak sözcükler, göz kamaştırıcı benzetmeler ve süslü cümlelerle anlatmaya çalışıyordum. Corneille'i, Racine'i, Molière'i sınıfta okuyorduk. Romantikleri de kendi kendime, okul kitaplığından aldığım kitaplardan izliyordum. Lamartine'in bütün şiirlerini ezberliyor, teneffüshanede arkadaşlarım voleybol, basketbol oynarlarken, ağaçların gölgesine çekilerek kendi kendime okuyordum. Bendeki Lamartine sevgisi, Galatasaray onuncu sınıfına kadar sürdü. Orada Baudelaire'i keşfettim, daldım *Elem Çiçekleri*'nin sonsuz bahçesine: Baudelaire'i okuyuncaya kadar Lamartine etkisinde birkaç manzume karalamıştım. Fakat Baudelaire'i okuduktan sonra düşünüşüm, duyuşum, görüşüm değişti. Daha doğrusu, Baudelaire, elinde tuttuğu canlı meşale ile bana tutacağım, tutmam gereken yolu gösterdi. Baudelaire bana suyun dibine inmeyi öğretti: İçimle dışım arasındaki farkı, *Les fleurs du Mal*'i (*Elem Çiçekleri*) okuduktan sonra anladım. Baudelaire, bana kendi kendimi buldurttu ve ben hayatımı, Baudelaire'i okuduktan önce, Baudelaire'i okuduktan sonra diye iki bölüme ayırmaktayım.

— *İlk yayınlanan yazınız ve bu yayınlanış sırasındaki heyecanlarınız?*

— Ailem arasında edebiyatla uğraşmamı teşvik derecesinde destekleyen bir dayımdı. Bir gün beni yanına çağırarak şiirlerimi götürüp Abdullah

Cevdet'e göstermemi söyledi. Ben de bütün yazdıklarımı, cicili bicili bir deftere büyük bir özenle geçirerek İçtihad Evi'nin eşiğinden atladım. Dr. Abdullah Cevdet beni asla unutamayacağım bir içtenlikle, bir ilgiyle, bir güler yüzle karşıladı. Bütün manzumelerimi dikkatle okudu, kusurlarımı söyledi. Beğendiği dizelerin altını çizdi ve bana şiire yetenekli olduğumu söyledikten sonra bu yazılarımı yayınlamaktan vazgeçmemi, çok kitap okumamı ve sonra yazmamı salık verdi. Bu öğüdü dinlediğime ne iyi etmişim. Tam o sırada da Baudelaire'i okudum, düşündüm, uğraştım ve bir yıl içinde bir defter daha doldurdum. Fakat yazmak beni tatmin etmiyordu, yazılarımın yayınlanmasını istiyordum. Bir gün bütün cesaretimi toplayarak o zamanın *Servet-i Fünûn* yazı işleri müdürü Halit Fahri'ye gittim. Yirmiyi aşkın manzume içinde Halit Fahri tek bir manzumeyi beğendi, onu da *Servet-i Fünûn*'da yayınladı. İmzamı *Servet-i Fünûn*'un sütunlarında gördüğüm gün, yirmi dört yıllık hayatımda bir eşini bir daha bilemeyeceğim bir sevinç içindeydim. Bana bu büyük iyiliği yapan Halit Fahri'ye yıllarca sonra bile olsa, teşekkür etmek isterim.

Servet-i Fünûn'dan sonra *Muhit*'te, *Galatasaray* mecmuasında birçok yazılarım yayınlandı.

— *Bizim eskilerden okuyup sevdikleriniz?*

— Eskilerden kimi kastediyorsunuz? Divan edebiyatı ise, gereğince okuyamadığımı, daha doğrusu okumaya fırsat ve imkân bulamadığımı itiraf edeceğim. Okuyabildiklerim arasında Fuzuli ile Şeyh Galib en başta gelirler. Nedim'i onlarla bir tutmamakla birlikte gene severim. Muhakkak ki divan edebiyatı yabana atılacak bir edebiyat değildir. Mallarmé'nin bütün yaşamını vererek yapmak istediği ve Abbé Bremond'un inatla savunduğu saf şiiri, divan şairleri yüzyıllarca önce yapmışlardır... Bakın size, adı hatırımda kalmamış bir divan şairinin bir dizesini söyleyeyim:

"Men ta senin yanında dahi hasretem sana."

Böyle olağanüstü dizeleri bulunan bir edebiyatı sevmemek mümkün müdür? Gelelim Tanzimat edebiyatına: Ben Tanzimatçıların bir şey yapmış oldukları kanısında değilim. *Servet-i Fünûn* edebiyatını da beğenmem. *Servet-i Fünûn*'cular arasında edebiyata kalacak bir Halit Ziya vardır bence.

Fecr-i Âti edebiyatının Haşim ile Yakup'u olmasa o edebiyatı da mahkûm etmek kolaydır. Fakat işte Ahmed Haşim var, Ahmet Hamdi'nin dediği gibi, Türk edebiyatına insancıl anlamında gerçek şiiri getiren Ahmet

Haşim var. *Nur Baba*'yı, *Hüküm Gecesi*'ni, *Sodom ve Gomore*'yi, *Yaban*'ı, *Ankara*'yı yazan Yakup Kadri var.

Eserinde Doğu ile Batı'yı büyük bir ustalıkla kaynaştıran Yahya Kemal ise şiirimizin kutuplarından biridir. Kusursuzluğun zevkini biz Yahya Kemal'in dizelerinde tattık. Yahya Kemal'in şiir yazdığı bir dönemde Türk şiiri, göğsünü gere gere, "Varım," diyebilir. Halk edebiyatımız da divan edebiyatı kadar ve hatta ondan da önemlidir. Bir Yunus Emre az şey mi?

"*Bir ben vardır bende ben'den içeri*"

Baudelaire'i bile kıskandıracak bir dizedir. Halk şairlerinin en çok hoşuma giden yanlarından biri de içsel bir hayata sahip olmalarıdır, ki bence bu şair olmanın ilk koşuludur. Temiz Türkçenin de en güzel örneklerini ancak halk şairlerinde bulabilirsiniz.

Bekleyelim, zaman her şeyi çözümler, yoluna kor.

— *Genç kuşağın en kuvvetli şair ve yazıcıları?*

— Genç kuşak, yani savaştan sonraki demek istiyorsunuz. Bence asıl Türk edebiyatı bu kuşakla birlikte başlıyor. Genç kuşak içinde, kitapları Avrupa dillerine bile çevrilirse edebiyatımıza şeref verecek olan en güçlü ad Peyami Safa'dır. Ne yazık ki aydın tabaka, Peyami'yi daha çok fıkra yazarı olarak tanıyor. *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu*'nu, *Bir Tereddüdün Romanı*'nı okumuş kaç adam gösterebilirsiniz bana? Halk ancak Burhan Cahit edebiyatını anlıyor.

Şiirde Necip Fazıl, Ahmet Kutsi var, onlarla birlikte başladığı halde en güzel şiirlerini son iki yıl içinde vermiş olan Ahmet Hamdi var. Hikâyede Sadri Ertem var. Daha genç kuşak yazarları arkadaşlarım oldukları için ad belirtmeyeceğim. Fakat onların içinde öyle olağanüstü şiirler ve hikâyeler yazanlar var ki yarına kalacaklarına şimdiden senet vereceğim geliyor.

— *Son dil akımını nasıl buluyorsunuz?*

— Son dil akımının yanındayım, dilimizi yabancı sözcüklerden temizlemek kadar güzel bir düşünce olabilir mi? Asıl Türk dilini de ancak bugünkü kuşak yapacaktır.

II

— *Edebiyata karşı ilk ilgi sizde ne zaman ve nasıl uyandı?*

— İlkokulda iken Namık Kemal'in, Tevfik Fikret'in, Mehmet Emin'in şiirlerini yüksek sesle okumayı pek severdim. Fransız okuluna geçtiğimde durmamacasına roman okumak tutkusuna kapıldım. Yine o tarihlerde Diyarbakır'daki kız kardeşime uzun manzum mektuplar yazdığımı hatırlıyorum. Fakat bende edebiyata ve özellikle şiire karşı gerçek ve köklü denilebilecek ilk ilgi Galatasaray onuncu sınıfta sıra arkadaşım Ziya Osman Saba'nın yardımıyla tanıdığım Baudelaire ile başlar. Bu dev Fransız şairini içime sindire sindire okuduktan sonradır ki, şiir yazmak benim için soluk almak, yemek, içmek kadar doğal bir yaşam eylemi oldu.

— *Bir gün ünlü bir edebiyatçı olacağınızı çocukluğunuzda tahmin eder miydiniz?*

— Şiir yazmaya başladığım sıralarda ünlü olmaya çok imrendiğimi saklamayacağım. Fakat sonra sonra gerçek ünlüleri, yalancı ünlülerden ayırt etmeye başlayınca, bir okuyucu kitlesi tarafından sevilip beğenilmenin kolay bir şey olmadığını anladım ve bu anlayışla çalışmaya koyuldum. Hem, bırakın ünlü olmayı, gerçekten güzel bir şey yazmanın insana verdiği haz, az şey midir? Üç beş edebiyatçı, beş on şiir okuyucusu tarafından bilinmeye ün denilemez kuşkusuz. Bugün az çok ünlü bir şair sayıldığım için ünü hor gördüğüm sanılmasın, hayır; sadece, ünün bir sanatçı için amaç olmayacağını, olmamasını söylemek istiyorum. Güzel bir anıtın dikildiği güneşli meydanda elbette gölgesi olacaktır.

— *Çalışkan bir öğrenci miydiniz? Hangi dersleri sever, hangilerinden hoşlanmazdınız? Öğrencilik hayatınıza ilişkin anmak istediğiniz anılarınız var mı?*

— Liseye kadar adamakıllı çalışkan bir öğrenciydim, hele Fransız okulunda çoğu zaman sınıfın birincisiydim. Dersler arasında bir ayrım gözetmez, hepsini aynı aşkla öğrenmeye çalışırdım. Fakat liseden başlayarak matematik, fizik, kimya, tabiat bilgisi beni sıkmaya başladı.

Buna karşılık, edebiyat tarafım gelişiyordu. Öğrencilik hayatıma ait anılar mı?.. Çoook... Birini anlatmadan edemeyeceğim:

Mülkiye okulundaydım. Olağanüstü bir nisan günüydü. Üçüncü derse girme zili çalmıştı. İçimde bir pirelenme vardı. Bu havada derse girilir miydi? Hem de kimin dersiydi, biliyor musunuz? Bugün son derece saygı duyduğum Sıddık Sami'nin. Böyle bir günde medeni hukuku dinlemek mi, yoksa dersten kaçıp çimenlere uzanmak ya da kırlarda dolaşmak mı? Tahmin edeceğiniz gibi, fazla tereddüt etmedim. Arkadaşlar kurbanlık koyunlar gibi derse girerken ben de özgürlüğü seçmiş olmanın keyfiyle yukarı bahçeye çıktım ve çimenlere uzanarak bahar üzerine bir şiir düşünmeye başladım. Bir yandan da sigaramı tellendiriyordum. Aradan bir çeyrek saat geçmişti, geçmemişti, yanı başımda bir ses duydum: "Ne o, Cahit Bey, derse girmediniz mi?" İstifimi bozmadan, hiç düşünmeden yanıt verdiğimi hatırlıyorum: "Hayır efendim, hava o kadar güzel ki, derse girmeye gönlüm elvermedi!" Numaramı not defterine yazıp lâhavle kabilinden başını sallayarak yanımdan uzaklaşan kişi, o zamanki müdür yardımcımız Zeki Bey'di, 1950 Türkiye Güzellik Kraliçesi Güler Arıman'ın babası. Güler o zaman bir yaşında vardı yoktu.

— *Nasıl yazarsınız? Konularınızı arar mısınız? Ve salt yazmak ihtiyacıyla masa başına hazırlıksız oturduğunuz olur mu?*

— Nasıl yazdığımı ben de açıkça bilmiyorum, dersem şaşmayınız. Şiirde bu hiç belli olmaz. Yemek yerken ya da yolda giderken bir dize geliverir, galiba Valéry'nin yukarıdan inen dizesi gibi bir şey. Bakarsınız, o zamana kadar karanlık gördüğünüz bir dünya birdenbire aydınlanmış. Artık o dize kılavuzunuz olur, yazacağınız şiiri, konusunu, biçimini, boyunu bosunu, hepsini o belirler. Ve o şiir bitinceye kadar siz işgal altında bir ülke gibisinizdir. Dairede çalışmanızı, yemenizi, gezmenizi, uykunuzu ona ayırmak zorundasınız. Şiir bitmeden bu *hantise*'den (saplantıdan) kurtulamazsınız. Bu arada kalbinizin, sinirlerinizin, kafanızın, hatta kollarınızın ve ayaklarınızın akıl sır ermez bir işbirliği halinde çalıştığını görürsünüz. Gerçekten güzel şiirlerdeki canlılık belki de buradan geliyor. Şiirle hayat arasındaki bu sıkı ilişkiye inandığım içindir ki, şiiri hiçbir zaman bir düşüncenin kanıtlanması, bir davanın savunulması, bir felsefe sisteminin sunulması olarak düşünmedim. Şiirin yapısının gerektirdiği bu bağımsızlık, şairlerin özgürlük aşkıyla da açıklanabilir. Bunun için, baskı

rejimlerinde ilk isyan bayrağını açanların daima şairler olduğuna şaşmamak, bunu doğal karşılamak, buna sevinmek gerekir.

— *En çok hangi yazarları okudunuz? Hangilerinin etkisinde kaldınız?*

— Villon'dan, Ronsard'dan başlayarak Superville'e, Pierre Emmanuel'e kadar bütün Fransız şairlerini okudum. Hepsinden de çok şeyler öğrenmişimdir. Bu arada özellikle Baudelaire ile Verlaine'e çok şey borçluyumdur; bu şairler insana kişiliğini bulduran türden, ağabey ve dost şairlerdir; insana kötülük değil iyilik ederler. Bizim şairler arasında da, dikkatli bir şiir okuyucusuna çok şeyler öğretecek olanları vardır. Divan şairlerinden, halk şairlerimizden yararlandığım kadar, Yahya Kemal'den, Haşim'den ve daha yenilerden de yoluma ışık serpmiş olan şiirler hatırlıyorum. İşini namuslu gören her şair, kendisinden sonra geleceklere kesinlikle bir şeyler öğretir. Bunun için, genç şairlerin, kendilerinden önce gelmiş olanları dikkatle okumaları çıkarları gereğidir.

— *Şimdi edebiyat alanında bir şeyler hazırlıyor musunuz? Yeni tasarılarınız var mı?*

— Dağınık dizelerden, beyitlerden, kıtalardan söz etmesem daha iyi olur. Şiirde başka bir tasarım olmadığını söylemekle yetineyim.

— *İlk yazılarınızla şimdikiler arasında ne gibi bir ayrılık görüyorsunuz? Edebiyat anlayışınız zamanla ne gibi değişikliklere uğradı?*

— İlk yazılarımda biçim zayıflığı vardı; dize titizliği, "bütün" kaygısı yoktu. Eskiden duymak yeterlidir sanırdım. Ne kadar aldanıyormuşum! Bereket versin, sonradan kendimi toparlayabildim: *Ömrümde Sükût* ile *Otuz Beş Yaş*'ı okuyanlar bu farkı görebilirler. Edebiyat anlayışı zamanla oluşur. Jean Cassou'nun "Şiir ne yapabilir demek, insanoğlu ne yapabilir, demeye gelir" sözünü kendime ilke edinmişimdir. İnsanoğlundan beklediğim her şeyi şiirden bekliyorum.

— *Bugünkü edebiyatımız hakkındaki yargınız?*

— Şiirimizin namuslu ve usta ellerde olduğundan çok hoşnutum. Hikâyemiz de öyle. Fakat roman ve oyun alanında aynı canlılığı gösteremediğimize çok üzülüyorum. Romanda bu işi bir aşk ve sorun olarak ele alan bir Peyami Safa var, roman görüşüne katılın ya da katılmayın bu olguyu teslim etmek zorundasınız.

— *Edebiyatımızın gelişmesi için neleri gerekli görürsünüz?*

— Sanatçı, gönül rahatlığı ile çalışabilmek için, bu çalışmalarına herhangi bir şekilde karışılmamasını ister; bu da onun en doğal hakkıdır. Bir

sanatçının herhangi bir şekilde korunmasına taraftar değilim. Sanatçı, hayat kavgasında yalnız kala kala, yenile yenile kendini olgunlaştırır. Ekmeğini kazanmak için başka bir iş tutması mı gerek? Tutsun. Yazacak şeyi varsa herkesin uyuduğu saatlerde yazar. Sanatçı bu onurunu kavramalı ve asla uşak, dalkavuk derekesine düşmemelidir. En güzel, en ömürlü yapıtların onurlu ve şerefli sanatçılardan çıktığını her zaman görmekteyiz. Bugün çok şükür onurlu sanatçılarımız olduğu için edebiyatımızın gelişmekte olduğunu görüyoruz ve daha da gelişeceği hakkındaki inancımız artıyor. Beklemek, sabırlı olmak gerek.

(*Varlık*, 1 Mart 1951)

III

"Şiir nedir?" diye soruyorsunuz. Edebiyat yapmayı, büyük söz etmeyi sevenler için şiir ne değildir ki! Şiir bir çığlıktır, bir ilan-ı aşktır, sallanan bir yumruktur, bir umuttur, bir kurtuluştur vb... Kuşkusuz, bunların hepsi şiirde olabilir, fakat bunlar nesirde de olan şeylerdir. Şiirin ne olduğunu anlayabilmek için onu nesirden ayıran özellikleri aramak, onlar üzerinde durmak daha doğru olur sanıyorum. Düşüncemi bir örnekle açıklayayım: "Ağlarım hatıra geldikçe gülüştüklerimiz" dizesini elbette duymuşsunuzdur. Şair ne demek istiyor? "Gülüştüklerimiz hatıra geldikçe ağlarım." Bu bir nesir cümlesidir. Şair ne yapmış? Bu nesir cümlesinin her sözcüğünü değerlendirerek bu duyguyu son anlatımına kavuşturmuş. Şair karşımızda olsa göreceğimiz manzara nedir? Bir adam ağlıyor. O halde dizenin ilk sözcüğü "ağlarım" olacak. Neden ağladığını merak etmez miyiz? Bu kez onu söylemek gerek. Bir şeyler hatırladığı için. Öyleyse, dizenin ikinci ve üçüncü sözcükleri "hatıra geldikçe" olacak. Peki neymiş acaba böyle hatırladıkça ağladığı şey? "Gülüştüklerimiz" diyor ve böylece her sözcük yerini alıyor ve bildiğimiz dize ortaya çıkıyor. "Şiir bir deyiştir, sözcüklerle güzel biçimleri kurmak sanatıdır" denilmesi bundandır. Şair de bu sanatı bilen adamdır. Bu sanatın anlatım aracı dil ve gereci de sözcükler olduğuna göre, şiir yazmak isteyen adamın kullandığı dilin bütün kurallarını iyi bellemesi, sözcüklerini sınıf arkadaşları gibi yakından tanıması, hangi sözcüğün nerede ve nasıl kullanıldığı zaman kendisinden beklenen ödevi yerine getireceğini bilmesi gerektir.

Şiir yalnız duymakla, parlak imgeler bulmakla değil, dil ve sözcükler konusundaki bu bilgilerle, bu sevgilerle, bu dikkatlerle yazılabilir. Şairden beklediğimiz işte bu davranıştır. Bundan sonrası yani yapıtının çapını belirleyecek şey şiir yaratma gücüdür. Şair ister sevgilisinin servi boyundan, ister bir savaştan, ister mahallesinin yoksulluğundan, ister haksızlıktan söz etsin, kendi bileceği iştir, yeter ki her şeyden önce şiir yazdığını bir saniye hatırından çıkarmasın. Baki Efendi, Yahya Kemal, Nâzım Hikmet, Ahmet

Muhip, Orhan Veli aynı şeylerden söz etmezler, ama hepsine şair diyoruz; çünkü hepsi de şiirin şundan bundan söz etmek değil, güzel biçimler kurmak sanatı olduğuna inanmıştır.

Böyle olduğuna göre, "şiir toplum için mi, dava için mi?" diye düşünmeye yer yoktur. Şiir yazan adam kör ya da sağır değildir ki çevresinde olup bitenleri görmesin, duymasın; elbette kendisine en çok dokunan şeylerden söz edecektir. Kunduracıdan ayakkabı beklediğimiz gibi şairden de şiir bekleyelim. Nasıl ki kunduracı hem iskarpin, hem terlik, hem potin, hem çizme yaparsa, şair de gününe ve koşullarına göre ıstırap şiiri, aşk şiiri, isyan şiiri, ölüm şiiri, kurtuluş şiiri yazar. Bütün sorun, sanatçının yaratma gücüne karışmamaktır.

Bir yıldan beri çıkmakta olan *Kaynak* dergisini sevgi ve dikkatle izliyorum. Daha çok bıyıkları yeni terlemiş çocukların şiirlerini yayınlıyor. İçlerinde umut verici olanlar yok değil, fakat, darılmazsanız söyleyeyim, (hem yalnız *Kaynak*'ta değil, başka sanat dergilerinde de görüyoruz bunu) yeni yetişenlerin çoğu şiiri ciddiye almamakta, onu nerdeyse günlük bir gönül eğlencesi saymaktadır. Sonra nasıl hepsi birbirine benziyor! Oysa on beş yıl önce Ahmet Muhip'in, Fazıl Hüsnü'nün, Ziya Osman'ın şiirleri hiç de birbirine benzemezdi. Çünkü üçünün de kişilikleri daha o zamandan belli olmuştu. Yeni yetişen arkadaşlardan, şiiri kendilerine aşk ve dert edinmelerini, şiirin gizlerini kendi kendilerine keşfetmeye çalışmalarını, kendilerinden önce gelmiş olan şairlerin ne yaptıklarını, şiire neler getirdiklerini, ne gibi güçlükleri nasıl yendiklerini öğrenmeye çaba göstermelerini ve şiirin sabır ve direnme işi olduğunu daima hatırlarında tutmalarını dilerim.

"Nurullah Ataç'ın yarattığı sözcüklerle şiir yazılabilir mi?" diyorsunuz. Yazılmaz tabii. Ama o sözcüklerden tutanları ile ilerde pekâlâ yazılabilir. Zaten bugün Nurullah Ataç'ın böyle bir şey söylediği yoktur.

Konuşma dilinden ayrı bir şiir dili benim şiir anlayışıma göre olamaz. Bakın Melih Cevdet'in, Oktay Rifat'ın ve onlar gibilerin şiirlerine, hepsi sizin benim konuşurken kullandığımız sözcüklerle yazılmıştır. Bence, şiirde doğru yol da budur. Anamın, bacımın, kız kardeşimin kullandığı dipdiri, her hecesini etimde canımda duyduğum sözcükler dururken sözlüklerde küflenmiş sözcüklerle şiir yazamam doğrusu.

Yeni yetişen arkadaşlarla, Yahya Kemal, Nâzım Hikmet, Ahmet Muhip, Orhan Veli, Melih Cevdet, Oktay Rifat, Cahit Külebi gibi işlerinin ehli olan

şairleri örnek gösterebilirim, ama örneğin ikinci bir Muhip veya ikinci bir Melih olmak için değil, kendi kişiliklerini bulmak için; çünkü adlarını gelecek yüzyıllara ancak kişilikleriyle ulaştırabilirler.

(*Kaynak*, 1 Şubat 1949)

Mektup

... Şiirde biçimden ne anladığımı da, sırası gelmişken söyleyeyim. Söylemek istediğim şeyin –duygu, hayal, düşünce, izlenim vb.– *nasıl* söylemek istediğimi sezerek, keşfederek, onu o şekilde söylemeye *biçim* diyorum. Tabii bunun için de, anlatım aracımız olan sözcüklere gözümüz, kulağımız, elimiz, ayağımız imişler gibi davranmak, onları bedenimizin parçaları olarak kabul etmek gerekir. Sözcüklerle bu kadar içli dışlı olduktan sonra hangi duygunun örtülü söylenmesi, hangi düşüncenin kuvvetle dile getirilmesi, hangi hayalin kırık dökük anlatılması gerektiğini sezmek ve ona özlediği biçimi vermek biraz dikkate, biraz çalışmaya bağlıdır. Şiirde, hiçbir vezinle, hiçbir önyargıyla eli kolu bağlı olmamak gerekir, derken bu düşünceyle hareket etmekteyim. Yani şiir, şairin kaprisinin, alışkanlığının filan tutsağı olmayıp kendi hayatını yaşamalı, istediği biçimi şaire kabul ettirmelidir ve şair, şiirin bu hasretini sezip ona o biçimi verebilmelidir, demek istiyorum. Hep aynı vezinle, aynı koşma ya da gazel ya da mâni tarzında yazanların yanıldıklarını da öne sürmekle kalmayıp kanıtlayabilirim de. Sanıyor musun ki, Herédia’nın her aklına gelen şiir, ille de *sonnet* olarak geliyordu? Fakat o, hepsini bu biçime sokmak saplantısına nasılsa kapılmıştı. Tabii, yanılıyordu. Baudelaire’nin, Verlaine’in, Mallarmé’nin, Valéry’nin, Rimbaud’nun vb... hep değişik vezinlerle yazmasını, şiirlerinin değişebilir topografik biçimlerde olmasını, bu gerçeği ve zorunluğu anlamış olmalarında aramak gerekir. Sözün kısası, şair, çocuklarına hep aynı renk ve biçimde elbise giydirmek isteyen babadan çok, küçük kardeşlerinin hangi renk ve biçimde elbise içinde daha güzel, daha sevimli olabileceklerini, onların davranışlarından ve sözlerinden anlayarak onlara istedikleri renk ve biçimde elbiseler giydiren bir ağabey, anlayışlı bir ağabey durumunda olmalıdır. Şiirlerimdeki ses ve mimari çeşitlenmesinin sebebi de budur. Bu gerçeği ta ilk şiirlerimden beri anlamışım ki daha o zaman yeni vezinler aramaya, taktii kaldırmaya, kullanılmış vezinlerden alışılmamış sesler çıkarmaya çalışmıştım. Bu

çalışma bugün daha belirgin bir bilinçle, daha olgun bir kavrayışla sürüyor. Daha da süreceğine kuşkun olmasın. Şimdi sana bir itirafta bulunabilirim: Biçim sorununa bu kadar takılıp kalmam, onun gerçek niteliğini araştırma yolunda bu kadar çalışmam, fizik çirkinliğimin ürünüdür. İnsan, yoksun olduğu şeyin değerini ve anlamını daha iyi anlayabiliyor. Biçimsiz de güzellik olmayacağı, olamayacağı açıktır. Güzellik ancak biçimde kendini gösterebilir...

(*Ziya'ya Mektuplar*, s. 101-102)

Yazı

Bugün aruzla da, heceyle de, serbest vezinle de yüzümüzü güldürecek derecede güzel şiirler yazıldığı halde, bu vezinleri kullanan şairlerin çoğunda ortak sakat bir kanı üzerinde durmak istiyorum. Bu şairlerin her biri, kendi kullandığı vezinden gayrısıyla yazılan şiirlere değer vermemek gibi, dar bir şiir anlayışıyla hareket ediyorlar.

Şaşılacak şeydir, fakat böyledir. Bazan insanın vezinsiz, kafiyesiz şiir söyleyebileceğini, bu gibi şiirlerle de en kusursuz aruz ya da hece şiirinde olduğu kadar kusursuz bir biçim bulunabileceğini, aruz ya da hece şairine mümkün değil anlatamazsınız. Şiir bahtını vezin ve kafiyeye bağlamış olan böyle bir şair, Oktay Rifat'ın *Gün Sonu Konuşması*'ndaki şu parçanın sade ve derin güzelliğini tadamamaya mahkûmdur:

Benzemezler insan dostlarıma
Ağaçlar gölgesini esirgemez
Güneş köpekten daha sadık
Dizlerime sıçrar, ellerimi ısırır,
Karşılık beklemeden.
Hele kuşlar!
Avcılara bile kin beslemezler.

Aruzla yazılmış bir dize, heceye de uyabilir, serbest vezinli bir şiirde de geçebilir. Ancak şiir bütün olarak alındığı zaman aruzla mı, heceyle mi, serbest vezinle mi yazıldığı belli olur. Nasıl ki yemiş vardır, dalında güzeldir, yemiş vardır tabakta, bunun gibi, örneğin şiir vardır aruzla söylendiği için güzeldir, şiir vardır serbest vezinle söylendiği için güzeldir. Asıl sorun, söylemek istediğimiz şeye en tam anlatımını verebilmektir. Bu, şiirine göre, bazan hece ile ya da aruzla, bazan da serbest vezinle mümkündür. Şair, şiirinin istediği vezni keşfedebilen adamdır. Hece vezniyle yazılmış öyle şiirler vardır ki, okurken "Keşke, serbest vezinle

yazılsaydı" deriz. Buna karşılık serbest vezinle yazılmış öyle şiirler vardır ki: "Benim vezinli kafiyeli yazılmam gerekirdi" diye bar bar bağırır.

Bunun için, bir vezne saplanıp kalmak her bitkinin her toprakta yetişebileceğini ileri sürmekten farksızdır. Ve gerçek bir şairin bu kadar gaflet içinde olabileceğine ihtimal veremiyorum. O halde, şiirde vezin bağnazlığı gösteren şairin şairliğinden kuşkulandığımı söylemekten çekinmeyeceğim.

Şiir sözcüklerle güzel biçimler kurmak sanatıdır, başka bir şey değildir. Ama sözcük nedir? Annedir, dosttur, kadehtir, hasrettir, hayaldir; yani bir anlamı, çağrışımı, bir gölgesi, hatta bir rengi ve adı olan nesnedir. Sözcük, insanoğlundan haber verir. İnsanoğlunu işlemek her sanatçının boynunun borcudur. İnsanoğlu dünyanın en zengin madenidir. Sözcük dedik ama sözcük boş bir kalıp değil ki! Şairin duyguları, düşünceleri, hayalleri, dünya görüşü, felsefesi, kişiliği, her şeyi şiirde belli olur. Şu var ki, sözcükleri tanımak, sevmek, okşamasını bilmek gerek.

Hangi sözcük hangi sözcükle yan yana geldiğinde nasıl bir ışık belirir? Bunu bilmek gerek. Mallarmé'nin "Şiir, sözcükler dinidir" demesi bundandır. Şiir bu yolla beceri ve ustalık işi oluyor. Öyledir de. Ata binmek, kundura yapmak, hatta kundura boyamak ne ise şiir de odur, yani ustalık ve tutku işi.

(*Varlık*, 15 Kasım 1956)

Öncekiler

GİDİYORUM[2]

Gölde bir yolcu gibi yalnızlığım içinde
Kavrulup gidiyorum.
Serseri bir rüzgâr gibi hep ganimet peşinde
Savrulup gidiyorum.

Serçe kadar pervasız, bir günden ötekine
Atlayıp gidiyorum.
Bütün kumaşlarını açtığım gibi yine
Katlayıp gidiyorum.

Bir kış güneşi gibi ben keyfimin esiri
Görünüp gidiyorum.
Ne belli bir yerim var, ne de sevdiğim biri
Sürünüp gidiyorum.

(*Akademi*, Mayıs 1930)

2. Bu şiir, bazı yerleri değiştirilerek *Muhit* dergisinde (Ağustos 1931) yeniden yayımlanmıştır. Bakınız: s. 40. (A.B.)

TALİHSİZ

Halit Fahri Bey'e

Arzunun bir hayalet sardığı bir geceydi,
Bir geceydi hakikat yalanlara baş eğdi.
Bu gecenin susuzluk mahsulüsün bunu bil.

Kundaksız uzatıldın iğneli beşiğine
Ve böylece Azrail
Istırabı mıhladı küçücük benliğine.

Ecelin kucağında erirken çocukluğun,
Âleme sırdı senin varlığın ve yokluğun.
Hâlâ bilinmez nedir kalbindeki bunalan.

Lâmbanı yaktılarsa lâmbanı kendin söndür,
Söndürmekle oyalan,
Gir geceler koynuna, deme yarın gündüzdür,

Belirecek gündüzler sönenlerden yüzsüzdür.

(*Servet-i Fünûn*, 15 Mayıs 1930)

ESKİ SAADETİNLE

Mazim! Ah, o bir daha bulunmaz bir hazine!
Hırsız gibi dalardım altın gümüş içine.
Dalardım! Fakat şimdi o servetten bana ne!
Mazim! Ah, o bir daha bulunmaz bir hazine!

Mazim çılgınca çalan, çalan bir orkestra!
Her günüm bir ahenkte, her biri bir hâtıra!
Piyano, keman, flüt, saksofon ve tambura!
Mazim bir orkestra, mazim bir orkestra!

Mazim tüten bir baca, dumanın yoktu sonu.
Her günüm göğe çıkan bir duman helezonu.
Hangi mel'un şeytandır bilsem söndürdü onu!
Mazim tüten bir baca, dumanın yoktu sonu.

–Eski saadetinle, geçmiş günleriyle kal!
Gözlerini yumarak o dünyayı seyre dal!
O değil mi hayatta tutunduğun en son dal!
Eski saadetinle, geçmiş günlerinle kal!

(*Muhit*, Şubat 1931)

BATAN GEMİ (TOPAL)

İnsanlar dalgasına tutulmuş bir gemiyim!
Sağa sola sallanıp, bakın, çırpınıyorum;
Fakat bilmem ki sarhoş onlar mıdır, ben miyim;
İnsanlar dalgasına tutulmuş bir gemiyim!

Deliklerim açıldı tazyikinden suların;
Kudurmuş denizinde hakkın çırpınıyorum!
Güverteyi yıkıyor çığlığı yolcuların.
Kudurmuş denizinde hakkın çırpınıyorum!

Gittikçe kabarıyor, amanın, bu dalgalar;
Ufuk sise gömülü, ne gelen var ne giden.
Kaptan imdat düdüğü durmadan çalar çalar!
Kaptan imdat düdüğü beyhude çalar çalar!

Ne zaman kara yüzü göreceğim, ne zaman!
Bir ümit dağılıyor çıkan her nefesimden.
Batacağım galiba bir limana varmadan!
Ne zaman kara yüzü göreceğim, ne zaman.

(*Muhit*, Mart 1931)

GEL ÇADIR KUR

Hiçbir kuşun, üstüne konmadığı bir ağaç;
Ömrüm; ne diye kondun bu ağacın üstüne?
Sana kim dedi ömrüm kuşa, şarkıya muhtaç?
Hiçbir kuşun üstüne konmadığı bir ağaç?

Her gün başka ahenkte söylediğin şarkılar
İnandırmıştı beni ömrümün düğününe.
Ne yazık, şimdi her dal hasretinle hışırdar!
Ah, nasıl inanmıştım ömrümün düğününe!

Rüzgâr bir cellât gibi sallarken satırını,
Yapraklar dökülüyor, günler bir bir düşüyor;
Kupkuru bir gövdeye ümitler üşüşüyor.
Hayat bir cellât gibi sallıyor satırını!

Gel yine gölgemde kur ömrünün çadırını,
Sen ki benim şeklini sevdiğim ilk baharsın;
Bir doğdun bir de batma, hayatıma kıyarsın,
Gel yine gönlümde kur gönlünün çadırını!

(*Muhit*, Nisan 1931)

ANNE, NE YAPTIN?

Anne sana kim dedi yavrunu doğurmayı?
Sanki karnında fazla yaramazlık mı ettim?
Senden istemiyordum ne tacı, ne sarayı;
Karnında yaşıyordum, kâfiydi saadetim.

Bir kere doğurdunsa, sonra niçin büyüttün?
Kundakta, beşikte de bir zahmetim mi vardı?
Koynundan niçin attın yavrunu bütün bütün?
Bilmiyor muydun ki o yalnızlıktan korkardı.

Sütünden tatlı mıdır, anne, sanki bu hayat?
Bana sorsana anne yaşamak bir hüner mi?
El aç, yalvar gündüze, geceye boyun uzat.
Bu uğurda bir ömür çürütmeye değer mi!

Karnında yaşıyordum, kâfiydi saadetim!
Anne, istemiyordum ne tacı, ne sarayı!
Anne, karnında fazla yaramazlık mı ettim?
Anne, sana kim dedi yavrunu doğurmayı?

(*Servet-i Fünûn*, 2 Nisan 1931)

KAR VE BEN

Büyük şair Necip Fazıl’a hürmetlerimle

I

Esiyor tane tane yine beyaz bir rüzgâr.
Söyleyin hangi kuşun kanatları yolundu?
Yine hangi ağaçtan döküldü bu yapraklar?

Yağan beyaz bir sükût, bir mahşerdir sanki kar!

Bir hicret sevdasıdır ruhumu sardı yine.
Ruhum gibi pervasız yoldaşlar da bulundu.
Ruhum karıştı gitti bu kar tanelerine;

Şimdi yağan kar değil, ruhumdur kar yerine.

II

Semadan yere kadar bütün gördüklerinden
Usanç duyan gözlerim bir şeyde karar kıldı,
Bembeyaz bir güvercin kanadına takıldı.

Ben ne gurup bilirim, ne gece bilirim ben,
Uçuyor gönlüm beyaz bir sükût sevincinde;
Bir kadın gördüm ki ben beyaz güller içinde.

Ruhuma bağışladı bu kadın servetini.
Ne bir yara var artık, ne bir leke ruhumda;
O şimdi rüyasının denizinde bir ada.

Bir sevgili sahibi olmak saadetini
Kim bilir benim kadar... ben et kemik yığını
Duydum beyaz bir nehrin içimde aktığını.

(*Akademi*, 15 Nisan 1931)

KELEKLER

Bir Dicle farzederdim hayatı, etrafı saz;
Ömrümü, bahar yüklü zincir gibi kelekler.
Ve derdim: “–Çıkmam artık keleklerden kış ve yaz.
Her doğan gün ufkuma yeni bir güneş ekler.”

Güneşsiz ve keleksiz Dicle akarmış meğer.

(*Servet-i Fünûn*, 18 Haziran 1931)

BENİMSİN!

Gün, yeni doğanındır,
Kül, sönmüş ocakların.
Kılıç kahramanındır,
Köpek de sokakların.

Gündüz kelebeklerin
Gece yıldızlarındır.
Ölüler böceklerin,
Azap günahkârındır.
Sen de benimsin benim.

Ne olursan ol, kadın; şeytan, canavar, baykuş.
Yok kurtuluş elimden, elimden yok kurtuluş!

(*Servet-i Fünûn*, 30 Nisan 1931)

MİNARELER

Niçin, boyumu geçen bu minareler niçin?
Sanki günahlarımı semaya yazmak için
Yontulmuş kalemlerdir upuzun minareler.

Üstünde uçanlara düşmek korkusu verir
Bir kirpi sırtı gibi dikenli duran şehir.
Bambaşka âlemlerdir upuzun minareler.

Ramazanda, bayramda, kandil gecelerinde
Sanki şehrin ruhudur yükselir nur içinde;
Sönük bir minarenin azabını bana sor:

–Böyle bir minaredir, ruhum ışıklı değil,
Ah o ne bayram bilir, ne ramazan, ne kandil,
Sonu yok bir günahtır, devam edip gidiyor.

(*Muhit*, Mayıs 1931)

YALNIZLIK[3]

Geniş, siyah gölgesi hayatımı kaplayan,
Tepemde kanat germiş bir kartaldır yalnızlık.
Kalp çarpıntılarıyla günleri hesaplayan
Bir benim, benim olan bir masaldır yalnızlık.

Gördüm yapraklarımın bir bir döküldüğünü,
Baharda yaşamanın bilmedim nedir tadı.
Gemi yüzü görmeyen bir limanın hüznünü
Kimsesiz gönlüm kadar hiçbir gönül duymadı.

Bir ayna parçasından başka beni kim anlar,
Bir mum gibi erirken bu bitmeyen düğünde?
Bir kardeş tesellisi verir bana aynalar;
Aynalar da olmasa işim ne yeryüzünde?

(*Akademi*, 15 Mayıs 1931)

3. Bu şiir, *Servet-i Fünûn* dergisinin 3 Aralık 1931 ve *Muhit* dergisinin Aralık 1931 tarihli sayılarında da yayımlanmıştır. (A.B.)

ÇÖKÜYORUM

Saltanat sürmektedir içimde bir hükümdar,
Hırsının pençesinde, şehvetinin esiri;
Etrafını almıştır dalkavuk ve riyakâr;
Korkulu bir sarayım doğduğum günden beri.

Ne gizli cinayetler, neler neler oluyor,
Denize her gün körpe cesetler döküyorum.
Ne baharlar soluyor, ne baharlar soluyor,
Azamet ve ihtişam içinde çöküyorum!

(*Akademi*, 15 Mayıs 1931)

YAĞMUR[4]

Kâfi değilmiş gibi yağması sonbaharın,
Yardıma mı koşuyor bu yağmur, esmer yağmur?
Karanlık bir mabette yükselen sütunların
Esrarlı dehşetini kalbime döker yağmur.

Yine hangi kadındır tarıyor usul usul,
Upuzun saçlarını simsiyah bir tarakla.
Kim bilir hangi münbit tarlanındır bu mahsul,
Neyle biçilir ki bu, hangi meçhul orakla?

Sayısız, siyah telli, acayip bir kemana
Ne kadar da benziyor şimdi kuduran yağmur.
İçimdeki şarkıyı bazan dinleten bana
Bazan da gözyaşıma ayak uyduran yağmur.

(*Akademi*, 15 Mayıs 1931)

4. Daha sonra, ufak bazı değişikliklerle *Servet-i Fünûn* dergisinde (24 Eylül 1931) yeniden yayımlanmıştır. (A.B.)

GÜNLERİM

I

Gelinlik kızlar gibi körpe ve caziptiler,
Masum bakan gözlere nedense inanırdım;
Her birinde başka zevk duyacağım sanırdım,
Onlar ki varlığımın sırrına sahiptiler.

Sorma bu çehre neden günden güne süzülür.
Bir sevgilim yoktur ki duyduğumu duyacak.
Günlerim koklamadan attığım birer güldür,
Hayatım beni bile güldüren bir oyuncak.

(*Muhit*, Haziran 1931)

GÜNLERİM

II

Gelinlik kızlar gibi körpe ve caziptiler.
Masum bakan gözlere nedense inanırdım.
Her birinden başka zevk alacağım sanırdım;
Bütün arzularımın sırrına sahiptiler.

Elimden kaçıp gitti çeşit çeşit güzeller;
İçlerinden hiçbiri bana kısmet olmadı.
Yenmemiş bir meyvenin nasıl bilinir tadı?
Bir ses bana her akşam: “Çok beceriksizsin!” der.

(*Servet-i Fünûn*, 4 Haziran 1931)

ÖLÜMDEN BETER

Bütün güzelliğiyle gece çırılçıplaktı;
Yıldızlarıyla sema gül dolu bir kucaktı,
Dünya saadet tüten neşeli bir ocaktı.
Bütün güzelliğiyle gece çırılçıplaktı;
Ve bir ses; “–Bülbül böyle bir gece öter!” dedi.

Bir gelin odasıydı; altın, gümüş şamdanlar;
Kızı süslemek için itişip kakışanlar;
Tebessüm fısıldayan gözlerle bakışanlar.
Bir gelin odasıydı; altın, gümüş şamdanlar;
Bir siyah perde indi, aynı ses “Yeter!” dedi.

Koynumda, fakat neden, neden bu tatsız vücut?
Her busesi bir diken, can alıcı bir “Unut!”
Bu mudur bana Rabbim, bu mudur bana mev’ut?
Koynumda, fakat neden, neden bu tatsız vücut?
O ses bana: “–Vay, halin ölümden beter!” dedi.

(*Servet-i Fünûn*, 18 Haziran 1931)

SON GECE

O, bu gece derdinden eriyerek akıyor,
Müphem duran ne varsa hep peşine takıyor,
Bak yıldızın akıyor, bak yıldızın akıyor.

Ey her gün bir mezarın taşını omuzlayan;
Kalmadı gökte bile senin için ağlayan
Kalkmamak ümidiyle haydi toprağa kapan.

(*Servet-i Fünûn*, 23 Temmuz 1931)

GİDİYORUM[5]

Çölde bir yolcu gibi yalnızlığım içimde
Kavrulup gidiyorum.
Pervasız serçe gibi hep ganimet peşinde
Savrulup gidiyorum.

Bir kış güneşi gibi bulutların esiri,
Görünüp gidiyorum.
Ne belli bir yerim var, ne de sevdiğim biri,
Sürünüp gidiyorum.

(*Muhit*, Ağustos 1931)

5. Bu şiir, ilkin *Akademi* dergisinde (Mayıs 1930) çıkmış, sonra bazı yerleri yeniden işlenip değiştirilmiştir. (A.B.)

YAĞMUR[6]

Kâfi değilmiş gibi gelişi sonbaharın
Yardıma mı koşuyor bu yağmur, esmer yağmur?
Karanlık bir mabette yükselen sütunların
Esrarlı dehşetini kalbime döker yağmur!..

Gene hangi kadındır tarıyor usul usul
Upuzun saçlarını simsiyah bir tarakla?
Kim bilir, hangi münbit tarlanındır bu mahsul;
Neyle biçilir ki bu, hangi meçhul orakla?

Sayısız, siyah telli acâip bir kemana
Ne kadar da benziyor şimdi kuduran yağmur!..
İçimdeki şarkıyı bazan dinleten bana
Bazan da gözyaşıma ayak uyduran yağmur!..

(*Servet-i Fünûn*, 24 Eylül 1931)

6. Bu şiir ilkin *Akademi* dergisinde (15 Mayıs 1931) basılmıştır. (A.B.)

BİR İTİRAF

Munis Faik'e

Hiçbir el durdurmadı alnımın ateşini,
Gönülden uçurtmamı kimse uçuramadı:
Hiçbir el durdurmadı alnımın ateşini.

Doğmadı gözlerime lâyık bir güneş bile;
Ümitlerim boş çıktı, kof cevizler gibi boş.
Doğmadı gözlerime lâyık bir güneş bile.

Ruhum dalga kahrından usanmış dertli kaya.
Kimsesiz bir bedbahttır, eğilmiş suya bakar;
Ruhum dalga kahrından usanmış dertli kaya.

Kilitli bir sarayda ağlıyor dul kadınlar!

(*Galatasaray*, 15 Kasım 1931)

MAZİM

Havada kokusunu duyduğum bir çiçektir,
Ahengi kulağımda kalmış eski bir şiir.
Unuttuğum mısralar, unuttuğum mısralar.

Enginlerde kaybolmuş ufak, şirin bir ada.
Bu kirli sahillerden uzakta, uzaklarda,
Bir ırmak, ki ruhumda şırıltılarla akar.

Semada ağlayarak seyrettiğim bir yıldız,
Sanki yabancı bir yüz, elemsiz, ıstırapsız.
İçinden sürüldüğüm cennet gibi bir diyar.

Annem mi, kardeşim mi, sevgilim mi? Bilmedim;
Fakat bir kadındı o, ben yalnız onu sevdim.
Yalnız hâtırasıdır bana kalan yadigâr.

(*Servet-i Fünûn*, 3 Aralık 1931)

KORKULU KÖPRÜ

Beşikten başlayıp mezara uzanan,
Tenha ve korkulu bir köprüdür ömrüm.
Ağır varlığımı aynı hızla her an
Bir baştan bir başa beyhude sürürüm.

“Haydi mezara koş” der gaipten bir ses.
Gönlümse fısıldar: “Boş kalamaz beşik.”
Hep böyle tereddüt içinde ben bî-kes[7],
Beyhude ararım bir kaçacak delik.

(*Muhit*, Ocak 1932)

7. Kimsesiz. (Y.N.)

SARAYIMIZ[8]

Sana öyle bir saray yaptırmak isterim ki
Bir eşi henüz daha yapılmamıştır belki.
Henüz keşfedilmemiş, meçhul kalmış bir ada
Gibi sahilden uzak, dalgalar arasında
Bir saray, hem vücudun gibi beyaz mermerden;
Sema, deniz ve güneş girer pencerelerden.
Ve pencere camları gözlerinin renginde,
Mis kokusu duyulur bu sarayın içinde.
Bu sarayın içinde her şey güzel, temizdir,
Çünkü her şey aksimiz veyahut gölgemizdir.
Burda yalnız biz varız, ne inler ne de cinler,
Yanan alınlarımız yalnız burda serinler.
Cenneti bulmuş gibi bu sarayın içinde
Ellerin saçlarımda ve başım dizlerinde,
Her şeyden, her insandan, bütün dünyadan ırak,
Tâ içimizden gelen bir ahenge uyarak,
Ve bu ahenkle sarhoş, ister misin sevgilim,
Hiç sonu gelmeyecek bir ömür geçirelim?

(*Cumhuriyet* gazetesi, 5 Kasım 1932)

8. Bu şiir Peyami Safa’nın “Yeni Bir Şair” başlıklı yazısında yer almıştır. (A.B.)

Ömrümde Sükût

Büyük dostum Peyami Safa’ya

1. basım: 1933 (Sühulet Kütüphanesi Neşriyatı)
2. basım: 1968 (Bilgi Yayınları)

ÖMRÜMDE SÜKÛT[9]

Çıngıraksız, rehbersiz deve kervanı nasıl,
İpekli mallarını kimseye göstermeden,
Sonu gelmez kumlara uzanırsa muttasıl,
Ömrüm öyle esrarlı geçecek ses vermeden.

Ve böylece bu ömür, bu ömür her dakika,
Bir buz parçası gibi kendinden eriyecek.
Semada yıldızlardan, yerde kurtlardan başka,
Yaşayıp öldüğümü kimseler bilmeyecek!

(*Akademi*, 15 Mart 1931)

9. *Akademi* dergisinde "Çıngıraksız Rehbersiz" başlığıyla yayımlanmış ve kitaba alınırken birkaç yeri değiştirilmiştir. (A.B.)

MAZİYİ YÂDA DALDIĞIM ZAMAN

I

Maziyi yâda daldığım zaman,
Renkler belirir tâ uzaklardan:
Mavi, kırmızı, beyaz ve siyah;
–Her renk ayrı bir hâtıradır ah!–
Renkler renklere renkleri ekler,
Olurken içim renklere mahşer.

II

Maziyi yâda daldığım zaman,
İçimde sanki sesten bir orman:
Koşan, haykıran, çırpınan sesler;
–Her ses ayrı bir hâtıra besler!–
Sesler seslere sesleri ekler,
Olurken içim seslere mahşer.

III

Maziyi yâda daldığım zaman,
Tüter içimde eski buhurdan.
Gizliden gizli genzime dolar,
Kokular gibi hep hâtıralar;
Hâtıralarla aklımı çeler,
Eski bahçeler, eski bahçeler!

IV

Maziyi yâda daldığım zaman,
Nasıl olur da ölmem ki bazan,
Hafızam durur, kaybolur yollar;
Ve sonra birden içime dolar,

Daire gibi genişler sükût,
Der: “İçimde kal, hepsini unut!”

YATAK

Her gün aynı sabırla dönüşünü bekleyen
Yatağının açılmış kollarına koş çabuk.
Ey her sabah kahraman, her akşam mağlûp çocuk
Senin için göğsünü rüyayla çiçekleyen
Yatağının açılmış kollarına koş çabuk.

Ne mutludur geceler hem sana hem de ona.
Pek zâlim bir gündüzün hâtırasından ırak,
Dertleşir ve sevişir gibi fısıldaşarak,
Uykuyu bırakınız, buse gibi en sona;
Pek zâlim bir gündüzün hâtırasından ırak!

(*Akademi*, 15 Şubat 1931)

ODAMDA SÜKÛT

Tavan bir anne gibi iğilmiş üzerime,
Duvarlar etrafımda kardeşlerim gibidir;
Sır dolu gözlerini vermişler gözlerime.

Söylemek istiyoruz, çıkmıyor ki sesimiz!
Benim mi, onların mı, atan kimin kalbidir?
Birbirine karışıp gidiyor nefesimiz!

ZAMAN BİR KUŞAK GİBİ

Karanlıklarla kardeş
Bahtım bir türlü ateş
Almayan çakmak gibi.

Sabır nedir bana sor:
Zaman bir kuşak gibi;
Sarıl sarıl bitmiyor.

UYKUSUZLUK

O kadar korkarım ki uykum kaçtığı gece,
Sanırım bir çöldeyim, gözlerimde susuzluk.
Hafiften serpilmeye başlayıp da gittikçe
Artarak tufan olan yağmurdur uykusuzluk.

Bir canım sıkılır ki uykum kaçtığı gece,
Sanırım ağlamakta başucumda bir çocuk.
Saatlerin yerine hafızam işleyince,
Yatağımda kıvranır dururum benzim uçuk.

Bu zâlim uykusuzluk –yolumu kesen haydut–
İçimde bir çığlıktır, dudaklarımda sükût.
Dilsiz karanlıklarda beliren uykusuzluk.

İçimden dışarıya akseden bir yangındır.
Bana yalnızlığımı sezdiren uykusuzluk,
Koynumda boşluğunu duyduğum bir kadındır.

(*Muhit*, Ocak 1931)

UYKU

Neydi o deminki mahşer?
O kasırga sustu nasıl?
Ah nasıl da dizler gevşer,
Her adım bir mezar eşer,
Yollar giderdi muttasıl!

Dikenlerin kanattığı
Gözler, o duyan delikler;
Şüphelerin oynattığı
Başlar, tereddüt yastığı,
Hızla sallanan beşikler.

Hezimetleriyle vücut,
Ağır ağır çöktü dibe.
Sonra bir rüyalı sükût;
Ne dilde, ne gönülde put.
–Huzur üstündeki kubbe.

BİR LÂHZAM

Aynadaki aksim, gölgem, bir de ben.
Var mıdır, yok mudur onlar sahiden?
Aşina değiller çektiklerime;
İçlerinden biri gelse yerime.

Ben bir gölge olsam, yahut bir hayal,
Onlar gibi hissiz, onlar gibi lâl.
Olsa bütün ömre bedel bir lâhzam;
Var görünsem, onlar gibi yok olsam!

(*Muhit*, Nisan 1932)

DAR KALIP

İnsanlar içinden kurtulup, ne zaman
Aynamla baş başa, yapayalnız kalsam,
Akislerle susup, nihayet bir insan
Olduğumu bana hâtırlatır aynam.

Aynam, aynam bana bir devle bir cüce
Halinde gösterir içimle dışımı.
Bu müthiş tezadı duyup düşündükçe.
Nasıl zaptedeyim ben haykırışımı!

(*Muhit*, Haziran 1932)

AYNALAR

Aynalar, aynalar, sevgili aynalar,
Yok beni anlayan, seven sizin kadar.
Öldükten sonra da, yine sizin kadar,
Kim beni düşünür, hayalimi saklar?
Aynalar, ne olur, siz yalnız aynalar.

Onu koynunuza alsanız aynalar;
Rüzgârda savrulan güneş, yağmur ve kar,
Kuştüyleri gibi renk renk hâtıralar
Olan hayalimle kalsanız aynalar,
Kırılacak en son parçanıza kadar!

BİR KAPI AÇIP GİTSEM

Ben bu dünyaya yanlış gelmiş olacağım ben,
Ben öyle her insandan, o kadar uzağım ben.
Yine bu gözlerimdir okşanacak şey arar,
Yoksa içimde başka bir dünya hasreti var.

Uyanır gibi birden bir korkulu rüyadan,
–O içimden sevdiğim, benim olan dünyadan,
Bir ses bana: “Gel!” dese, ben o sesi işitsem;–
Kimsecikler duymadan bir kapı açıp gitsem!

BİR YAZ GÜNÜ

Nihayetsiz sanılır bu ateş, müthiş duruş;
Uzayan bir busedir insanın ensesinde.
Mesafeler kaynayıp kaybolmak hevesinde;
Ve sema ağaçlarda kımıldamayan bir kuş.

“Gel!” diyen bir kadının alev elbisesinde
Görünen bir tembellik vücudu uyuşturmuş.
Beynimizin içinde bir şeytan bağdaş kurmuş.
Sesler bir mayi gibi bir sükût kâsesinde.

Kuruyan sular gibi zamanı da kaybettik;
Ne gezer gölgesine güvenilir bir delik.
Bir görünmez buhurdan sükûtunda susarak.

Çok uzak bir âlemin rüzgârını anarız.
İçimizden yanarız, dışımızdan yanarız;
Nerdeyse varlığımız duman olup uçacak.

RÜYAMIZ

Bir havuz kenarında yan yana oturmuşuz;
Bu su bizim gölgemiz, biziz şeffaf ve temiz.
Su sesine uyarak bir şarkı tutturmuşuz;
Açılan güller gibi suda gönüllerimiz.

Ne vakitten beridir burada oturmuşuz,
Dünden hatta bugünden bile yok haberimiz,
Yaşamanın en güzel noktasında durmuşuz,
Bir huzur ahengine dalmış gönüllerimiz.

Uyanabilir miyiz sanki böyle rüyadan?
–Asırlar kadar uzun, müphem ve tatlı bir an–
Biz o kadar sarhoşuz, o kadar sarhoşuz biz!

İşte gözlerimizde bu suyun derinliği,
İçimizdedir işte bu suyun serinliği;
Biz o kadar o kadar birbirimiziniz!

YAĞMUR VE BEN

Ayrılmıyor gözlerim ıslak camlardan asla;
Şimdi bütün düşüncem sade yağmurla meşgul:
Acep hangi kadındır tarıyor usul usul,
Upuzun saçlarını simsiyah bir tarakla?

Bir bahar güneşini içinde saklayana,
Bu yağmur manzarası nihayetsiz bir huzur.
Benimse içerimden akseden âlem yağmur;
Sanırım derinlerden biri seslenir bana.

KAR VE HÂTIRALAR

Kar yağıyor, yine kar, yine mahşer gibi kar.
Sanki güller içinde gülen taze kadınlar,
Bana beyaz buseler, beyaz buseler yollar;
Sanki güller içinde gülen taze kadınlar.

Bir rüya görür gibi gözümde sevinçler var.
Beyaz bir sükût işte: kar yağıyor, kar, kar, kar;
Sanırım ki uçuyor gözümde hâtıralar.
Beyaz bir sükût işte: kar yağıyor, kar, kar, kar...

GECE BİR NETİCEDİR

Renkler çekildi işte simsiyah bir saraya;
Birbirine müsavi artık her şey: Gecedir.
Geldi minarelerle kuyular bir hizaya;
Ya her şey dev gibidir, yahut her şey cücedir.

Bir sular hücumudur ansızın hafızaya;
Bu, başlayan, belki de biten bir işkencedir.
Kafalar ayna gibi şimdi bir muammaya;
Bu, içinden çıkılmaz bir müthiş bilmecedir.

Korku bir korkudur ki karışmış bu havaya;
Ve sükût bir çığ gibi büyüyen düşüncedir.
Şimdi her kımıldanış usulca, sessizcedir.

Bir torba tutmuş gibi boşlukta bir el güya,
Gülen, ağlayan başlar düştü aynı torbaya;
Gece bir sebep değil, belki bir neticedir.

(*Muhit*, Mart 1932)

BİLMECELERLE KAL

Nihayet gün bitti; işte beklediğin
Geldi: gece, gece, için kadar engin,
İçin kadar zengin bir gece. Sahiden
Hulyanla baş başa yaşamak istersen,
Pırıl pırıl yanan karanlıklara dal;
Ve geceler gibi bilmecelerle kal!

GECE BAHÇELERİNDE

Gece bahçelerinde
Işıldayıp da bazan,
Olgun meyva halinde
Sallanırken yıldızlar,
“Elim yetişmez!” diye,
Görenin içi sızlar.
Bu sızıyı içinde
Sen de duyduğun zaman,
Öyle kendi kendine,
Yum gözlerini bir an:
Düşer eteklerine
Bir bir ahû yıldızlar;
Sen istediğin zaman,
Senindir bu yıldızlar.

(*Galatasaray*, 25 Şubat 1933)

GÜNEŞE ÂŞIK ÇOCUK

Camlar arkasında görünen çocuk,
Eliyle güneşi gösterir durur.
Camlar arkasında düşünen çocuk,
Hırsından, camlara yumruk savurur.

Camlar arkasında bekleyen çocuk,
Üç mevsim, güneşin seyrine dalar;
Ve kışın güneşi özleyen çocuk,
Diliyle, buğulu camları yalar.

Güneşe kavuşabilmek’çin çocuk,
Gündüzün boş yere çırpınır durur.
Nihayet, nihayet geceleyin çocuk.
Koynunda güneşle beraber uyur.

KUŞLAR VE GEMİLER

Şeffaf bir aydınlık içinde, semaya,
Yükseklere doğru kuşlar kanat açtı.
Ümidi, kuştüyü gibi yere saçtı,
Kuşların, kuşların kavuştuğu dünya.

Pırıl pırıl yanan denizdeki hulya,
Gemileri aldı, uzaklara kaçtı.
Bir yol –ki bir beyaz yelken onu açtı–
Gider, gemilerin gittiği adaya.

Eğilip topladım o kuştüylerini;
Sahilde kalanın duydum kederini.
Lâkin ben yerimden kımıldamasam da,

Kaçmanın zevkini içim bana söyler;
Kuşlar ve gemiler yaşıyor hulyamda,
Hulyam gemilerle, kuşlarla beraber.

UZAK BİR İKLİMDE

Uzak bir iklimin ılık havasında,
Güneş, yer, gök, deniz, iç içe kaynaşır;
Olgun meyvalarla kuşlar fısıldaşır,
Bahar manzarası dallar arasında.

Uzak bir iklimin ılık havasında,
Seslerle kokular el ele dolaşır;
Renklerle şekiller sevişip anlaşır,
Bir mükemmeliyet orkestrasında.

Uzak bir iklimin ılık havasında,
İnsan kâinatla her an kucaklaşır,
Sonsuz bir sevginin gamsız dünyasında.

Uzak bir iklimin ılık havasında,
Bütün sevdiklerim hulyamı paylaşır;
Bense camlar, camlar arkasında!

Aradakiler

Açıklama

“Aradakiler” bölümüne *Ömrümde Sükût*’tan sonra ve *Düşten Güzel*’den önce yazılıp yahut basılıp da Cahit Sıtkı Tarancı’nın eserlerine girmeyen şiirler alınmıştır. Bunlar *Sonrası* (1957) ve *Ziya’ya Mektuplar* (1957) adlı kitaplar ile dergi ve gazetelerde çıkmış şiirlerden derlenmiştir.

ASIM BEZİRCİ

KUYU

Ziya Osman'a

Doğmuşken elmas içinde,
Ne bağlandın kömür saça?
Ufukların kaça kaça
Kayboldu Kafkas içinde.

Güneşe bakacak yerde,
Geceye sarılıp kalmak,
Sükût içinde ufalmak
Olur yalnız ölülerde.

Bitsin, bitsin bu yalnızlık;
–Kuyuda açılmaz yelken,
Kuyunun ağzı açıkken–
Çık, tekrar aydınlığa çık!

(*Varlık*, 15 Eylül 1933)

AKŞAM VAKTİ

Neden öyle sessiz duruyorsun öyle?
Şarkın mı tükendi, dersin, biten günle,
Yoksa gün mü bitti şarkınla beraber?

Çığlıklar, içinde can verdiği bu an,
N'olur, gözlerine geceler dolmadan,
Bana altın gibi bakışlarını ver...

(*Varlık*, 1 Ağustos 1933)

AYNALARDA GECE

O biten günle beraber
Aynalarda gece olmuş;
Onlar, onlar ki geceleyin,
Gurbete düşmüş gibiler,
Sabır, tuttukları yolmuş
Sabaha erişmek için!
O biten günle beraber
Aynalarda gece olmuş.

–O biten gündür. Ne ışık
Ne de renk bıraktı bize;
Boş değil ağladığımız,
Geceler içinde kaldık
Yine kendi kendimize,
Yine öyle yapayalnız.
O biten gündür: Ne ışık,
Ne de renk bıraktı bize.

(*Varlık*, 15 Ekim 1933)

AKŞAMLEYİN

Akşamleyin, güneş ardından geceler
Görününce en son bu yolun ucunda,
Aksimiz mi? –dersin– başı avucunda,
Düşünceye dalmış bir insan geceler.

(*Varlık*, 1 Ocak 1934)

SEN DE HER ŞEY GİBİ...

Sen de, her şey gibi, yakınımda iken,
Sen de oluyorsun gözlerimde diken.
Git, git benden uzak, uzak bir yere git;
Ne olur, içimde her zaman bir ümit,
Her uzak şey gibi öyle yalnız hayal,
Yalnız rayiha, renk, şarkı halinde kal.

(*Varlık*, 1 Aralık 1933)

YAĞMUR YAĞADURSUN

Dışarda yağmur yağadursun,
Ve içerdeyse bütün eşyan,
Esneyip senin gibi her an,
Pencerelerden bakadursun.

Dışarda yağmur yağadursun;
Ve yağmur gibi sonsuz olan
Gözyaşların ve sayıklaman,
Camlarda halka halka dursun.

Dışarda yağmur yağadursun;
Ve zaman, yavrum, zaman zaman
Da yağmur gibi, oluklardan,
Ve ellerinden akadursun.

(*Varlık*, 1 Şubat 1934, elyazısıyla 15 Kasım 1956)

SULAR, AĞAÇLAR, KUŞLAR

Gam yemezdim, sular, ağaçlar, kuşlar,
Sizinle beraber ve sizin kadar
Beni de öğüten değirmen rüzgâr
lara uyaraktan dönerken böyle,
Âlemde ister kış, isterse bahar,
İster bir yaz, ister bir güz olsaydı!
Yeter ki riyasız bir yüz olsaydı!
Gam yemezdim, sular, ağaçlar, kuşlar...

(*Varlık*, 1 Mart 1934, elyazısıyla 1 Aralık 1956)

HÂTIRALAR

Bu tatsız akşam saatinde,
Görünmez kanatlarınızla,
Cama vurmayın hâtıralar.

Sessizliğine doymadığım
O eski saatleri, yeni
Baştan kurmayın hâtıralar.

Suda yıldızlara uyarak,
Siz de uzaktan, bir çakıp bir
Sönüp durmayın hâtıralar.

Bu tatsız akşam saatinde,
Başımda pervaneler gibi
Dönüp durmayın hâtıralar...

(*Varlık*, 1 Mayıs 1934, elyazısıyla 1 Kasım 1956)

Hatıralar

Bu tatsız akşam saatinde,
Görünmez kanatlarınızla,
Cama vurmayın hatıralar

Sessizliğine doymadığım
O eski saatleri, yeni
Baştan kurmayın hatıralar

Suda yıldızlara uyarak,
Siz de uzaktan, bir çakıp bir
Sönüp durmayın hatıralar.

Bu tatsız akşam saatinde,
Başımda pervaneler gibi
Dönüp durmayın hatıralar.

Cahit Sıtkı

Renkler

Gündüze alışan renkler,
Her gece perişan renkler,
Eşyada bakış mısınız,
Zamanda akış mısınız,
Gözümde hatıralar mı?
O yekpâre varlığımı,
Siz misiniz parçalıyan,
Farksız kırık aynalardan?
Sizde mi yaşamaktayım,
Gülmekte, ağlamaktayım,
Gündüze alışan renkler,
Her gece perişan renkler?

Cahit Sıtkı

RENKLER

Gündüze alışan renkler,
Her gece perişan renkler.
Eşyada bakış mısınız,
Zamanda akış mısınız,
Gözümde hâtıralar mı?
Yekpâre varlığımı
Siz misiniz parçalayan,
Farksız kırık aynalardan?
Sizde mi yaşamaktayım,
Gülmekte, ağlamaktayım,
Gündüze alışan renkler,
Her gece perişan renkler?

(*Varlık*, 15 Eylül 1934, 1 Temmuz 1951)

HER GÜNKÜ ÖZLEYİŞ

Nerdesin sevgilim, gece nerde?
Bu cellât bakışlı gün vaktinde
Hep tüter durursunuz gözümde.

Bir güzelliğin var, bir de gece
Âlemde hüküm süren gönlümce.
Gerisi kapkara bir düşünce.

Nerdesin sevgilim, nerde gece?

(*İz*, Haziran 1935)

GÜN SONU

Yalnız baş değil, kol, bacak
Ve bütün bu gövde,
Akşamları ancak
Kendini dinler de,
Bulur ferahlığı
Uykunun açtığı
Geniş ve derin siperde.

(*Varlık*, 1 Mart 1935)

Gün Sonu

Yalnız baş değil, kol, bacak
Ve bütün bu gövde,
Akşamları ancak
Kendini dinlerde,
Bulur ferahlığı,
Uykunun açtığı
Geniş ve derin siperde

Cahid Sıdkı

EŞYA

Gece oldu mu korkunç
Şekiller alan eşya;

İçime ürpermeler,
Korkular salan eşya,

Ben çileden çıkarken,
Seyrime dalan eşya,

Sabaha dek gözleri,
Gözümde kalan eşya,

Bana söyleseydiniz,
–Tasam oldu sırrınız,–

Donmuş kımıldamayan,
Birer rüzgâr mısınız?

Bencileyin düşünür,
Dalar, ağlar mısınız?

Ben sizi var sanırım,
Sahiden var mısınız?

(*Varlık*, 15 Temmuz 1934)

BENİ KISKANAN ÖLÜLER

Nedir ki, bir kurt gibi yer
Sizi her an için için,
Ey hâtırası benim’çin
Daima aziz ölüler?

Ardında saklandığınız
Eşyaya sinmiş o gizli
Bakışlarınızdan belli
Günümü kıskandığınız.

Gün benim olmuş ne çıkar,
Ne çıkar kıskanç ölüler,
Benim’çin açsa da güller;
Bana da bir gün ölmek var.

(*Varlık*, 1 Ocak 1935)

HAVUZ

Eskiden ne vakit baksam ışıldayan
O dünya ne oldu, nedir bu karanlık?
Bir kara kedi mi aramızda zaman?
Yalnızım; havuzu doldurdu karanlık.

(*Varlık*, 15 Nisan 1935, elyazısıyla 1 Kasım 1956)

AŞK ŞARKISI

Bir sen, bir ben, sevgilim, bir de bu bahar...
N'eyleyim sen güzelsin, bende gençlik var.
Ölüm gibi mukadder bir yol ki bu aşk,
Ucu tâ Leylâ ile Mecnun'a çıkar...

(*Varlık*, 15 Temmuz 1935)

BİR ÖLÜNÜN RÜYASI

Duvarlar, geceler ve yıllar aşarak,
Bir ses uzanıyor eski bir bahardan...
–Açtı güller gibi renk ve kokulardan.
Bütün hâtıralar bende yaprak yaprak...

Bir ses ki bir zaman benim sesim olmuş,
Bir ses ki sevdiğim mısra-ı berceste[10]...
Gençliğim ve aşkım, asıl ben bu seste...
Bilsem şimdi bu ses hangi bahçede kuş–

(*Varlık*, 15 Ağustos 1935)

10. Seçkin dize. Anlam, imge, anlatım ve yoğunlukça yetkin, bağımsız dize. (A.B.)

BU AKŞAM VAKTİ DENİZ...

Bu akşam vakti deniz,
O bütün hasretimiz,
Sanki gelmiş de dile,
Nedametin sesiyle,
Çarparak kayalara,
Çarparak kafalara,
Yetmez mi diyor deniz,
Karada çektiğiniz?

(*Varlık*, 1 Aralık 1935)

OBSESSION

Ey her gün gölgesini omzumda duyduğum el,
–Gölgesi kendisinden bin kere beter ölüm–
Her gece karanlıkta karşıma çıkan heykel,
Herkes gibi bana da bir gün mukadder ölüm.

Kandırsın beni bırak bu renkler, bu kokular,
Ne olsa bu bahçede bir şarkılık günüm var;
Bilmem ne aksettirir yarın benden bu sular,
Ve sanmam geri gelsin bu giden günler ölüm.

(*Gündüz*, 15 Mayıs 1936)

ÖLÜM, SİNSİ ÖLÜM

Ölüm, sinsi ölüm,
Ey açmayan gülüm,
Ötmeyen bülbülüm,
Ne çıkar gündüzün
Unutsam da yüzün,
Ne olsa ki bir gün
Er geç yapacağın
O amansız baskın,
Kâh tufan, kâh yangın
Gibi bu düşünce
Bütün dehşetince
Kafamda her gece.
Geleceksin madem,
Ve mademki o dem
Başlayacak adem[11],
Bırak... şarkı bitsin,
Ses Olemp'e gitsin,
İlâhlar işitsin!..
Sonra beni ara,
Her şey bir hâtıra.
Olasıdan sonra...
Ey açmayan gülüm,
Ötmeyen bülbülüm,
Ölüm, sinsi ölüm.

(*Kurun* gazetesi, 23 Mayıs 1936)

11. Yokluk, hiçlik. (A.B.)

YAŞAMAK[12]

Yaşamak... bu bahçede
Her çiçek başka açar.
Değişir saniyede
Bakarsın dalda kuşlar.

Havuzdaki akisler
Kâh zulmet olur, kâh nur;
Rüzgâr daima eser,
Durmadan yağar yağmur.

(*Gündüz*, 15 Temmuz 1936)

12. Bu şiir daha önce (18 Mart 1936) *Kültür Haftası* dergisinde çıkmıştır. (A.B.)

KERBELÂ

Hazreti Hüseyin’in Kerbelâ’sı,
Kasvet günler, uykusuz geceler,
Yıllardır uzattığım bu tası
Yıllardır boş döndüren çeşmeler.

Bahsetmeyin bana yolculuktan,
Elime ne geçti bu boşluktan,
Tarlalar yanıyor susuzluktan;
Çöllerden usandı pencereler.

Ve sen, ey yıllardır çaldığım saz,
Sen bile oldun beni avutmaz.
Ölmek, olacak o başka bir haz!
Olmak suda açan o nilüfer!

(*Gündüz*, 15 Ekim 1936)

DÜŞÜNDÜĞÜM YER

Yeryüzünde bir iklim,
Bir yer var ki, sevgilim,
Düşündüğüm orası.
Bir ayva gibi olgun,
Sert ve mayhoş havası,
Tam mizacına uygun.

Orda hiç işlenmemiş,
Bakışla kirlenmemiş,
Sâf bir tabiat vardır;
Ve mevsim istediğin
Gibi, bir sonbahardır,
Tâ kıyamete değin.

Orda gökler bakırdan,
Çadır kurmuş bir kervan
Bir bulutlar diyarı.
Mat bir gümüştür sular,
Şimşekli havaları
Sabah akşam buğular.

Yaprağı solgun duran
Dalları yorgun duran
Ağaçlarında hele,
Bir yanık bülbül olmuş
Geçmişi türkülerle
Yâdeder durur her kuş.

Orası izin midir,
Gölgen mi, aksin midir?
Yer, gök, su, kuş ve çiçek
O donuk güzellikler,
Orda her şey sen demek;
O kadar sana benzer.

Sevgilim, burdan uzak,
Uzaklarda yaşamak,
Sevmek ve ölmek için,
Açılıp denizlere,
Bir gün gitsek mi dersin
Sana benzeyen yere.

(*Gündüz*, Aralık 1936)

GEÇERKEN

Cenaze geçiyor caddeden,
Mahallede sâri bir sükût;

Başlar sarkmış her pencereden,
Omuzlarda sallanan tabut.

Unutulmuş her günkü tasa,
Son günü düşünmede herkes;

Hakka şükürdür, olsa olsa,
Göğüslerden çıkan her nefes.

(*Gündüz*, Temmuz 1937)

ŞEHİR

Ve şehir sabah akşam bu gürültüdür,
Baksan minareler, kubbeler görünür,
Minyatür bir gök ve serseri bulutlar;
Bacalar tütmekte yakından, uzaktan,
Kuşlar saçaklarda mahzun kanat çırpar,
Usanmış durur damlar göğe bakmaktan.

Ve kış yaz demeden ve Tanrı'nın günü,
Benimsemişler şehrin gürültüsünü,
Giderler gelirler bu kaldırımlarda
Gül benizli toklar, saz benizli açlar.
Ne alışveriştir gel gör bu pazarda;
Ne çeker apartmanlardan ağaçlar!

(*Varlık*, 1 Ekim 1937, elyazısıyla 1 Kasım 1956)

ÖLMÜŞTÜM

Günüm gelmiş, saatim çalmıştı nihayet.
Ölmüştüm, kabrinde unutulmuştu ceset;
Zulmette böcekler eczasını yiyordu.

Ve alışılmamış bir günün seherinde,
Ruhum bir atlı gibi dörtnal gidiyordu,
Yemyeşil uzanan sükûn vâdilerinde.

(*Yücel*, Ekim 1937)

İMRENDİĞİM ŞEY

Ben miyim bu şimdi gülen bu ağlayan saz?
Nasıl da kendiliğinden değişiyor aynalar.
Bakarsın bülbüller mahzun, bakarsın güller açar,
Kulak ver ki havada her an başka bir ihtizaz.

Artık alışılmış hengâmesinde bu dünyanın,
Düşündükçe yarı ağlar yarı güler halimi,
Oynar gördükçe dalgalarda beşer hayalimi,
Bakar bakar imrenirim sükûnuna eşyanın.

(*Gündüz*, 29 Ekim 1937)

YILDIZLAR

Bazı uykum kaçtığı geceler,
Düşünmemek için kötü şeyler,
Koşar yıldızları seyrederim,
Sabahı kollayan penceremden.
Yıldız yoksa şaşmam düşüncemden,
Yıldızları kendim halkederim.
Yıldızları halketmekle geçer
Bazı uykum kaçtığı geceler.

(*Yücel*, Ağustos 1938)

SEN YOKSUN Kİ...

Gün çingeneler gibi göçebeydi ufukta,
Çimenler üzerinde yuvarlandığımız gün,
Akarsulardı gittikçe kararan boşlukta;
Sularda yüzünden yayılan bir tatlı hüzün.

Göğe sessizce yükselen ay on dördündeydi;
Gece akasya dalında asılı gölgeydi,
Bahtiyar başlarımız aynı penceredeydi!

Hâlâ o penceredeyim, lâkin sular ölgün;
Sen yoksun ki, vefasız, sularda ay görünsün.

(*Yücel*, Eylül 1938)

HARP BAHARI

Ne bahardır çıkagelir
Bu yolun dönemecinden!
Bahar bile başka gelir
Eski baharlar içinden.

(*Ziya'ya Mektuplar*, 28 Mart 1930 / *Sonrası*)

ŞUBAT SABAHI

Uyandım ki kar yağıyor...

Daha sigaram bitmeden,
Birdenbire,
Kendiliğimden,
Derdim elveda
Yatak, sigara vesaire;
Düştüm yollara.

Kar olmuşum yağıyorum,
Kimse farkında değil,
Dağlara, ovalara, şehirlere.

Yatağımda kardan bir adam,
Yarı bıraktığım sigarayı tamamlar.

(*Ziya'ya Mektuplar*, 28 Mart 1940)

SEVSEN BENİ ÇOCUĞUM

Sevsen beni çocuğum!
Geçen güne yazıktır.
Bugün var yarın yoğum;
İşim bir şarkılıktır.

(*Ziya’ya Mektuplar*, 28 Mart 1940 / *Sonrası*)

HER GECE Mİ BU UYKUSUZLUK

Her gece mi bu uykusuzluk!
Hele saatin tıkırtısı!
Ya karasinek düşünceler!
Çıldıracağım bu gidişle;
Yatak değil sanki cehennem.

Deliksiz bir uykuysa vaadin,
Günün dolmuş veya dolmamış,
Gençliğime filan bakmadan,
Derhal gelebilirsin ölüm;
Kapı açıktır, lâmba sönük.

(*Ziya'ya Mektuplar*, 28 Mart 1940 / *Sonrası*)

ANARŞİ

Ne başın haberi vardır ayaktan,
Ne elin gözden, ne burnun kulaktan.
Her biri yabancı bir dil konuşur,
Hepsi kendi âleminde sarhoştur.
Ne olmayacak şeyler istiyorlar!
Bu çocuklara laf anlatmak ne zor!
Okyanusta her zaman fırtına var;
Güneş dalga dalga parçalanıyor.

(*Varlık*, 1 Nisan 1940)

BİR NEHİR BİLİRİM

Bir nehir bilirim,
Suları asude[13] akar;
Gündüz güneşi aksettiren,
Gece yıldızları.
Her iki kıyısında bahar,
Köprüleri kavs-i kuzehten.

(*Varlık*, 15 Mayıs 1940)

13. Sessiz, dağdağasız, dingin.

OKŞAMAYA VAKİT KALMADI

Okşamaya vakit kalmadı
Arabasında gülümseyen çocuğu;
Bir cenaze geçiyordu caddeden.
Aldı götürdü beni bir şey
Cenazenin peşinden.

Ölenle beraber öldüm;
Bir buçuk metre boyunda,
Elli santim genişliğinde
Bir çukura gömüldüm.
Gerisini kabristandan dönenlere sor.

(*Ziya'ya Mektuplar*, 26 Eylül 1940 / *Sonrası*)

HEY GİDİ GÜNEŞLİ UYKULAR

Ömrüm oldukça hatırlayacağım
Uyuduğum yıldızlı geceleri,
Deniz kızlarının kucağında.
Sular başladı mı sığlaşmaya
Bir bir sönerdi yıldızlar;
Bırakırdı beni usulca beşiğime,
Saçları ay ışığından dadılarım.
Derken şafaklar peyda olurdu,
Suların göklere vuran aksi şafaklar.
Acıkıp uyandığım saat,
Annemin uykusuna kıydığım saat;
Telâşla uyanan genç kadın,
Aceleyle çözülen göğüs,
Yüzümü süpüren ılık rüzgâr;
Birdenbire keşfettiğim
Parıltılar, beyazlıklar, yuvarlaklar diyarı;
Pembe uçlarına sırayla asıldığım
Lezzetli memeler,
Bereketli memeler,
Doyamadığım, doyamadığım!
Neden sonra,
Ben tekrar sulardayım,
Annemin gözleri gibi lacivert bir denizde;
Dalgadan dalgaya atlıyorum,
Güneşi kovalıyorum, güneşi kovalıyorum.
Hey gidi güneşli uykular!
Sularında boğulmadığımız deniz!

(*Ziya'ya Mektuplar*, 26 Eylül 1940 / *Sonrası*)

ÖLMEK İSTEMEYEN ADAM

Ölmek istemeyen adamdı;
Ellerini koparamadılar
Güneşte kızarmış elma dalından;
Yoldan çeviremediler
Gölgeli asfaltta uçan ayaklarını;
Avcı çıkmadı nişan alacak
Mavi göklerle dolup taşan gözlerine;
Ve altın yapraktı rüzgârda başı,
Seyyareden seyyareye savrulan.
Lâkin durmuştu nabzı,
Rapor verdi belediye doktoru
Öldüğüne dair.

(*Ziya'ya Mektuplar*, 26 Eylül 1940 / *Sonrası*)

YAĞMUR YAĞIYORDU

Yağmur yağıyordu Paris kaldırımlarına;
Seni düşünüyordum penceremde!
(Penceremiz olabilirdi!)
Yağmuru sevmediğin geldi aklıma.
Bulutlar da hatırlamış olacaklar ki
Yağmurda üzüldüğünü,
Sağnak durdu birdenbire;
Güneş açtı.
Yüzün güldü mü bilmem,
İstanbul'daki pencerende.

(*Varlık*, 1 Aralık 1940)

IRMAK

Eriyen karlarla dile geldiği günlerden,
Sert kayaları zorlayıp deldiği günlerden,
Bayırda koşarak, ovada yavaşlayarak,
Her geçtiği araziyi şenlendiren ırmak,
Yol üstü uğrasaydın bir gün düşüncemize,
Dağların selâmını götürürken denize.

(*Varlık*, 1 Ocak 1941)

ÖLÜ

Gün o gün değildir ki
Boylu boyunca uzanmış
Sağlığında yatmayacağı yere.
Rüzgârmış, yağmurmuş haberi yok;
Farksız bir ağaç kütüğünden.
Beyhudedir seslenmek ona;
Boş bir evin kapısı çalınmaz.

(*Varlık*, 15 Ocak 1941)

ELVEDA

Elveda alışılmış güzel günler elveda;
Sakin bahçenize bizden selâm söyleyiniz.
Kara bitti demektir; başlıyor bahtımızda
Her dalgası bir ölüm tehdidi olan deniz.
Lâkin öyle sis ki her taraf seçmek ne mümkün
Yakın mı yahut uzak mı öleceğimiz gün.

(*Yücel*, Mart 1941)

KADIN GÖĞSÜ

Bir kadın göğsü başlarsa konuşmaya
En güzel deniz olur;
En sakin demiyorum.
Başın döner dalgasından.
Nereye gittiğini unutup
İntihar etmek istersin,
Baktıkça bu muhşetem denize.

Vapurdan atlayanlara selâm.

(*Ziya'ya Mektuplar*, 11 Kasım 1941 / *Sonrası*)

İMKÂNSIZ VUSLAT

Ben mihnet dolu bir ömrün devamında,
Çölde Mecnun gibi yanmışım ne çıkar,
Sen genç kızlığının yıllanan camında,
Leylâ sabrıyla beklesen milyon bahar,
Aşkımız çıkmaz sokak, vuslat imkânsız;
Hep müvazi gidiyor yıldızlarımız.

(*Ziya'ya Mektuplar*, 30 Kasım 1941 / *Sonrası*)

ETRAF KONUŞURLARKEN

Akdeniz ne güzel konuşuyor!
Aslan yeleli dalgalarıyla
Hep Barbaros'u yâdetmededir.

Dinle bak, dağ neler söylemekte;
Ferhat'ın sevdalı kazmasından
Musa'nın hıçkırığına kadar!

Ağacı da ihmal etmemeli;
Bir kere öldün mü dirilmenin
Sırrını öğrenirsin belki de.

Kuşların sohbeti pek hoş olur;
Gülünç hikâyeler anlatırlar,
Tufan'da Nuh'un salına dair.

Kulağın olsa da, duyabilsen!
Masanın da bir türküsü vardır,
Sandalyenin de kendine göre.

(*Varlık*, 15 Aralık 1941)

HÂTIRASI YETER

Yattın mı yalnızlık;
Yolculuk sanırsın
Issız deniz dibi.
Kalksan kalabalık;
Ormanda ağaçsın,
Bir gölge sahibi.
Duy rüzgârı dal dal,
Her yaprağında gün;
Çiçek aç, yemiş ver.
Gerçek yahut masal,
Güzel geçsin ömrün;
Hâtırası yeter.

(*Varlık*, 15 Aralık 1941)

NEDEN SONRA

Neden sonra farkına varıyorsun
Etrafındaki korkunç ıssızlığın.
Yâr olsun, dost olsun, ne arıyorsun,
Adresi belli mi vefasızlığın?

Aşk, dostluk!.. Hepsi dökülür yapraklar!
Çıplak bir ağaç durgun suda aksin.
Yalnızlık dediğin hayatta başlar;
Kabir boyunca devam etmek için.

(*Varlık*, 1 Ocak 1942)

BİR YEMİŞ OLACAK

Bir yemiş olacak tatmadığımız;
Ağacının gölgesinde bu âlem.
O yemiş kemale ersin diyedir
Bu olup bitenler; yaşadığımız;
Bizim olan bunca haz, bunca elem;
Saat çalınca öldüğümüz bir bir;
O yemiş kemale ersin diyedir.

(*Varlık*, 1 Ocak 1942)

KIŞ GÜNEŞİ

Böyle hepimiz birden bu güneşte,
Ne güzel ısınıyoruz değil mi?
Ağaçlar, çalılar, taşlar, tümsekler?

İhya eden, şâd eden bu güneşte,
Gölgenizden ayırmayın gölgemi;
Birbirlerine yabancı değiller.

Yeryüzünde hemşeri bildim sizi;
Günümü aranızda geçiririm;
Gurbet yok benim'çin ölümden gayri.

Anlarım beni yâd ettiğinizi,
Kendiliğinden ısınınca kabrim,
Güneş çıktığı zaman kış günleri.

(*Varlık*, 1 Şubat 1942)

KUR’A

İnsan çektim kur’ayı,
Olmazlara meylim var.
Ne kalp isterdim, ne baş!
Üstelik bir dilim var.
Sılabilmez ayağım,
Boşta kalır elim var.
Görmeli öldüğüm gün;
Ne garip bir halim var.

Ağacı kıskanırım,
Yemiş yüklü dalı var;
Bahar olsun, güz olsun,
Ne güzel masalı var!
İmrenirim arıya,
Petek petek balı var;
Konduğu çiçeklerin
Pembesi var, alı var.

(*Varlık*, 1 Şubat 1942)

UYKU

Başlar ağaçların gölgesine düştü;
Gözler kör sanırsın, hep sağır kulaklar.
Kurtulmuş eller boşluğu taramaktan;
Yol kenarında dinlenmekte ayaklar.

Var olsun hiç şaşmadan atan bu nabız,
Yoksa hangisi kalkabilirdi yarın,
Şu yıldızlı yıldızsız gökler altında,
Bahtlarından habersiz uyuyanların?

(*Ülkü*, 16 Şubat 1942)

MADEMKİ GÜZELSİN

Mademki güzelsin,
Harbi unutturacak kadar,
Nuh'un gemisi ol
Bu kan tufanında.
Al bizi götür
Yatağın dedikleri
Sulh kıyılarına.
Çok çektik;
Sükûna ihtiyacımız var.

(*İnkılâpçı Gençlik*, 7 Mart 1942)

BEN ÖLECEK ADAM DEĞİLİM

Şevket Rado'ya

Kapımı çalıp durma ölüm,
Açmam;
Ben ölecek adam değilim.

Alıştım bir kere gökyüzüne;
Bunca yıllık yoldaşımdır bulutlar.
Sıkılırım,
Kuşlar cıvıldamasa dallarında,
Yemişlerine doymadığım ağaçların,
Yağmur mu yağıyor,
Güneş mi var,
Fark etmeliyim
Baktığım pencereden.
Deniz görünmeli çıksam balkona.
Tamamlamalı manzarayı
Karlı dağlarla sürülmüş tarlalar.
Ekmekten olamam doğrusu,
Nimet bildiğim;
Sudan geçemem,
Tuzludur teneffüs ettiğim hava.
Ya nasıl dururum olduğum yerde,
Öyle upuzun yatmış,
İki elim yanıma getirilmiş,
Hareketsiz,
Sükûta râm olmuş;
Sanki devrilmiş bir heykel?
Ellerim ne der sonra bana?
Soğumuş kalbime ne cevap veririm?
Utanmaz mıyım ayaklarımdan?
Kalkmalıyım,

Dolaşmalıyım,
Sokaklarda, parklarda.
El sallamalıyım
Giden trenlere,
Kalkan vapurlara.
Bilmeliyim,
Gölgelerin boyundan,
Saatin kaç olduğunu.
Islık çalmalıyım.
Türkü söylemeliyim
Yol boyunca,
Keyfimden ya hüznümden.
Geçmiş günlerimi hatırlamalıyım,
Dalıp dalıp akarsuya,
Hayaller kurmalıyım,
Güzel geleceğe dair.
Yanımdan geçenler olmalı,
Selâm almalıyım;
Robenson'u düşünmeliyim,
Garipliğini:
Şükretmeliyim
İnsanlar arasında olduğuma.
Nedir ki eninde sonunda ölüm?
Ayrı düşmek değil mi aşinalardan?
Kapımı çalıp durma ölüm,
Açmam;
Ben ölecek adam değilim.

(*Varlık*, 1 Nisan 1942)

DELİLERE SELÂM

Şen deliler, tınmaz deliler!
Size imrendiğim oluyor,
Olan biteni düşündükçe.

Öğrenmek, öğretmek isterdim,
Yağmur bakışlı insanlara,
Sırrını gülümsemenizin!

Ne güzel geçiyor gününüz,
Çektiklerimizden bihaber,
Hulyanız hakikatmiş gibi.

Mademki öyle sanırsınız,
Doğrudur sen Acem şahısın,
Sen Cengiz Han, sen de Timurlenk.

Çok daha ferah olmalıdır,
Cinnet dedikleri o cennet,
Şu akıl zindanlarımızdan!

(*Ziya'ya Mektuplar*, 30 Mayıs 1942 / *Sonrası*)

KITADAN MEKTUP

Elbette inanmamışsındır,
Öldü diye duydunsa beni;
Sevenlere kurşun işlemez.

Sağım, sıhhatteyim hamdolsun,
Vatan hizmetinde seferber,
Mehmetçiklerle sarmaş dolaş.

Bakma otuzu aştığıma;
Gönlüm hâlâ yirmisindedir,
İlk öpüştüğümüz gün gibi.

Şiir yazmaktayım bermutad,
Rakı içmekteyim her akşam,
Senden hâtıralarla sarhoş.

Uykusuzluğum, geceleri,
Seni değil ah seni değil,
Olan biteni düşünmekten.

(*Ziya'ya Mektuplar*, 19 Temmuz 1942 / *Sonrası*)

BÖYLE İŞTE

Hava güzel diye açsam pencereyi,
Sen misin açan? Yağmur yağmaya başlar.

Bir kadın mı gülümser karşı balkonda?
Kendime sanıp baksam kadın kaybolur.

Ne hoş kokuyor değil mi şu çiçekler?
Uçmuştur kokusu koparmak istesem!

Yemişler mi sarkıyor komşu dallardan?
Elimi uzatsam yemişten eser yok.

Herkes rakı içer, az çok neşelenir;
Bense her içişimde efkârlanırım.

Nerden, nasıl bindim Yarab bu gemiye?
Hangi denize çıksam fırtına kopar.

(*Ziya'ya Mektuplar*, 9 Ağustos 1942 / *Sonrası*)

BİR KITACIK

Açmaz mı sandın gülü?
Dinle öten bülbülü.
Hallettik her müşkülü
Gönül zaviyesinden.

(*Ziya'ya Mektuplar*, 9 Ağustos 1942 / *Sonrası*)

RÖNESANS

Sanki tadını kaybeden bir yemiş;
Bazan gına gelir aşinalardan!
Bir yol keşfedip ayağın değmemiş
Başını alıp gitmek bu diyardan!
Kalbe şifa veren rüzgâra doğru;
Geceyle başlayan bahara doğru!

Süzülüp taze bir günışığından,
Yepyeni dostlarla çıkmak yarına!
Ya Rab! Nasıl çılgınca koşar insan,
Daha güzel bir yârin kollarına!
Menbaına her hazzın, her sevincin!
Dünyadan daha çok kâm almak için.

(*İnkılâpçı Gençlik*, 26 Eylül 1942)

BİZİMKİLER

Nereye böyle bulut abla?
Az bekle, beraber gideriz;
Ben de buralı değilimdir.

Mahzun durursun ağaç kardeş?
Galiba şikâyet rüzgârdan!
Anlaşıldı dert ortağıyız.

Öyle ne daldın leylek amca?
Efkârın mı var akşam akşam?
O halde benden sayılırsın.

Mademki hep aşina çıktık,
Bir âlem yapsak mı dersiniz?
Her zaman bulunmaz bu mehtap!

(*İnkılâpçı Gençlik*, 10 Ekim 1942)

BEREKET VERSİN

Bu konak eski paşalardan birinin,
Bu arsa bir mebusundur.
Bir doktorun bu apartıman,
Bu dükkân benim değil...
Bu çarşıya hükmeden Yahudiler.
Bereket versin
Gökyüzünün tapusu yok,
Herkes bakabilir.
Bulutlara kimse el koyamaz
Hayal kurma hürriyeti var.

(*Pınar*, Aralık 1943)

KAVS-İ KUZEH[14]

Yalnız âşıklara mahsus
Şeffaf yaz akşamlarında,
Misafiri olduğumuz
Gün görmüş çamlar altında,
Kolumun çizdiği kavis,
Sarmak için yâr belinden,
Kavs-i kuzehlerle ikiz
Çıkmıştır Tanrı elinden.

(*Ziya'ya Mektuplar*, 14 Aralık 1942 / *Sonrası*)

14. Kavs-i kuzeh: Ebemkuşağı, eleğimsağma, gökkuşağı. (A.B.)

AKŞAMCI

Hep sana koştumsa akşamları,
Bunca yıllık emektar kadehim,
Zannetme ki sevda çektiğimden;
Öyle günlük efkârdan hiç değil;
Bayramı seyranı vesiledir.
Sana başvurduğum akşamları,
Bunca yıllık emektar kadehim,
Sadece hoşnut olmadığımdan.

(*İnsan*, Şubat 1943)

DEĞİRMEN

Bir değirmen bilirim,
Hani paramparça etmişti
Kocaman kılıcını Don Kişot’un.
Ah o değirmen!
Su dedi döndü,
Rüzgâr dedi döndü,
Devran imiş döndü,
Değirmen durmadı döndü,
Değirmen öğüttü beni;
Hem de gençliğim pahasına!

(*Varlık*, 15 Şubat 1943)

MANGAL BAŞINDA

Öyle dalmışım ki mangal başında!
Yaz gelmiş,
İstanbul'dayım;
Karpuz yüklü mavnalar geçer
Köprü altından
Ağustos akşamları.
Müvezziler bağrışır bermutat,
Yıllanmış iskelede.
Ne çabuk açıldı Boğaz'a
Demin kalkan vapur!
Bu tren düdüğü
Olsa olsa Sirkeci'den!
Havayı birdenbire saran
Çam kokusundan bilirim
Adalardan geliyor
Sarayburnu'nu dönen vapur;
Sevgilim çıkacak bu vapurdan!

(*İnsan*, Mart 1943)

DURGUN DENİZ

Çocuklar taş atmasın,
Gemiler geçmesin üzerinden,
Hiç kıpırdamasın balıklar,
Rüzgâr da esmeyiversin,
Suların durulduğu bir saat olsun:
Gör denizin güzelliğini!
Hele mehtap da varsa!
Üstünde at koşturacağın gelir.

(*Millet*, Temmuz 1943)

ESMER GÜZELİ YÂRİM

Bu meltemli geceler,
Su sesi, ayışığı,
Uzayan türküleri
Cırcırböceklerinin,
Bu cümbüş, bu muhabbet
Bu tatlı uykusuzluk,
Hep senin şerefine,
Esmer güzeli yârim.

(*Ziya'ya Mektuplar*, 18 Temmuz 1943 / *Sonrası*)

KIŞ MEVSİMİ

Güneşin vefasızdır,
Rüzgârın haşin,
Yağmurun zararlı,
Toprağa, düşünceye
Senden hayır gelmez kış mevsimi.

Sanmam hüsn-i kabûl[15] göresin
Kaloriferli apartmanlarda bile.
Kar yağsın, elbette seyrine doyulmaz,
İpek işlemeli perdeler arasından,
Camları kırık pencereden değil!

Kaside falan bekleme benden,
Ne kadar sıcak olsa koynumdaki kadın.
Öylesine şair değilim.
Sevmedim sevmiyorum seni kış mevsimi,
Fakir fukaraya gadrediyorsun.

(*Demet*, 16 Ekim 1943)

15. İyi karşılama, iyi karşılayış, iyi yüz gösterme. (A.B.)

KURBAN BAYRAMI

Çoluk çocuk sevincinden zıpladı durdu,
Döküldü sokağa konu komşu,
Çalınınca bayram davulu;
Üç beş koyun gidiyordu
Kimisi kuzu;
Sürünün kurdelası boncuğu
Belli ediyordu
Kaçınılmaz yolculuğu
Mezbahaya doğru.

Ah o siyah benekli kuzu!

(*Pınar*, 1 Ocak 1944)

SADRİ ERTEM'İ[16] DÜŞÜNÜRKEN

İnanmıyorum öldüğüne!
Her zaman seyahat ederdi;
Gözümüzü yolda bırakmaz,
Haftasına kalmadan döner,
Şenlendirirdi soframızı;
Türlü fıkralar naklederek.
Hâlâ dönmediğine göre
Bu seferki seyahatinden,
Kabahat yollarda olmalı;
Ona kalsa böyle gecikmez,
Sözünün üstüne gelirdi;
Ne de olsa iyi adamdı.

(*Varlık*, 1-15 Nisan 1944)

16. Yazar Sadri Ertem, 1900'de İstanbul'da doğdu, 1943'te Ankara'da öldü. (A.B.)

MUHABBET FASLI

Her kapı açılışında içim titrer;
Bu cadde, bu kalabalık, bu tramvaylar,
Bir şeyler götürüyor hayatımızdan!

Gülmek mutadın olmalıdır güzel kız!
İstemem kalksın omuzumdan dost eli;
Hep böyle meyhanede geçmeli ömrüm!

Bir kerre atlamak yeter bu eşikten.
Akşamları uğramadan edemezsin;
İşçisi, şairi, sevdalısı burada.

Dertlerin bölüşüldüğü yer burası;
Teselliyi elbirliğiyle buluruz.
Derken neşelenirsin, bir hoş olursun!

Kadehler daha yavaş içilmelidir;
Çok daha uzun sürmeli öpüşmeler,
Sabahlara dek muhabbet etmeliyiz!

Gün bizi ayıracak birbirimizden.

(*İşte*, 15 Haziran 1944)

GİDERKEN

Mektup alırsın, her taraf gül gülistan!
Derken cenaze geçer, her taraf zindan!
Mümkün olsa da insan her zaman gülse;
Olmasa her sevincin sonunda hüzün!
Acısı da, tatlısı da ömrümüzün,
Çok pahalıya oturur üstümüze.

Sanki ne diye yola çıktık? Çocukluk!
Hayra alâmet değil hiçbir yolculuk.
Farkında mısın nereye gidiyoruz;
Ne söyler arkamızdan sallanan mendil?
Yalnız aşkta, kumarda, hayalde değil,
Her adımda bir şeyler kaybediyoruz.

(*İstanbul*, 15 Temmuz 1944)

YADİGÂR

Artık ne kürk, ne post isterim
Başım hoş değil devran ile.
En gerçeğinden dost isterim
Gelsin elinde derman ile.

Gel, benden dinle âhüzârı,
Adem babanın yadigârı,
Issız sahilde akşamları,
Dertleşen benim umman ile.

(*Yaratış*, 8 Ocak 1945)

HİZMETÇİ KIZ

La Fontaine’in ruhuna ithaf
Kapı açıldı geliyor
Elinde kahve fincanı
Saçları saç gözleri göz
Göğüs kalça hepsi tamam
Bacaklar hele bacaklar

Kız Allahını seversen
Kurbanın olayım bırak
Ölüyorum senin için
Pazardır evde kimse yok
Fırsat bu fırsat güzelim

(*Doğuş*, Haziran 1945)

FİKR-İ SABİT[17]

Ne bileyim ben
Kimdi Amerika'yı keşfeden
Ne eder beş kere beş
Güneyden mi kuzeyden mi doğardı güneş
Kaçıncı padişahtı Yavuz
Aylardan nisan mı yoksa temmuz
Ne bileyim nereye gider turnalar
Şeftali ne zaman çıkar
Bahçemde gül açmış ya karanfil
Umurumda değil
Sabahlara dek kadeh elde
Aklım fikrim o güzelde.

(*Ankara*, Ekim 1945)

17. Saplantı. (A.B.)

FELEKTEN BİR GECE

Dünya gözüyle görsek murada ermek nedir!
Sen olsan, ben olsam, felekten bir gece olsa!
Unutup ağarmayı tanyeri kırk yılda bir,
Ortalık ayışığı, etraf bağ bahçe olsa!

İkimiz de bu sevinçle uçar gibi desem,
Su boyunda, söğüt altında, baş başa mahrem,
Hazdan ürperdiğimiz, mestolduğumuz o dem,
Varlık beraber çözdüğümüz bilmece olsa!

(*Varlık*, Temmuz 1946)

MESUT ÇİFT

Göz açtım onu gördüm güzellerden
Ceylan gibi bir şey nazlı ve ürkek
Gözüm gibi kıskanırım ellerden
Kan çıkar yan baksa ona bir erkek

Saçları saç gözleri göz o yârin
Gamzesi muhabbeti kadar derin
Serindir elleri alnımda serin
Göğüs onda başımı dinleyecek

Ben bir kara parçasıyım o deniz
Ne ben onsuz ederim ne o bensiz
Gökyüzüne vurmuş mesut gölgemiz
Gel fotoğrafçı gel resmimizi çek.

(*Sanat ve Edebiyat Gazetesi*, 15 Mart 1947)

BAHAR

Kim bilir ne oldu ne bitti gece uyurken
Uyandım ki tabiat o değil başkasıdır
Nerden esiyor bu şerbet gibi hava nerden
Çiçek açmış ağaç hangi kızın rüyasıdır.

Güzelliğine imrendiğimiz dünyasında
Çocuğun saltanatını gör arabasında
Ne var ki şu geçen yosmanın kırıtmasında
Gencin ihtirası yaşlının hâtırasıdır.

Gel böyle havada kendini emniyette bil
Bir bakış bir gülüşle çarpılmak işten değil
Çektiğim ağrı kalpten bermutad[18] dişten değil
Bildim bileli bahar başımın belâsıdır.

(*Sanat ve Edebiyat Gazetesi*, 26 Mart 1947)

18. Alışıldığı üzere, her zamanki gibi. (A.B.)

NAR

Nasıl acıkırsa susarsa insan
Öyle sevdim bir memleket kızını
Bir şey bu aşkın artırdı hızını
Aramıza dağlar deryalar koyan

Benim ayrılmayan tuttuğu yoldan
Aşk ile gerçek eden her masalı
Yandıkça daha gür yeşeren çalı
Budur bu aşk beni ayakta tutan

Ben aşkın ağaçta çatlattığı nar
Koparacaksan gel kopar güzelim
Dal dayansa bile yamandır hâlim
Yaprak-yemiş farkı gözetmez rüzgâr.

(*Sanat ve Edebiyat Gazetesi*, 24 Mayıs 1947)

AŞK MASALI

Nerde ne zaman bu hava çalınsa
Hoş geldi geçmişteki güzel günler
Nereye gidersen git günlük tasa
Bırak biraz da şâd olsun gönüller

Beşiktaş'ta gün görmüş bir bahçede
Nisan akşamlarının en tatlısı
Sevdiceğim on dördünü sürmede
Bende gönüllerin en kanatlısı

Ben delikanlıyım o kız ve dilber
Bahar kokan o yanıp tutuşan ben
Şakadan derken dalmışız beraber
Aşk bahçesine çıkılmaz içinden

Ölüyorum senin için güzelim
Nasıl gülüp sokuluyor sahi mi
Saçlarını okşayan hangi elim
Kollarımda o yârin kendisi mi

Çöl olsa aşar dağ olsa yıkarım
Bizi ayıran kalın duvarları
Bu acı gerçeğe sonradan vardım
Gök çoktan yeşildir, dal çoktan sarı

Bir define var gitsem bulur muyum
Öpüştüğümüz ağaçlar altında
Sevmek devam eden en güzel huyum
İnsan bir kere sever hayatında

Ben değilim söz açan gelecekten
Var mı yok mu âlemde bir o akşam
Hiçbir şey istemiyorum felekten
Bir daha seninle beraber olsam.

(*Sanat ve Edebiyat Gazetesi*, 12 Temmuz 1947)

ARSLAN

Vedat Günyol'a

Gölgesi ovaya düşmüş
Bir arslan döner durur kafesinde
Dolmaz gününü beklemek ne güçmüş
Bir cezaevinin penceresinde

Bir gezin iki gezin gün geçmiyor
Otur memleketi düşün geçmiyor
Temel tutmuş duygu hüzün geçmiyor
N'eylesin arslanım esnemesin de.

Ne gündür düşmancasına seyreder
Bir uyku kalmış tek sığınacak yer
Güpegündüz gördüğü güzel düşler
Ötesinde bu günün ötesinde.

(*Yücel*, Ekim 1947)

BİR ŞEY[19]

I

Bir şey ki hava gibi ekmek gibi su gibi
Lâzım insana lâzım onsuz yaşanılmıyor
Ana baba gibi dost gibi yavuklu gibi
Kalp titremeden göz yaşarmadan anılmıyor.

Bir şey ki gözümüzde memleket kadar aziz
Aşk ettiğimiz kendimize dert ettiğimiz
Adını çocuklarımıza bellettiğimiz
Bir şey ki artık hasretine dayanılmıyor.

II

Bir şey daha var yürekler acısı
Utandırır insanı düşündürür
Öylesine başka bir kalp ağrısı
Alır beni tâ Bursa'ya götürür.

Yeşil Bursa'da konuk bir garip kuş
Otur denmiş oracıkta oturmuş
Tâ yüreğinden bir türkü tutturmuş
Ne güzel şey dünyada hür olmak hür

Benerci, Jokond, varan üç Bedrettin
Hey kahpe felek ne oyunlar ettin
En yavuz evlâdı bu memleketin
Nâzım ağbey hapislerde çürür.

(*Yaprak*, 1 Mayıs 1950)

19. Bu şiirin ilk bölümü *Sanat ve Edebiyat Gazetesi*'nde (20 Eylül 1947) basılmış; sonra tümü *Yaprak* (1 Mayıs 1950), *Yeni Dergi* (Eylül 1967), *Yeni A* (Aralık 1973) ve *Milliyet Sanat Dergisi*'nde (1982) yayımlanmıştır. (A.B.)

ATATÜRK'Ü DÜŞÜNÜRKEN

Ne şairane mevsimdi eskiden sonbahar
Bahçeleri talan eden bir deli rüzgârdı
Kırılan dal düşen yaprak şaşkın uçan kuşlar
Eskiden sonbaharın bir güzelliği vardı

Gel gör ki Atatürk'ün ölümünden bu yana
Sonbahar dahi bir tuhaf bir başka geliyor
Vatan gerçeklerini hatırlatıp insana
Türk yüreklerimizi burka burka geliyor

(*Türk Dili*, Aralık 1951)

Otuz Beş Yaş

1. basım: Ağustos 1946
14. basım: Mart 1982
(Varlık Yayınları)

GÜN EKSİLMESİN PENCEREMDEN

Ne doğan güne hükmüm geçer,
Ne halden anlayan bulunur;
Ah aklımdan ölümüm geçer;
Sonra bu kuş, bu bahçe, bu nur.

Ve gönül, Tanrısına der ki:
–Pervam yok verdiğin elemden;
Her mihnet kabulüm, yeter ki
Gün eksilmesin penceremden!

(*Varlık*, 15 Aralık 1936)

KULAK VER Kİ[20]

Kulak ver ki havasında bahçemizin,
Gök maviliğinden, dal yeşilliğinden
Bir türkü söylenmede kendiliğinden;
Nasıl dinlersen öyle, şen veya hazin.

Kulak ver, dolaşan ruhumuzu tel tel;
Dallardaki tomurcukları ürperten
Bir türkü söylenmede kendiliğinden;
Dinlendikçe ömrün artar, öyle güzel!

(*İnsan*, 15 Temmuz 1938)

20. Önce *Ağaç* dergisinde (18 Temmuz 1936) “Kendiliğinden Söylenen Şarkı” başlığıyla yayımlanmış, sonra *İnsan* dergisinde (15 Temmuz 1938) birkaç yeri değiştirilerek yeniden basılmıştır. (A.B.)

GÜNDÜZ

Ey sâkin suları karıştıran el,
Balıklara huzur vermeyen dalgıç,
Ey zenginle fakir, çirkinle güzel
Arasında keskin parlayan kılıç.

Gündüz, ey sızlayan kalp, ağrıyan diş,
Ey yaşamaktaki tükenmez tasa,
Git sor niçin sana düşman kesilmiş,
Geceden geceye uçan yarasa.

(*Kültür Haftası*, 6 Mayıs 1936)

MADEMKİ VAKİT AKŞAM

Mademki vakit akşam,
Madem ne evim barkım,
Ne de bir tek âşinam,
Açılsın gizli sofram,
Gelsin kadehte rakım,
Dostum, neşem ve şarkım!
Mademki vakit akşam!

(*İz*, Ocak 1935)

DENİZ

Bu akşam vakti deniz,
O bütün hasretimiz,
Sanki gelmiş de dile,
Nedametin sesiyle,
Çarparak kayalara,
Çarparak kafalara,
Yetmez mi, diyor deniz,
Karada çektiğiniz?

PERİŞAN SOFRA

Öldü; ne rüzgârlar girdi içeri,
Ne bir kuş havalandı pencereden.
Öldü; kimse görmedi melekleri;
Sorma nasıl habersiz gitti giden.
Bir uzun sefere çıktı, diyorlar;
Gemiyi gören var mı –hani deniz–
Sen gittin, soframız oldu tarumar[21];
Doğan günü yadırgıyor hâlimiz.

(*Varlık*, 1 Mayıs 1937)

21. Darmadağın. (A.B.)

SAYIKLAYAN AĞAÇ

Güzü duymayagörsün ağaç,
Artık her günü bir işkence;
Bir hayale dalar her gece,
Başında gök ürperen bir taç.

Göz kırparken ona yıldızlar,
Baharında sanıp kendini
Çağırır eski bülbüllerini,
Ağaç pırıl pırıl sayıklar.

(*Varlık*, 15 Haziran 1934, elyazısıyla 1 Kasım 1956)

Sayıklıyan Ağaç

Sonbaharı duyar da ağaç;
Gündüzleri çeker işkence;
Bir hülyaya dalar her gece,
Başında gök ürperen bir taç

Göz kırparken ona yıldızlar,
Baharında sanıp kendini,
Çağırır da bülbüllerini,
Ağaç fırıl fırıl sayıklar

Cahit Sıtkı

MEZARLIK

Ve şehrin şenliğine karşılık
Susar servileriyle mezarlık.
Susar ve hatırlatır: –Bu kırık
Aynadaki hazin perişanlık

Sizindir, siz gafil, siz bihaber[22]
İnsanlar! Bilseydiniz ne bekler
Bir gün açmak için bu çiçekler;
Ölülerin sükûnu çiçekler!

22. Habersiz. (A.B.)

SANATKÂRIN ÖLÜMÜ

Gitti gelmez bahar yeli;
Şarkılar yarıda kaldı.
Bütün bahçeler kilitli;
Anahtar Tanrı'da kaldı.

Geldi çattı en son ölmek.
Ne bir yemiş, ne bir çiçek;
Yanıyor güneşte petek;
Bütün bal arıda kaldı.

(*Kültür Haftası*, 15 Ocak 1936)

SERENAD

Kimdir bana gülümseyen yeşillik balkonundan?
Demek gecelerden sonra nihayet gün doğuyor.
Bir gülüşündür gençliğimi döndürdü yolundan;
Yanan şu alnım elinin gölgesiyle soğuyor.

Güzelsin ya, ne olursan ol, girdin hikâyeme;
Çok değil evi barkı terkedip sana uyduğum,
Ancak sen tâzelikte gül yaraşır pencereme;
Uykusuz gecelerimde kokusunu duyduğum.

Eğil bak suya, ordadır güzelliğin, gençliğim.
Sen gel beni dinle, günlerimiz heba olmasın.
Yorgun başımı göğsünde, emniyette bileyim;
Artık taslarımız ayrı çeşmelerden dolmasın.

(*Varlık*, 1 Mart 1938)

KORKTUĞUM ŞEY

Gün çekildi pencerelerden;
Aynalar baştan başa tenha.
Ses gelmez oldu bahçelerden;
Gök kubbesi döndü siyaha.

Sular kesildi çeşmelerden;
Nerden dolacak bu tas nerden,
Nergislerin açtığı yerden
Ey kuş uçurtmayan ejderha?

Ne yardan geçilir, ne serden;
Korkuyorum bu gecelerden.
Bel bağladığım tepelerden
Gün doğmayabilir bir daha.

(*Ağaç*, 23 Mayıs 1936)

MEMLEKET İSTERİM

Memleket isterim
Gök mavi, dal yeşil, tarla sarı olsun;
Kuşların çiçeklerin diyarı olsun.

Memleket isterim
Ne başta dert ne gönülde hasret olsun;
Kardeş kavgasına bir nihayet olsun.

Memleket isterim
Ne zengin fakir, ne sen ben farkı olsun;
Kış günü herkesin evi barkı olsun.

Memleket isterim
Yaşamak, sevmek gibi gönülden olsun;
Olursa bir şikâyet ölümden olsun.

(*Varlık*, 15 Aralık 1937)

ŞAŞIRDIM KALDIM[23]

Şaşırdım kaldım nasıl atsam adım;
Gün kasvet gece kasvet.
Bulutlar, sisler içinde bunaldım;
Gök mavisine hasret.

Olmuyor seni düşünmemek Tanrım,
Ummamak senden medet.
Suyun dibine vardı ayaklarım;
Suyun dibinde zulmet.

Kalmadı ümidin soluk ve cılız
Işığında bereket.
Ve ölüm, kapımda kişner, sabırsız
Bir at oldu nihayet.

(*Varlık*, 15 Şubat 1942)

23. *Varlık* dergisinde “Tanrımla Baş Başa” başlığıyla çıkmıştır. (A.B.)

ÖLÜM

I

Sözünde durmadı mavi gökler;
Gün kararıyor gitgide ölüm.
Akşam yeli nedameti söyler;
Nedamet yer etti bende ölüm.

Ne yapsam, gün doğmuyor gönlümce;
Sudur akar kendi bildiğince,
Hangi pencereye koşsam gece;
Gitmiyor bu can bu tende ölüm.

Ne vefasız geçmişten hayır var,
Ne gelecekler imdada koşar,
Çoktandır tekneyi aldı sular;
Çoktandır ümitler sende ölüm.

(*Varlık*, 1 Eylül 1935)

ÖLÜM

II

Ey kurumaz menba-ı sükûtun[24],
Işığı güneşten zinde ölüm,
Altında şu alçalan bulutun,
Sendedir umduğum müjde ölüm.

Aynada zifiri bir gecedir,
Bütün zulüm bu suçsuz kalbedir,
Sabır tespihim kopmak üzredir.
Ne gün kalkacak bu perde ölüm?

Ne gün aslına dönecek bu ten?
–Taş, toprak, çiçek, su veya maden–
Ruha ebediyeti vaadeden
Efsanevi yalan nerde ölüm?

(*Varlık*, 1 Eylül 1935)

24. Suskunluğun kaynağı. (Y.N.)

ŞUBAT GÜNÜ

Kim ne bilsin neydi beni uyutan?
Uyanmadığım o sabah uykudan.

Henüz yaşıyordum yeniden yeni
Bir Şubat gününün güzelliğini.[25]

Türkü kalmasın diye söylenmedik,
Bendim o yağan kar, âsude şenlik,

Dağlara, ovalara, şehirlere;
Sevgilinin hulyalarına göre.

(*Varlık*, Ekim 1946)

25. C.S. Tarancı'nın sonradan değiştirdiği bu iki dize, *Otuz Beş Yaş*'ın birinci basımında şöyledir: "Yeniden keşfettiğim şubat günü! / Bambaşka görüyordum yeryüzünü." (A.B.)

ÖLÜMDEN SONRA

Öldük, ölümden bir şeyler umarak.
Bir büyük boşlukta bozuldu büyü.
Nasıl hatırlamazsın o türküyü,
Gök parçası, dal demeti, kuş tüyü,
Alıştığımız bir şeydi yaşamak.
Şimdi o dünyadan hiçbir haber yok;
Yok bizi arayan, soran kimsemiz.
Öylesine karanlık ki gecemiz,
Ha olmuş ha olmamış penceremiz;
Akarsuda aksimizden eser yok.

(*Varlık*, 1 Kasım 1936)

HER GÜNKÜ ŞARKIM

Şehirde bu kasvet,
Rüzgârda bu davet,
Enginde hürriyet,
Serde gençlik varken,
Beyaz açılırken
Bu mavi sularda
Her gün bin bir yelken,
Âni bir kararda,

Edip şehre veda,
Niçin acep niçin
Sen de bir geminin
Yolcusu değilsin?
Şehirde bu kasvet,
Rüzgârda bu dâvet,
Enginde hürriyet,
Serde gençlik varken.

(*Varlık*, 15 Ocak 1935)

HÂTIRALAR

Bilmem ki hâtıralar,
Ne istersiniz benden,
Gelir gelmez sonbahar?

Bu kanat çırpış neden?
Cama vuracak ne var,
Ey eski hâtıralar?

Sanmayın güller açar,
Bülbül değildir öten;
Bu rüzgâr başka rüzgâr.

Ne istersiniz benden,
Bilmem ki hâtıralar,
Gelir gelmez sonbahar?

(*Kültür Haftası*, 15 Şubat 1936)

GENÇLİK BÖYLEDİR İŞTE

İçimi titreten bir sestir her gün,
Saat her çalışında tekrar eder:
“Ne yaptın tarlanı, nerde hasadın?
Elin boş mu gireceksin geceye?
Bir düşünsen! Yarıyı buldu ömrün.
Gençlik böyledir işte, gelir gider;
Ve kırılır sonra kolun kanadın;
Koşarsın pencereden pencereye.”

Ah o kadrini bilmediğim günler,
Koklamadan attığım gül demeti,
Suyun sebil ettiğim o çeşme,
Eserken yelken açmadığım rüzgâr!
Gel gör ki, sular batıya meyleder,
Ağaçta bülbülün sesi değişti,
Gölgeler yerleşiyor pencereme;
Çağınız başlıyor, ey hâtıralar.

(*Varlık*, 1 Temmuz 1937)

BİR UYKUSUZLUK GECESİ[26]

Yalnız geçen ömrün bir uykusuzluk gecesi,
Çekmişken aynalar beni müthiş bir sorguya,
Birdenbire kalbi titreten bir bülbül sesi,
Dağ ardından doğan mehtap gibi vurdu suya.

Mehtabın izinde gemiler geldi açıktan,
Âşina sallanan mendillere koştum; yer yer,
Gür çimenler gibi fışkırıyor karanlıktan,
Kökleri kurumuş sandığım o güzel günler.

(*Gündüz*, 15 Nisan 1936)

26. *Ağaç* dergisinde (4 Nisan 1936) "İkinci Diriliş", *Gündüz* dergisinde (15 Nisan 1936) ise "Ba's-ü ba'd-el-mevt" (Öldükten sonra dirilme) başlığıyla düzeltilerek yeniden çıkmış ve kitaba aktarılırken birkaç dizesi değiştirilmiştir. (A.B.)

GECE ŞARKISI

Âlemde gündüz gönlüme işkencedir;
Bence bayram ufukta gün bitincedir.

Günün geçit vemez karlı dağlarını
Sanki sihirbaz bir el eritincedir.

Bütün gün beklediğim bahar ki gece,
Gökte yıldızların da ümidincedir.

Yollar, yollar da nihayet içime denk,
Sonsuzlaşarak başıboş gidincedir.

Ben ister güleyim, ister ağlayayım,
Sesimi yalnız kendim işitincedir.

Âlemde gündüz gönlüme işkencedir;
Bence bayram ufukta gün bitincedir.

(*Varlık*, 15 Ekim 1934)

ALLAH'I ARARKEN

Bilirim ne yapsam hata,
Yanlış, attığım her adım;
Ellerim elma dalında;
Âdem'le Havva ecdadım.

Belli ne birdir ne iki;
Günahım başımdan aşkın.
Yarab sen de bilirsin ki
Bir Sen varsın bana yakın.

Yaşaran gözlerime bak,
Ben yalan söylemek bilmem.
Her şeyim güneşte çıplak;
Nedamet bende cehennem.

Ben ne geceleyin yıldız,
Ne kelebeğim gündüzün.
Bana ben gibi riyâsız
Yüzün gerek Yarab yüzün.

Boş değil ettiğim niyaz,
Halden bilmiyor kimseler.
Dost mu düşman mı tanınmaz,
Suda oynayan çehreler.

Gitmekle bitmiyor umman;
Sular azgın, tekne delik.
Ah bu dağlar, ah bu duman!
Yolunu şaşırdı geyik.

Gün yoktur geçsin tasasız;
Geceler dersen Kerbelâ.
Sanırım her düşen yıldız
Göğsümden kopan vaveylâ

Merhem tutmuyor yarada;
Kırıldı kolum kanadım.
Gençliğim gitti arada.
Ah neden sonra anladım.

Bende, senden gayri hasret
Değmez gözyaşı dökmeye.
Medet büyük Allah medet,
Kulunu saran geceye.

(*Yücel*, Kasım 1937)

DESEM Kİ...

Desem ki vakitlerden bir Nisan akşamıdır,
Rüzgârların en ferahlatıcısı senden esiyor,
Sende seyrediyorum denizlerin en mavisini,
Ormanların en kuytusunu sende gezmekteyim,
Senden kopardım çiçeklerin en solmazını,
Toprakların en bereketlisini sende sürdüm,
Sende tattım yemişlerin cümlesini.

Desem ki sen benim için,
Hava kadar lâzım,
Ekmek kadar mübarek,
Su gibi aziz bir şeysin;
Nimettensin, nimettensin!
Desem ki...
İnan bana sevgilim inan,
Evimde şenliksin, bahçemde bahar;
Ve soframda en eski şarap.
Ben sende yaşıyorum,
Sen bende hüküm sürmektesin.
Bırak ben söyleyeyim güzelliğini,
Rüzgârlarla, nehirlerle, kuşlarla beraber.
Günlerden sonra bir gün,
Şayet sesimi farkedemezsen,
Rüzgârların, nehirlerin, kuşların sesinden,
Bil ki ölmüşüm.
Fakat yine üzülme, müsterih ol;
Kabirde böceklere ezberletirim güzelliğini,

Ve neden sonra
Tekrar duyduğun gün sesimi gökkubbede,
Hatırla ki mahşer günüdür
Ortalığa düşmüşüm seni arıyorum.

(*Yücel*, Ağustos 1940)

SULH BİR HÂTIRA OLDU

Böyle mi gelecektin Eylül? Farkında mısın,
Ne başka bir sonbahara verdin bahçemizi.
Neler savrulmadı bilsen yapraklardan evvel!
Bu sefer ne olduysa biz insanlara oldu.

Daha doymamıştık son yemişlerine yazın;
Kuşlardı, çiçeklerdi besleyen neşemizi.
Gün sakindi, gece yıldızlı, yaşamak güzel!
Geçen yaz mevsimiyle sulh bir hâtıra oldu.

(*Varlık*, 1 Nisan 1940)

ÇİLİNGİR SOFRASI

Otur ki sandalye hatırlasın
Sandalye olduğunu.
Masa da unutur masalığını,
Elini komasan üstüne.
Bakışlarını ayırmaya gelmez,
Sürahi boşalır sonra suyundan.
Kadehim kadehim dediğin şey,
Dudağını değdirmedikçe kadeh değildir.
Mezeler de bilmez renklerini, lezzetlerini,
Çatalını dokundurmazsan.

Fakat farkında mısın?..

(*Varlık*, 15 Mayıs 1940)

BİR HARİTAM VARDI BENİM

Karalı ve denizli ve renk renk memleketli,
Mektep hâtırası bir haritam vardı benim.
İnsanları şen, bacaları asude[27] tüter
Ne güzel bir dünyam vardı, tanıyamaz oldum,
Karalı ve denizli ve renk renk memleketli.

Ağla gözüm ağla haritamız kan içinde.
Kabil'in akıttığı kanmış, durdurulmazmış;
Dünyamıza karanlık bir vahdet getiriyor;
Cümlemize, cümlemize mihnet getiriyor.
Ağla gözüm ağla haritamız kan içinde.

(*Varlık*, 1 Nisan 1940)

27. Dağdağasız, sessiz, dingin. (A.B.)

KUŞLAR

Kuşlar gelir konar pencereme;
Penceremden kuşlar uçar gider,
Bu kanat sesleri, bu hengâme,
Kâh müjde olur, kâh kara haber.

Tüylerinin renginden bilirim
Hangi kuş hangi iklimden gelir;
Aşkımı kuşlara sor sevgilim;
Öleceğim günü kuşlar bilir.

(*Yücel*, Mayıs 1940)

İMKÂNSIZ DOSTLUK

Değil kardeşim, dal yeşil değil, gök mavi değil.
Bilsen! Ben hangi âlemdeyim, sen hangi âlemde!
Aklından geçer mi dersin aklımdan geçen şeyler?
Sanmam! Yıldız ve rüzgâr payımız müsavi değil;
Sen kendi gecende gidersin, ben kendi gecemde;
Vazgeç kardeşim, ayrıdır bindiğimiz gemiler!

(*Varlık*, 1 Nisan 1940)

BİR DE BAKTIM Kİ ÖLMÜŞÜM

Bir de baktım ki ölmüşüm!
Dünya sönmüş başucumda;
Bir türlü gözümden gitmez.

Ne gurbetlere düşmüşüm!
İsterdim ki avucumda!..
Kimse halim sual etmez.

Sorma nelerden olmuşum,
Nelere etmişim veda;
Böceklere gücüm yetmez.

(*Varlık*, 1 Kasım 1940)

BU SABAH HAVA BERRAK[28]

Bu sabah hava berrak;
Bu sabah her şey billûrdan gibi.
Gök masmavi bu sabah,
Güzel şeyler düşünelim diye.
Yemyeşil oluvermiş ağaçlar,
Bulutlara hayretinden.
Işıldıyor kanat seslerinden kuşların
İlk uçtukları günün altın sevinci.
Karlı dağlardır sefere çıkmış,
Vadideki suyun şırıltısında.
Ben gülüm, ben karanfil, ben de yasemin diyor,
Renk renk kokularla çiçekler,
Sahiplerinden memnun evlerin bahçelerinde.
Boy boy insan gölgeleri kımıldar
Güneşi içmiş kaldırımlarda.
Belli adım atışlarından,
İçlerinden geçen şey.
Bütün erkekler delikanlı,
Bütün kadınlar genç kız,
Fakirinde refah,
Hastasında sağlık.
Sorulsa çocuk bahçesidir derim,
Karşı bayırdaki mezarlık.
Bu sabah hava berrak,
Bu sabah her şey billûrdan gibi.

(*İnkılâpçı Gençlik*, 9 Ağustos 1941)

28. Bu şiir, önce *Yücel* dergisinde (Haziran 1941) eksik olarak çıkmış; sonra bütünü *İnkılâpçı Gençlik*’te yayımlanmıştır. (A.B.)

BİZ NERDEYİZ SEVGİLİM?

Gecesi benden, mehtabı senden
Bir bahçesi var ki aşkımızın,
Mevsimlerdir dolaşırız, bitmez.

Kim demiş ki zamanla gül solar?
Bülbül hiç yorulur mu türküden?
Dilbersin işte, delikanlıyım.

Ne hikmettir bu Yarab, ne güzel!
Herhalde yeryüzünde değiliz;
Sahiden biz nerdeyiz sevgilim?

(*Varlık*, 1 Temmuz 1940)

İNSANOĞLU

Âdem'le Havva'dan geldiğim doğru;
Vuruldum bir kere elma dalına
Hâlâ aklımda o Tufan yağmuru;
Şükür çıktığıma Nuh'un salına.

Ölmek varsa günün birinde gayri,
Göz nuru, el emeği, alın teri
Yaşadığım iyi kötü günleri
Değişmem hiçbir cennet masalına.

(*Varlık*, 1 Ocak 1942)

NÜ

Uykusuz gecemde bir kadın!
Gözleri ayışığında
Vücudu kar beyazlığında;
Saçları bir hazine altın.

Ne ateşimden haberi var,
Ne bilir çıplak olduğunu;
Varlığını ve yokluğunu
Duymadan güzel ve bahtiyar!

(*Yücel*, Eylül 1940)

YANLIŞ BİLMESİNLER BENİ

Bahçem ağaçlardan, çiçeklerdendir;
Evim taştan yapılmış.
Annem kardeşim gibi severim
Ağaçları, taşları, çiçekleri;
Hepsine dair hâtıralarım var,
Kimi acı kimi tatlı hâtıralar.
Bu ağaç servi olmadan,
Bu taşa kitabem yazılmadan,
Bu çiçek kabrime çelenk diye getirilmeden,
Söyleseniz beni onlara kuşlar.
Yanlış bilmesinler beni.

(*Varlık*, 15 Haziran 1940)

ROBENSON

Robenson, akıllı Robenson'um,
Ne imreniyorum sana bilsen!
Göstersen adana giden yolu;
Başımı dinlemek istiyorum.

Ben gemi olurum, sen kaptan ol;
Yelken açarız bir sabah vakti.
Güneşte gölgemiz olur deniz.
Yolculuk! derken adamızdayız.

İsterdim tercümanım olasın,
Tanıtasın beni balıklara,
Vahşi kuşlara ve çiçeklere;
Bizdendir diyesin benim için.
Ağacı çıkmasını bilirim,
Tanırım meyvanın olmuşunu;
Taş kırmak da gelir elimizden,
Ateş yakmak da, aş pişirmek de.

Robenson, halden bilir Robenson,
Adan hâlâ batmadıysa eğer,
Alıp götürsen beni oraya,
Deniz yolu kapanmadan evvel!

(*Varlık*, 15 Kasım 1940)

HASTANEDE ZİYARET GÜNÜ

Hastanede ziyaret günü,
Âşina çehreler beliriyor
Koğuşun kapısında.
Anne telâşı, yâr heyecanı, dost tehalükü;
Çiçekler ve şeker kutuları.
Hangi hastanın yüzünü aydınlatırsan aydınlat,
Selâm sana,
Dışardan müjdeler getiren ışık demeti!
Cümlemizi sevindiriyorsun.

(*Varlık*, 15 Kasım 1940)

SILA

Gün bitti;
Akşam serinliğiyle başlıyor memleketim.
Doğduğum köy göründü;
Sâkin yıldızlarıyla gittikçe yakınlaşan sema,
Dörtnala kalktı atım sevincinden;
Uçaraktan gidiyorum sılaya.
Çocukluğumda uçurttuğum uçurtmalar olacak
Bacalara takılan şu beyaz bulutlar;
Belki de rüzgârda namaz bezidir,
Yüzüne hasret kaldığım anacığımın!
Herhalde beni bekleyenler var.

(*Varlık*, 1 Nisan 1940)

ÇOCUK BAHÇESİNDE GEZERKEN

Kırıldığını bildiğim halde
Ne diye çemberimi ararım?
Kursam işlemez oyuncaklarım:
El çocuğu uyur beşiğimde.

Ah yeniden başlamak hayata;
Çocukluğa, aşka ve sanata!

(*Varlık*, 15 Mayıs 1940)

ÖYLE DALMIŞIM Kİ

Öyle dalmışım ki bu akşamüstü,
Komşu arsadır gözümde gökyüzü.

Ben dünyadan bihaber bir çocuğum;
Kayıp zıpzıplarımı arıyorum.

Koşun çocuklar, koşun komşu kızlar,
Avuçlarıma sığmıyor yıldızlar.

(*Varlık*, 15 Mayıs 1940)

BİR ÖLÜNÜN AĞZINDAN

Kabrime çiçek getirenlere gülerim;
Gafil kişilermiş şu insanlar vesselâm;
Bilmezler ki bu kabirle yoktur alâkam;
Ben o çiçeklerdeyim, ben bu çiçeklerim.

BUGÜN HAVA GÜZEL

Bugün hava güzel,
Bugün içim içime sığmıyor.
Annemden mektup aldım,
Memlekette gibiyim.
Allah’a çok şükür karnım tok;
Elimi uzatsam kahve fincanı dudaklarımdadır.
Kuşlar kaçmıyor benden;
Bir güvercin kanadında okşuyorum
Göklerin maviliğini.
Serçelerin cıvıltısıyla siniyor içime
Ağaçların yeşilliği.
Bulutların ipek gölgesi
Çocukların yüzünde hışırdıyor.
Çember çeviriyorum çocuklarla beraber
Elime amber almadan.
Düşüncelerimi nura garkeden güneşe sor,
Bu nisan rüzgârı da şahadet eder,
Bütün insanları kardeş biliyorum,
Cümlenin sağlığına duacıyım.
Şayet ölürsem,
Helâllaşmaya vakit kalmadan,
Hatırdan çıkarmayın beni;
Dünyaya benden selâm olsun,
Her nefes alıp verişiniz.

(*Varlık*, 15 Haziran 1940)

AJANS DİNLERKEN

Vaktiyle gölgesinde dinlendiğimiz çınar,
Eski mahalle, vakıf çeşme, bakımsız cami,
Sakın zannetmeyin sizi garipsediğimi,
Bir güvercin hüznünde susan geçmiş zamanlar!
Affedin beni daldığım oluyorsa eğer,
Neyleyim gönlümce değil bu olup bitenler.

İLK CEMRE

Kar eriyivermiş, buz kırılmış;
Kuşlar gibi azat olmuş sular,
Toprağa düşer düşmez ilk cemre.
Arzın bağrında bin yol açılmış,
Aktıkça akmış, şâdolmuş sular;
Dağ başlarından tâ denizlere.

(*Varlık*, 15 Mayıs 1942)

YALAN

Ne var sanki park olduysa eski mezarlık[29]
Yalandır, yıllar falan geçmemiş aradan;
Sen bermûtat on dört yaşında, ben yirmi bir;
Güzelsen, âşıksam, alışmalısın artık.
Bahar geldi işte, düğünümüz ne zaman?
Ubeydullah Efendi[30] daha ölmemiştir.

(*İnsan*, Şubat 1943)

29. İstanbul'da Beşiktaş'taki Abbasağa Mezarlığı. (A.B.)

30. İstanbul'da görev yapan dönemin ünlü evlendirme memuru. (A.B.)

GÜNDÜZ OLSUN

Bana doğruyu söyle deniz,
Bir kastın olacak şüphesiz,
Kış yaz bu sahile çarpmaktan.
Balıklarının başı için,
Nedir alıp veremediğin
Bu güzel, bu yosma topraktan?
Uğrunda serden geçtiğimiz;
Ne ateşlerden geçtiğimiz!
Bunca yıl oldu bunca asır,
Eksilmedi sesindeki sır,
Ey deniz! Ne demek istersin?
Bırak muamma konuşmayı,
Çıkar ağzındaki baklayı,
Bahtımız aydınlanıversin!
Gündüz olsun hilkatte gündüz!
Ne hâlimiz varsa görürüz.

ÖLÜM TEHLİKESİ

Hızla geç kalabalık caddeden;
Şoför milletine güven olmaz.
Çabucak sapıver sokağına;
Akşam karanlığı tekin değil.
Durma çal evinin kapısını,
Taş düşebilir komşu duvardan,
Ben geliyorum demez ki ölüm
Kaza belâ adım başındadır.
Kişi evde gerek akşamları;
Ölürse helâllaşarak ölür.

(*İnkılâpçı Gençlik*, 7 Şubat 1942)

BUGÜN

Bugün masal değil,
Masaldan daha güzel, gerçek;
Bugün yeryüzünde olduğum gün!
Ayaktayım işte;
Asfalta amut[31],
Akasyaya muvazi[32],
İnsanlarla omuz omuza,
Kurtla kuşla aynı kaderde,
Gülden lâleden farksız,
Fâniliğinde ömrün;
Herkes gibi dertli,
Ümitli herkes kadar;
Ne de olsa memnun yaşamaktan.
Bak nasıl adım atıyorum,
Rakı içercesine,
Yâri öpercesine,
Sarhoş öylesine.
Kim bana söyleyebilir,
Bulutlar mı geçiyor başımın üstünden,
Ben mi gidiyorum bulutlar altında?

(*Varlık*, 15 Aralık 1941)

31. Dikey, dikine, dikme.
32. Koşut, paralel. (A.B.)

AFFET BİZİ LÂMBA[33]

Öyle sarmaş dolaş olduk,
O kadar geçtik ki kendimizden
Lâmbayı söndürmeyi unutmuşuz,
Perdeleri çekmeyi de.
Meğersem sabah olmuş;
Gün pencereden bizi gözetler.
Cânım geceye veda etmek lâzım;
Günün gösterdiği yoldan gitmek lâzım,
Affet bizi lâmba,
Seni buralara kadar sürükledikse,
Geceki sarhoşluğumuza bağışla.
Vakitken dönsen memleketine;
Tutsak biz de her günkü yolumuzu.
Haydi uğurlar olsun;
Gecemiz sana emanet.

(*Varlık*, 1 Temmuz 1940)

33. *Varlık* dergisinde “Ayrılık Vakti” başlığıyla yayımlanmıştır ve sonradan bazı dizeleri değiştirilmiştir. (A.B.)

BUGÜN CUMA

Bugün cuma;
Büyükannemi hatırlıyorum,
Dolayısıyla çocukluğumu.
Uzun olaydı o günler;
Yere düşen ekmek parçasını
Öpüp başıma götürdüğüm günler!
O zaman inandığım gibi,
Sahiden bir öbür dünya varsa eğer,
Orada da cumaysa bugün,
Başında bulutlardan beyaz örtüsü,
Büyükannem namaz kılmaktadır,
Namahrem eli değmez seccadesinde;
Mekke-i mükerremeden[34] getirilmiş.

Dilerim duasında unutmasın beni;
Günahkâr olduğumu hatırlayarak.

(*İnkılâpçı Gençlik*, 20 Aralık 1941 / *Varlık*, Eylül 1946)

34. Aziz, ulu Mekke kenti. (A.B.)

BÜTÜN BİR YAZ

Şehit bahriyeliye fâtiha,
Dünyaya barış duası,
Balıklara selâm oldu,
Deniz kızlarına serenat,
Minnet ve şükran güneşe,
Bütün bir yaz,
Edremit körfezinde gölgemiz.

BAHAR YELİ

Nihayet damlarda leylekler göründü,
Upuzun gagalarını takırdatan.
Vefasız sandığımız turnalar döndü,
Geçen yıl gittikleri meçhul diyardan.

Çiçek açmış ağaçlara bak ne güzel;
Gel bizim olsun serçelerin neşesi!
Gel seninle kırlara açılalım gel!
Neler vaadetmiyor akarsuyun sesi!

Şu yeşilliğin tâ sonuna gideriz,
Ne olduğumuzu unutuncaya dek.
İstersen havadan sudan bahsederiz,
Yalnız adımlarımızla sevişerek.

Uzamaya başladı günler sahiden;
Güneşin batmak istemediği belli.
Eteğini havalandırarak esen
Kış boyunca düşündüğüm bahar yeli.

(*İnkılâpçı Gençlik*, 12 Eylül 1942)

UÇTU UÇTU

Uçtu uçtu leylek uçtu,
Uçtu uçtu masa uçtu,
Uçtu uçtu Semahat uçtu,
Uçtu uçtu......?
Ne uçtu sanırsınız çocuklar?
Uçtu uçtu gençliğim uçtu.

(*İnsan*, Şubat 1943)

PAYDOS

Paydos bundan böyle çılgınlıklara;
Sert konuşmaya başladı aynalar.
Yetişir koştum aşkın peşi sıra;
Bitirdi beni bu içki, bu kumar.

Ne saklayayım gaflet ettiğimi?
Elimle batırmışım gençliğimi;
Binip bineceğim en güzel gemi!
Aldığını geri vermez dalgalar.

Meyhaneler, sabahçı kahveleri,
Cümle eş dost, şair, ressam, serseri,
Artık cümbüşte yoksam geceleri,
Sanmayın tarafımdan ihanet var.

Yaş ilerliyor... Artık geçti bizden;
Kişi ev bark edinmeli vakitken,
Gün gelince biz değil miyiz ölen?
Cenazemiz yerde kalmasın dostlar!

(*Varlık*, 15 Temmuz 1942)

ABBAS

Haydi abbas, vakit tamam;
Akşam diyordun işte oldu akşam.
Kur bakalım çilingir soframızı;
Dinsin artık bu kalp ağrısı.
Şu ağacın gölgesinde olsun;
Tam kenarında havuzun.
Aya haber sal çıksın bu gece;
Görünsün şöyle gönlümce.
Bas kırbacı sihirli seccadeye,
Göster hükmettiğini mesafeye
Ve zamana.
Katıp tozu dumana,
Var git,
Böyle ferman etti Cahit,
Al getir ilk sevgiliyi Beşiktaş'tan;
Yaşamak istiyorum gençliğimi yeni baştan.

(*İnkılâpçı Gençlik*, 19 Eylül 1942 / *Yücel*, Mayıs 1945)

AŞK

Açınca baharın dişi gülleri,
Bir başka rüzgâr eser bahçelerde.
Dinle çılgınca öten bülbülleri;
Sorma niçin düştüğünü bu derde.

De ki: –Aşktır şâdeden gönülleri;
Perişan, berbat eden gönülleri.
Aşk söyletir en yanık türküleri,
Ay buluta girdiği gecelerde.

(*Varlık*, 15 Mayıs 1942)

DALGIN ÖLÜ

Dün güzel bir kadın geçti
Kabrimin yakınından.
Doya doya seyrettim
Gün hazinesi bacaklarını,
Gecemi altüst eden.
Söylesem inanmazsınız,
Kalkıp verecek oldum.
Düşürünce mendilini;
Öldüğümü unutmuşum.

(*Varlık*, 1 Mart 1942)

BEN AŞK ADAMIYIM

Dolaştığım denizlerce düşünüyorum,
Bineceğim son gemi değil midir
Hayır sahibi omuzlarda giden tabut.
Herkes gibi teselliye muhtaç olsaydım eğer,
Derdim ki: “Elbet bir ağlayanım olur benim de;
Ramazan geceleri Yâsin okuyanım,
Baharda kabrime menekşe getirenim de.”

Fakat bütün bunlar olmasa da olur,
Yine tasa etmem,
Yine kırılmam kimseye.
Ben aşk adamıyım,
Sevmeye geldim insanları,
Gönlümle, elimle, kafamla sevmeye;
Hesapsız, karşılıksız,
Ayrılık gayrılık gözetmeden.
Gün gelip gidersem şayet,
Öyle severekten gideceğim ki,
Karanlık kıyılardan bile olsa,
Candan selâmlarım,
Civarımdan geçecek gemileri;
Güneşli gemileri;
Şarkılı gemileri;
İçlerinde kendim varmışım gibi!

(*Varlık*, 1 Şubat 1942)

ÂKIBET

Selâ verildiğine göre
Câmi-i kebîr[35] minaresinde,
Günlerden Cuma olmadığı halde,
Muhakkak ölü var mahallede.

İşte!
Olup olacağımız bu cenaze;
Geçiyor caddeden vakur ve sâde,
Dalgalar misâli omuzlar üzerinde.

35. Büyük cami. (A.B.)

İLK AŞK

Felek ne kadar kahretse kalbimize,
Zaman zaman hatırladığımız olur,
Hangi dilber ilk aşkı tattırdı bize;
Bir bahtiyarla yaşadığımız olur.

Ah o yaz gecesi, o mehtap, o havuz!
Balkonundan gül atan cömert sevgili!
Aşkınla deli divane olduğumuz,
Sarmaşığa tırmandığımızdan belli.

Belki bugün bu yaşta tekrar olunmaz,
İlk aşk gecesinin masum yeminleri,
Fakat nerde ilk öpüşün verdiği haz?
Saadet bilmiyorum o hazdan gayri.

(*Varlık*, 1 Haziran 1943)

SU SESİ

Nasıl kızayım
Uykumu kaçırdığına,
Değirmene akan su!

Sesin öyle güzel ki,
Duymak isterdim
Öldükten sonra bile.

(*Varlık*, 1 Ekim 1943)

BAHAR GELİYOR

Damlardaki kar, saçaklardaki buz,
Kanı kaynayan suya dar geliyor.
Haberin var mı? Oluklardan sonsuz
Akan su sesinde bahar geliyor.

Duy güneyden estiğini rüzgârın;
Göreceksin neler olacak yarın.
Yuvada çırpınan yavru kuşların
Uçmak hevesinde bahar geliyor.

Sabret komşu kızı, yakındır o gün;
Bakarsın ansızın belirmiş göğsün.
Cıvıl cıvıl söylediğin türkünün
Oynak nağmesinde bahar geliyor.

KIRKINCI ODA

Kırkıncı odanın kapısındayım;
Ne varsa bu kapı arkasındadır.
Açsam ya açmasam kaygısındayım;
Aklım iki cihan arasındadır.

Kim bilir neler oluyor içerde!
Yarab! İnsan bahtım hangi ellerde?
Ha ben ha masaldaki o şehzade;
Gönlüm bir güzelin sevdasındadır.

(*Varlık*, 1 Mart 1942)

ÇARESİZ

Civcivli yerine düştüğüm halde,
Bir kere olsun olta atamadım.
Pul pul balıklarım kaldı hayalde;
Yaz geçti, çipuradan tadamadım.

Ne güler yüz kâr etti ne tatlı dil;
Çaresiz bıraktı bu sahil;
Karım kardeşim anam babam dâhil,
Hiç kimselere dert anlatamadım.

(*Demet*, 1 Ekim 1943)

ANACIĞIM

Bir gün sılaya geldiğimde,
Bir şeyler sezersen hâlimde,
Hiç şaşmayasın anacığım.
Başımı koyup dizlerine,
Uzun uzun ağlayacağım,
Bütün insanların yerine.

(*Varlık*, 15 Şubat 1943)

HAREKET

Müzeden hoşlanmam,
Mezarlıkta işim olamaz,
Çarşı pazar dururken,
Nerde hareket ben orda.
Yolda olmalıyım yolda!
Yeni bir zafer attığım her adım.
Vapur mu tren mi kalkmalı
Ben biner binmez.

Es rüzgâr es!
Dönsün yeldeğirmeni!
Yelken rüzgârda yelken olur;
Bahar gelse gelse rüzgârla gelir.

Kadın raksederken güzeldir,
Bayrak dalgalandıkça,
Deniz köpürdüğü zaman,
İnsan ihtirasla yaşarken.

(*İnsan*, Nisan 1943 / *Yaratış*, 23 Nisan 1945)

NEDENDİR YARAB

Açtığımız her bahçede baharmış; doğru.
Hangi dala el atsak yemiş varmış; doğru.
Doğrudur en güzel dünyada olduğumuz;
Sanki şeytan tüyü var dağında taşında.
Fakat nedendir Yarab bu susuzluğumuz,
Suyu gürül gürül akan çeşme başında?

(*Varlık*, 1 Ocak 1942)

ÇOCUKLUK

Affan Dede'ye para saydım,
Sattı bana çocukluğumu.
Artık ne yaşım var, ne adım;
Bilmiyorum kim olduğumu.
Hiçbir şey sorulmasın benden;
Haberim yok olan bitenden.

Bu bahar havası, bu bahçe;
Havuzda su şırıl şırıldır.
Uçurtmam bulutlardan yüce,
Zıpzıplarım pırıl pırıldır.
Ne güzel dönüyor çemberim;
Hiç bitmese horoz şekerim!

(*Varlık*, 15 Mayıs 1942)

İNSAN HIÇKIRIKLARI

Geceyle bir durgunluk oldu suda;
Balıklar yosunlar gibi uykuda.

Dallarda rüzgâr hışırtısı dindi;
Bütün kuşlar yuvalarında şimdi.

Kokusuyla baş başa kaldı çiçek;
Artık emniyette hem fil hem böcek.

Yarab! Semada yıldız, yerde kabir,
Her şey batınca huzur içindedir.

Ürperten bu sâkin karanlıkları,
Baştan başa insan hıçkırıkları.

HEPİMİZE DAİR

Yalnız kendi başın mı dertli sanırsın,
Gölgesi yeryüzünde avare insan?
Taş da istemezdi yosun tuttuğunu;
Solmakta her çiçek kokusu uçunca.
Tasadır ağaca rüzgârda yaprağı;
Her kuş yanar az çok ölen yavrusuna;
Sivrisinek de halinden memnun değil;
Vızıltısı şikâyet makamındadır.

(*Varlık*, 1 Şubat 1942)

YAZ GECESİ

Ne çok yıldızın var, saymakla bitmiyor
Meltemi cana can katan yaz gecesi!
Olsa olsa şükran duası olacak,
Saksıda sardunyanın kokusu kadar
Dalda ishakkuşunun türküleri de.
İnanırım güzel gece inanırım,
İbadet gibi bir şey teneffüs etmek.

(*Varlık*, 1 Ekim 1943)

MİSAFİR

Bir gece misafirim olsan yeter,
Dolar odama lavanta kokusu;
Soğur sevincinden sürahide su.
Ay pencerede durup durup güler.

Havva kızlarının en dilberini
Görsün diye aya karşı soyunsan!
Okşasam, öpsem, koklasam bir zaman,
Vücudunun ürperen her yerini.

Teneffüs eder gibi seviştikçe,
Doğacak çocuğum aklıma gelir;
Şiir söylerim saadete dair,
Odama misafir olduğun gece.

(*Varlık*, 1 Ekim 1943)

YOLDAŞLAR

Atımla beraber yatar kalkarım,
Müsavidir doğan günden payımız.
Köpeğimle gülüştüğümüz olur,
Ekin tarlasından kalkınca tavşan.
Kış günü kedimle soba başında
Hulyalarımız karşılıklı açık,
Selâmlaşırız bahçeden bahçeye.
Bana kardeşlerimden daha yakındır,
Bir cami avlusunda bahar günü,
Önüne yem serptiğim güvercinler.
Hep mihnet günümün yoldaşlarıdır,
Nuh'un salındaki filler, tırtıllar.

(*Varlık*, 1 Şubat 1942)

BİR SAADET

Ne bir kelime konuştuk,
Ne işaret çektik birbirimize,
Fakat gerçektir seviştiğimiz
Vapur kalkıncaya dek,
Göz göze gelmekle sade.
Bir saadet gibi hatırlıyorum,
Yasemin kokusu ondan,
Teneffüsü benden,
Bir yaz akşamı,
Kandilli iskelesinde!

(*Varlık*, 15 Ağustos 1942)

BEN DE BİR İNSANIM

Şaşacak ne var bunda bilmem,
Pijamayla başka adamsam,
Elbiseyle başka birisi.
Tıraş da beni değiştirir,
Ayakkabı boyası bile.
Ya hava, ya günün saati;
Ya kahvesini içtiğim dost?
Hepsinin hakkı yok mu bende,
Geçen kadının gülüşünden
Elimdeki mektuba kadar?
İcap etmez mi hoş görünmek
Üsküdar'daki akrabaya,
Ayda[36] yılda bir uğradığım.
Ben de bir insanım nihayet.

(*Varlık*, 15 Aralık 1941)

36. *Otuz Beş Yaş*'ın I. basımında bu sözcük "Ancak" biçiminde olup sonradan şair tarafından değiştirilmiştir. (A.B.)

BAHAR SARHOŞLUĞU

İlk sevgilimin gülüşüne benzer
Bir nisan havası değil mi esen?
Zincirlere, kelepçelere inat,
Kanatlarımı açmak zamanıdır;
Allahaısmarladık kaldırımlar.

Giyenler düşünsün dar elbiseyi;
Ölçülü sözü, hesaplı adımı
Ben kurtuldum kafeste kuş olmaktan;
Saltanat sürer gibi uçuyorum,
Erik ağacı gelin olduğu gün.

Hayranım bu şehrin bacalarına.
İrili ufaklı, hep bir ağızdan,
Nasıl derinden gökyüzüne doğru
Bir türkü söylüyorlar öyle sessiz!
Dumanın daim olsun güzel baca!

Yuvası saçakta kalan kırlangıç,
Yavrusu dallara emanet serçe.
Derken camiler üstünde güvercin,
Minareler katından geçiyorum,
Gökyüzü mahallesi İstanbul'un.

Süt beyaz bir martıyım açıklarda,
Gemilere ben yol gösteriyorum,
Buğday ve ilaç yüklü gemilere.
Bir kanat vuruşta bulutlardayım;
Bir süzülüşte vatanım dalgalar!

NEDİM’E DAİR

Mevsimin tam lâle zamanı,
Geçtim bir akşam Sâdâbat’tan,
Koltuğumda Nedim divanı.

Sorma ne kalmış o hayattan?
Ne def-i gam eyleyen[37] şarap,
Ne mest-i nâz[38]... Sâdâbat harap.

Sâdâbat değil, Kâğıthane;
Çingenenin fal baktığı yer;
Lâle devri ancak efsane.

Koca Nedim? N’oldu o günler?
Dilde lezzet bunca mısraın
Söylemiyor nerde mezarın.

(*Varlık*, 1 Ekim 1942)

37. Üzüntüyü dağıtan (gideren). (A.B.)

38. Naz sarhoşu; süzgün bakışlı, nazlı güzel. (A.B.)

HEPSİNDEN BETER

Kimi insan derbeder,
Ömrünü heba edip gider.
Kimisi maişet derdine düşmüş,
Rahattan bihaber.
Olmayacak işler peşinde,
Kimisi taban teper.
Kimisi dul, kimisi öksüzdür;
Alınyazısı kahreder.
Aklından zoru var kiminin;
Merhamet ister.
Ben sevda çekerim,
Hepsinden beter.

(*Varlık*, 15 Şubat 1943)

SEVDALI

Gönül sende, göz yolda kaldı;
Ne postacı semtime uğrar,
Ne turnalar selâm getirir;
Vefasız çıktın Beşiktaşlım.

Katlanmaksa katlanıyorum,
Kimselere belli etmeden.

İyi kötü bir iş tutmuşum;
Acısı tatlısı hepsi bir.
Ha Ankara, ha Çemişkezek;
Senden uzak olduktan sonra.

Nerde olsa yaşıyor insan;
Nerde olsa bir gün ölmek var.
Sen ilk aşkım, ilk gözağrımsın;
Dünyalara değişmem seni.
Keyfimden uçtuğum oluyor,
Rüyama girdiğin geceler.

Bayram sabahı bile olsa,
Sensiz doğan günü n’eyleyim!

PEYZAJ

I

Gökyüzüne ağaç desen türkülerinde,
Ağaca gökyüzü,
Bir şey değişmiş olmaz
Pencereden baktığın zaman.
Ne kuşlar şaşırır dallarını,
Ne yıldızları koparmak mümkün olur.
Eksilmez etrafta yeşillik;
Bu kubbenin maviliği devam eder.

PEYZAJ

II

Çocuklar taş atmasın,
Gemiler geçmesin üzerinden,
Hiç kıpırdamasın balıklar,
Rüzgâr da esmeyiversin,
Suların duruldugu bir saat olsun;
Gör denizin güzelliğini!
Hele mehtap da varsa,
Üstünde at koşturacağın gelir.

PEYZAJ

III

Leylekler gagalarını ne çok takırdatır;
Duyamazsın başka bir saz bahar geceleri.
Leylekler bana yalnızlığımı hatırlatır;
Ayışığından uyunmaz bahar geceleri.

Çift olmak, sevişmek lâzım böyle gecelerde!
Bacalara yuva kurmuş sevdalı leylekler,
Gagalarını takırdatarak perde perde,
Ayışığı devam ettikçe sevişecekler.

PEYZAJ

IV

Akşam oldu diye yakma lâmbayı;
Böyle gölge severim manzarayı.
Sen yalnız türkünü söylemeye bak,
Karanlıkta çıkan ses daha berrak.

Karanlıkta söylediğin müddetçe,
Sesinden semaya akseden bahçe,
Sâkin güllerini açtıkça bir bir,
Bunalmış ruhların tesellisidir.

(*Varlık*, 1 Ağustos 1943)

CAN YOLDAŞI

Ne işim var benim bu dağ başında?
Kartallara ısınamadım gitti,
Bulutlara doydum desem doğrudur;
Hazreti Musa olmak kolay değil.

Denizin yakınlığı ayrı bir dert,
Diyelim üç beş gün balığa çıktın;
Sonra beklemek lâzım vapurları.
Anlaşılan çok çekmiş Napoleon.

N'eyleyim böylesine ıssız yerde?
Can yoldaşı olmadı mı n'eylersin
En güzel tabiat manzarasını?
Cennet bile olsa orda yaşanmaz.

(*Varlık*, 15 Kasım 1942)

TESELLİ TARAFI

–Kemal Uluser'in ruhuna ithaf–[39]

Korkacak ne var bunda,
Bir parça metin olmak yeter.
Kısmetimiz kalkmış diyerek buralardan,
Bir gurbet yolculuğu niyetine,
Eşe dosta veda edersin,
Beni unutmayın dersin,
Hatırdan çıkarmayın beni;
Mektup yollamak vaadinde bulunursun,
Elin değip yazabilirsen.
Dağ dağa kavuşmaz,
İnsan insana kavuşur!
Sen de avunursun,
Biz de avunuruz.

Ölüm bahsinde ümit insanlara mahsustur.

(*Yaratış*, 8 Aralık 1944)

39. Yazar, şair Kemal Uluser, 1915'te Amasra'da doğdu, 1944'te İstanbul'da öldü. (Y.N.

YAŞIM İLERLEDİKÇE

Yaşım ilerledikçe daha çok anlıyorum
Ne büyük nimet olduğunu ah ey güzel gün!
Boş yere üzülmekte mana yok anlıyorum,
Kadrini bilmek lâzım artık her açan gülün;
Şükretmek türküsüne daldaki her bülbülün!
Yanmak da olsa artık aşk ile yaşıyorum.

GÜN OLUR Kİ

Gün olur ki ne gökyüzü para eder,
Ne deniz kenarı, ne bağlar bahçeler.
Gün olur ki ne kız ne rakı ne şiir,
Hiçbir şey insanı sarsmaz, kandıramaz;
Her çeşmeden boş döner elindeki tas.
Gün olur ki çıldırmak işten değildir.

BİR AŞK HÂTIRASI

Yalnız o yaşta âşıklara mahsus,
Şeffaf mı şeffaf yaz akşamlarında,
Çok zaman kaçamak buluştuğumuz,
Gün görmüş, emektar çamlar altında,

Neydi o rüzgâr ılgıt ılgıt esen?
Neydin güzelim, ne türlü dilberdin!
Hani ya bir gülüşünle istesen,
Dünyayı gözümden azat ederdin.

Sevdalı kolumun çizdiği kavis,
Sararken her sefer ince belinden,
Sanırdım kavs-i kuzehlerle ikiz,
İkiz çıkmıştır o Tanrı elinden.

(*Ülkü*, 1 Mayıs 1945)

MİSAFİR ADAM

Bir kere misafire çıkmış adın;
İstesen istemesen gideceksin.
Mihnet payı da olsa bu hayatın,
Güler yüzle katlanmayıp n'eylersin.

Ötede ne var ne yok belli değil;
Kimse bilmiyor nedir karşı kıyı.
Gününün kadrini kıymetini bil;
Balını almadan salma arıyı.

Bir gül açabilir her nefesinde;
İstersen teneffüs etmekle mestol.
Hele sevgi hele iyilik bahsinde,
Baharda tabiat gibi cömert ol.

TEREKE

Ben ölürsem ölürüm, bir şey değil;
Ne olursa garip eşyama olur.
Bir hayır sahibi çıkar mı dersin,
Mektuplarımı iade edecek?
Ya kitaplarım, ya şiir defterim?
Yanarım bakkal eline düşerse.
Kim bilir bu döşekte kimler yatar,
Hangi rüyaları örter bu yorgan!
El sırtında böyle zarif duramaz,
Ismarlamadır elbisem, pardösüm;
Her ayağa göre değil kunduram;
Bu kravat ben bağladıkça güzeldir;
Bu şapkayı kimse böyle giyemez.

(*Varlık*, 1 Mart 1942)

POSTACI

Boşuna çalıyorsun
Postacı,
Boşuna çalıyorsun kapımı.
Artık benim değildir,
Üstünde ismim adresim yazılı mektuplar.
Git başkalarını sevindir,
Git başkalarını mahzun et,
Bana hükmün geçmez artık.
Bir aşkım varsa bugün
Bahçemdeki çiçekleredir,
İnsanlara değil,
Boşuna çalıyorsun kapımı,
Postacı,
Boşuna çalıyorsun.

(*İnkılâpçı Gençlik*, 6 Eylül 1941)

TREN[40]

Nereye bu gece vakti,
Güzel tren, garip tren?
Düdüğün pek acı geldi,
Hatıra neler getiren.
Çok mudur mendil sallamam;
Her yolcu az çok âşinam.
Haydi, yolun açık olsun;
Geçtiğin köprüler sağlam,
Tüneller aydınlık olsun.

(*Varlık*, 15 Nisan 1944)

40. *Varlık* dergisinde "Uğurlarken" başlığıyla yayımlanmış ve sonradan birkaç dizesi değiştirilmiştir. (A.B.)

ŞAŞIRTMACA

İşte Birsen, o cilveli kız;
Saçları yüzüne dökülen,
Göz göze geldik, a Mübeccel!
Güldü, meğersem Semiha'ymış!
Konuşunca tanıdım, Türkân!
Oturdu, baktım, Nazmiye'dir.
Müjgân oluvermiş öperken;
Soyundu, gördüm ki o değil.

Sahiden sen kimsin güzelim?

(*Yücel*, Eylül 1945)

DAVET

Boş ver diyordu uykumda ölüler,
Boş ver kardeşim dünya işlerine.
Değer mi sevincine, kederine;
Hatırladıkça güldüğümüz şeyler.

Duymak istemez misin daha derin
Gül bahçelerinde bülbül sesini;
Ebedi kılmak vuslat gecesini;
Saymak saçlarını tel tel o yârin.

Gel diyordu uykumda ölüler gel;
Ne hayal ettinse kavuşmak mümkün
Suyun, ateşin ötesinde üstün
Bir şey var ki, hayattan daha güzel!

HEP YAŞADIĞIMA DAİR

Bu gölge her pazar günü,
Bu şehir, bu tren sesi,
Gök bildiğim bu mavilik,
Yeşil dallardan süzülen.
Oturduğum rahat koltuk,
Beyaz örtüsü masanın,
Sigaram, kahvem, gazetem,
Elimin çizdiği kavis,
Kovmak için sinekleri;
Kolumda işleyen saat
Ve esnemem arada bir,
Hep yaşadığıma dair.

(*İnkılâpçı Gençlik*, 29 Kasım 1941)

İNSAN HÂLİ

Bana da yolculuk göründüğü gün,
Bulunmasına bulunur sanırım
Tabutumu taşıyacak üç beş dost;
Arkamdan ağlayacak bir kızcağız.

Fakat zamanla dostlar unuturlar;
Sevgiliyi bir başkası avutur.
İstemem o dehşet gün gelip çatsın;
Bana kimseler anam kadar yanmaz.

(*Yaratış*, 23 Aralık 1944)

GARİP KİŞİ

Bu akşam ilk olarak ağladım,
Bekâr odamın penceresinde.
Hani ev bark? Hani çoluk çocuk?
Ne geçti elime bu hayatın
Meyhanesinde, kerhanesinde?
Yatağım her gece böyle soğuk.
Saadet bu ömrün neresinde?

CEM

Besbelli bu kadeh senden yadigâr ey Cem;
Elimizde garip garip parıldar ey Cem,
Vermiyor amma sana verdiği neşeyi;
Nerde senin dem sürdüğün zamanlar ey Cem?

HERKESİN GECESİ

Tut kendini, belli etme kardeşim,
Görmeyeyim gözyaşını valide,
Ne dalarsın öyle güzel daktilo,
Beni rahat bırak küçük satıcı,
Ne gelir ki elimden sizin için?
Benim de dertlerim bitmez söylesem!
O kadar çok ki etrafta karanlık,
Herkesin gecesi kendine yeter.

ADA’YA DAVET

Bana sor güzelim, üzme kendini,
Ben şairim,
Elbet bilirim
Bu yağmurun ne zaman dineceğini;
Ne zaman açacağını havanın;
Ada’ya kaçta vapur var,
Çamlarda nasıl sevişir âşıklar.
Tadını, lezzetini o sevdanın.
Şöyle bir gülümseyiver,
Derhal dinecek yağmur.
Haydi bizi bekliyor vapur;
Bu tramvay Köprü’ye gider.

YARIN PAZAR DEĞİL

Ben mi öylesine sevdalıyım,
Sen mi sahiden bunca dilbersin!
Herhalde sevişmek hârika şey;
Kolların boynumdan çözülmesin.

Yarın pazar değil karıcığım;
İşe gitmek var, takdir edersin.
Keşke hiç bitmeseydi bu gece,
Daha, daha çok sevişmek için.

FERMAN SENİNDİR

Nedim'in gözünden ırak o dilber,
O dilbersin ki, hüsn ü ân[41] sendedir.
Rüyada görülen bahara benzer,
Bülbülleri mest gülistan sendedir.

Saç bir yana, dünya bir yana düşer;
O gözlere dalan ummana düşer.
Hâlim nakleylemek yârâna[42] düşer;
Yarayı ben aldım, derman sendedir.

Emreyle at koşturam deryalarda;
Gemi vapur yürütem sahralarda;
Kuş olam, kanat çırpam semalarda;
Emreyle güzelim, ferman sendedir.

41. Güzellik. (A.B.)
42. Dostlar, sevgililer. (A.B.)

KARASEVDA

Bir kere sevdaya tutulmayagör;
Ateşlere yandığının resmidir.
Âşık dediğin, Mecnun misali kör;
Ne bilsin âlemde ne mevsimidir.

Dünya bir yana, o hayal bir yana;
Bir meşaledir pervaneyim ona.
Altında bir ömür döne dolana
Ağladığım yer penceresi midir?

Bir köşeye mahzun çekilen için,
Yemekten içmekten kesilen için,
Sensiz uykuyu haram bilen için,
Ayrılık ölümün diğer ismidir.

YALNIZLIĞA DAİR

Can yoldaşın olmazsa olmasın,
Yalnızım diye hayıflanmayasın.
Eğilmiş üstüne gökyüzü masmavi;
Bir anne şefkatine müsavi;
Üç adım ötede deniz;
Dosttur ne öfkesi ne durgunluğu sebepsiz.
Bir derdin varsa açabilirsin ağaçlara;
Ağaç yaprak verir sır vermez rüzgâra.
Ve kış yaz
Dalda kuş eksik olmaz.
Dağ başında duman.

Yalnızlık nedir göreceksin öldüğün zaman.

(*Varlık*, 1 Kasım 1943)

HAYAL ETTİĞİM ŞEY

Beşiktaşlım için

Gök mavi mavi gülümsüyordu,
Yeşil yeşil dallar arasından.
Altın sesi birdenbire sordu:
“Ne haber eski aşk yarasından!”

“Kapandı, dedim, bitti karanlık;
Vuslatla sona erdi o çile;
Bu huzur şelâlesi aydınlık
Yeni bir çağdır başlar seninle.”

Mevsim bahar devamı bir yazdı,
Okşamak devresindeydi rüzgâr;
Yukarda bulutlar bembeyazdı,
Gelinlik elbisesi bulutlar.

Nihayet bahtiyar başımızı
Bir yastığa attığımız günden,
Aşkın hayata verdiği hazzı
Neden sonra tattığımız günden

Bir ömür sürüyoruz, bihaber,
Günün beyhude dağdağasından.
Gök hâlâ mavi mavi gülümser,
Yeşil yeşil dallar arasından.

(*Yücel*, Ekim 1940)

YALNIZLIĞIMIZ

Koskoca Tanrı gökler ardında,
Beyler, paşalar saltanatında,
Birçokları sefalet katında,
Mecnun’u, Leylâ’sı vuslatında,
Kim yalnız değil ki hayatında?
Ya ölüler serviler altında?

ŞİİR

Kızoğlan kız güzelliğinde şiir;
Hem sevgili hem dost hem anne yüzü,
Hâlâ beni mestettiği gecedir
Sanırım hem yeryüzü hem gökyüzü.

Mecnun'um; şikâyet etmem Leylâ'dan;
Başıma ne dertler açtığı halde.
Ne mümkün vazgeçsin bu sevdadan?
Bir kere karar kıldık bu hayalde.

(İstanbul, 1 Temmuz 1944)

OTUZ BEŞ YAŞ

Yaş otuz beş! Yolun yarısı eder.
Dante gibi ortasındayız ömrün.
Delikanlı çağımızdaki cevher,
Yalvarmak yakarmak nafile bugün,
Gözünün yaşına bakmadan gider.

Şakaklarıma kar mı yağdı ne var?
Benim mi Allahım bu çizgili yüz?
Ya gözler altındaki mor halkalar?
Neden böyle düşman görünürsünüz,
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?

Zamanla nasıl değişiyor insan!
Hangi resmime baksam ben değilim.
Nerde o günler, o şevk, o heyecan?
Bu güler yüzlü adam ben değilim;
Yalandır kaygısız olduğum yalan.

Hayal meyal şeylerden ilk aşkımız;
Hâtırası bile yabancı gelir.
Hayata beraber başladığımız
Dostlarla da yollar ayrıldı bir bir;
Gittikçe artıyor yalnızlığımız.

Gökyüzünün başka rengi de varmış!
Geç farkettim taşın sert olduğunu.
Su insanı boğar, ateş yakarmış!
Her doğan günün bir dert olduğunu,
İnsan bu yaşa gelince anlarmış.

Ayva sarı nar kırmızı sonbahar!
Her yıl biraz daha benimsediğim.
Ne dönüp duruyor havada kuşlar?
Nerden çıktı bu cenaze? Ölen kim?

Bu kaçıncı bahçe gördüm tarumar?

N’eylersin ölüm herkesin başında.
Uyudun uyanamadın olacak.
Kimbilir nerde, nasıl, kaç yaşında?
Bir namazlık saltanatın olacak.
Taht misali o musalla taşında.

(*Ülkü*, 16 Aralık 1945 / *Yaratış*, 1 Mart 1946)

Düşten Güzel

1. basım: 1952
4. basım: 1969
(Varlık Yayınları)

DÜŞTEN GÜZEL

İlktir baharın gönlümce geldiği
İlktir hem sarhoş hem ayık olduğum
Bir gerçek içindeyim düşten güzel
Sevdiğim gülüyor yanıbaşımda

Aşkından tâlihimin düzeldiği
Sen gökte ararken yerde bulduğum
Bir sende gördüm ince ruh ince bel
Sende murada erdim kırk yaşımda

YALAN

İlk günden alıştığımız emektar aydınlık
Anne yüzünde dost yüzünde evlât yüzünde
Her sabah yeniden başlayan şeye doymadık
Düşümüz gerçeğimiz ne varsa yeryüzünde

Gökyüzü belledik şu ürperen maviliği
Başımız darda kalınca el açtığımız yer
Gökyüzüdür avutan akıllıyı deliyi
Gökyüzünde bulutlar uçurtmalar ümitler

Her mevsimiyle insanı ayrı ayrı saran
Bunca güzelliği nasıl koyup gideceğiz
Yaman çalacak o çalmayası saat yaman
Geçmiş ola bir kez yumuldu mu gözlerimiz.

BAHAR HİKÂYESİ

Alıştım her yıl baharı dört gözle beklerim
Kulağım o sabahın kuş cıvıltılarında
Bahar geldi mi her tasaya benden elveda
Ben bütün dallarda açan bütün çiçeklerim

Öyle hesapsız coştuğum olur ki sanırım
Mektepten henüz çıkmışım yaşım tam yirmi bir
Kurduğum düşü gerçek etme gücü bendedir
Ama nerde her bahar şaşmadan aldanırım.

Bir yaşa vardım ki artık kolay kolay kanmam
Geldiğinde söyleyin haberi olsun kuşlar
And içtim bu yıl da beni aldatırsa bahar
Yuf olsun bana bir daha yüzüne bakarsam

(*Varlık*, 1 Nisan 1948)

ATATÜRK

Atatürk'üm eğilmiş vatan haritasına
Görmedim tunç yüzünde böylesine geceler
Atatürk n'eylesin memleketin yarasına
Uçup gitmiş elinden eski makbul çareler

Nerde İstiklâl Harbi'nin o mutlu günleri
Türlü düşmana karşı kazanılan zaferi
Hiç sanmam öyle ağarsın bir daha tanyeri
Atatürk'üm ben ölecek adam değildim der

Git hemşerim git kardeşim toprağına yüz sür
O'dur karşı kıyıdan cümlemizi düşünür
Resimlerinde bile melûl mahzun görünür
Atatürk'üm kabrinde rahat uyumak ister

(*Varlık*, 1 Nisan 1947)

KIŞ GECESİ RÜYASI

Buldum buldum yıllardır kaybettiğim aynayı
İşte en yaman çağımda ben yirmi yaşımda
Çok var böyle tozpembe görmemiştim dünyayı
Yeniden kavak yelleri esiyor başımda

Mektepten kaçtığım o şahane günlerdeyim
Daha ne derdi ne mihneti kapımı çalmış
Hiçbir ders girmiyorsa kafama ben n'eyleyim
Tam imtihan zamanı beni bir sevda almış

Benim kumarda kaybettiğimi hayra yoran
Aşkıyla avare olduğum komşu güzeli
Kalbim atıyor elim titriyor heyecandan
Âlemde ilk aşk mektubumu yazdığım belli

Hangi suya dalıp çıktın ki böyle güzelsin
Kulun köpeğin olurum kapında istesen
Tutkun gözümde Leylâ'ya Şirin'e bedelsin
Sen kısmetim nasibim başımın devleti sen

Başımın devleti demeye bırakmadılar
Düşürdüler aynayı sevdiğimin elinden
Kış sabahları esen dinsiz imansız rüzgâr
Lânet sana yirmi yaşın komşu güzelinden

(Yaprak, 1 Şubat 1949)

MEHMETÇİK

Tel qu’en lui-même enfin l’éternité le change

MALLARMÉ

Sen ben uyurken biri var uyumaz
Bir tıkırtı olsa derhal doğrulur
Nöbette talimde ayakta kış yaz
Memleket namusu ondan sorulur

Haydi Mehmet dedikleri gün müdür
Ne çift ne çubuk ne avrat düşünür
Mehmet’im bu toprağın düşkünüdür
Bu aşk ile ya vurur ya vurulur

En temiz en güzel insanlık onda
Gerekli aydınlık karanlık onda
Tarihler boyu kahramanlık onda
Mehmetçik ölür meçhul asker olur

HACI BAYRAM CAMİİ[43]

Ankara'nın Hacı Bayram Camii
Böyle yerlere yolumuz düşmese
Kimi şah olur garip derviş kimi
Musalla taşında yatan cenaze

İnsanı olduran erdiren sükût
Bir gün öleceğini aklında tut
Rahat bir yer olmalı ki şu tabut
Görmedim girmem diyen yiğit kimse

(*Varlık*, 1 Eylül 1948)

43. *Varlık* dergisinde "Hey Gidi Dünya" başlığıyla yayımlanmıştır. (A.B.)

GÖNÜL HOŞLUĞU

Bu bahar bir boşluğu var gönlümün
Sabahları erkenden kalkıyorum
Uykumu almış dinlenmiş genç zinde
Neşeyle çalışıyorum bütün gün
Yarınlara güvenle bakıyorum
Gözüm gönlüm çocuk bahçelerinde
Bu bahar bir hoşluğu var gönlümün

MÜJDE

Kuşlar haber verdi bana kuşlar
Gelecekte bir şeyler olacak
Gün dilediğimiz gibi doğar
İnsan yüzümüz güler olacak

Neden sonra nehir yatağında
Kurt ininde kuzu otlağında
Dünya dirlik düzenlik çağında
Düşle gerçek beraber olacak

DİLEKÇE

İlk ve son dileğim senden kış mevsimi
Kırk yılda bir fakirin gönlünü etsen
Göreceksin düşünmüyorum kendimi
Ne olursun hep böyle güneşli gitsen
Kar da yağabilir ama lapa lapa
Fakat sakın olmaya ki soğuk olsun
Sevdiğim var üşüyor soğuk havada
Gel üşütme sevdiğimi ne olursun

(*Varlık*, 1 Şubat 1948)

YÜREK

Yumruk biçiminde bir şey
Kan kırmızı et parçası
Gümbür gümbür atar durur
Göğsümün sol tarafında

Hayat aşk iyilik cesaret
Ne varsa bu yürektedir
Bu yürek durmayagörsün
Kodunsa bul dünyaları

Yüreğim benim bir tanem
Velinimetim efendim
Durma çarp vur ses ver aman
Âşık kulağım sendedir

(*Edebiyat Dünyası*, 15 Aralık 1949)

BAYRAM YEMEĞİ

Korkarım felekte bir gün
Bir bayram yemeğinde
Anam babam gibi kardeşlerim de
En güzel dalgınlığında ömrün
Beni gurbette sanıp
Keşke gelseydi bu bayram diyecekler
Ve birdenbire yürekler
Aynı acıyla yanıp
Hepsinin gözleri yaşaracak
Öldüğümü hatırlayarak

YALNIZLIK MACERASI

Öyle yalnız kaldım ki hayatımda
Kimi gün öldüm kimi gün ilâh oldum
Çok zaman annemin dizlerine hasret
Koydum başımı kendi dizlerime
Doya doya ağladım

Paylaşırsa dost paylaşırmış
İnsanın derdini sevincini
Dost ümidiyle ortalığa düşmeyegör
Hangi kapıyı çalsan kimseler yok
Hangi omuza dokunsam yabancı çıkar

Âşık mı olmadım tapınırcasına
Bir Mecnun geçti o çöllerden bir de ben
Diş mi çektirmedim âlemde Kerem gibi
Ferhat gibi gürz mü sallamadım dağlara
Ne Leylâ yâr oldu bana ne Aslı ne Şirin

O gün bugün sırtımı kendim sıvazlıyorum
Sabahları sokağa çıkmadan evvel
Cesaret şairim cesaret
Kendi saçlarımı okşuyorum geceleri
Sevgilimin saçları niyetine.

(*Sanat ve Edebiyat Gazetesi*, 4 Kasım 1947)

ŞAŞKIN DÜNYA

Değil işlerimiz yolunda değil
Kaybettik eski düzen havasını
Dağda çoban denizde kaptan dahil
Şaşıran şaşırana puslasını

Daha sürer mi dersin bu şaşkınlık
Yarını ne olacak dünyamızın
Biz yaşımızı başımızı aldık
Allah çocuklarımıza acısın

(*Varlık*, 1 Mart 1951)

ON KASIM

Yıl otuz sekiz on Kasım Perşembe
Hatırdan çıkmayacak bir sonbahar
Sarsılıyor İstanbul yedi tepe
Yaman esmiş Dolmabahçe'de rüzgâr

Gerçek olamaz olsa olsa bir düş
Dokuzu beş geçe Atatürk ölmüş
Böyle toptan bir yas nerde görülmüş
Beraber ağlıyoruz kurtlar kuşlar

Bu memlekete en çok hizmet eden
Bu aşk ile dağlara gücü yeten
On sekiz milyonun omzunda giden
Atam Ankara sırtlarında yatar

(*Varlık*, Eylül 1947)

İSTİKLÂL MARŞI'NI DİNLERKEN

Borazanbaşı, borazanbaşı
Akşamları batan güne karşı
Alışılmış bir ibadet gibi
Çaldığınız o İstiklâl Marşı
Yıllardır her kulakta yer etmiş
Gür nağmesiyle tutarken arşı
Az rastlanır bir huşu içinde
Ayakta dinleriz bütün çarşı

Hayal gibi vehim gibi bir şey
Sanki memleketin dağı taşı
En sadık bekçisi tarihimin
Kesilir ansızın şehit nâşı
Bu meçhul askerler mahşeriyle
Hatırlatır o yaman savaşı
Yanık türkülerinden biliriz
Yemen çölünü Sarıkamış'ı

Kurduna kuşuna sor söylesin
Neydi Türk'ün o günkü telâşı
Karalar giymişti Anadolu
Kan bir yandan bir yandan gözyaşı
Sürmedi çok şükür o kıyamet
Gecenin birinde fecre karşı
Güneşten evvel doğdu ufukta
Mustafa Kemal'in altın başı

Vatan sevgisinin mihenk taşı

SABAH DUASI

Sen doğmana bak güzel gün
Gözümü alan aydınlık
Dağlar seninle heybetli
Ovalar seninle sonsuz

Şükür sayabildiğime
Şehrimin bacalarını
Duası anacığımın
Her bacada duman gerek

Bir neşedir ağaçlarda
Yaprak yaprak ışıldayan
Uçan kuşa güle güle
Gönlüm kanatlarındadır

Artık ayırt ediyorum
Fabrikayı mezarlıktan
Meydan şimdi meydan oldu
Yollar şimdi yola benzer

Kulak ver ne musikidir
Her doğan günle beraber
Şehirden gelen uğultu
Dinlemeye doymadığım

Dilerim ulu Tanrı'dan
Bu mübarek sabah vakti
Okula giden çocuğa
Zihin açıklığı versin

İşçisine memuruna
Cümlesine cesaret sabır
Açılan pencerelere
Kalkan kepenklere selâm

Sen doğmana bak güzel gün
Gözümü alan aydınlık
Trenler seninle gider
Vapurlar seninle gelir

Senden her beklediğimiz

(*Varlık*, 1 Ocak 1947)

BİR GÜZEL[44]

Bir güzel bilirim bir daha bilmem
Onda gör cilve nedir eda nedir
Öyle satar kendini dirhem dirhem
Ondan bu gönül deli divanedir

Nerden çattım böylesi bir güzele
N’etsem n’eylesem o kız geçmez ele
Kaptırdım kendimi bir kere sele
Bana sor dalga nedir kaya nedir

Gündüz işimde beni şaşkın eder
Gece düşümde beni çılgın eder
Ayrılığı başımdan aşkın eder
Bir sevda ki yanmaktan başka nedir

(*Sanat ve Edebiyat Gazetesi*, 8 Şubat 1947)

44. *Sanat ve Edebiyat Gazetesi*’nde “Yosma” başlığıyla çıkmıştır. (A.B.)

SAĞ EL

Sağ elim arslan elim
Her hâli ayrı ayrı
Dillere destan elim
Âlemde senden gayrı
Gerçek dayanak mı var
Yediğim ekmek senden
Sen ev yıkmaz ev yapar
Sensin beni ben eden

Sağ elim arslan elim
Dost için düşman için
Her zaman insan elim
İstemem dert göresin
Sen dünya maceramda
Aşkım sabrım kararım
Gülsem de ağlasam da
Ancak seninle varım

(*Yeni Şiirler*, 1949)

MEÇHUL ASKER

Hangi tarlayı sürmeye kalksam
Sapanıma takılan bu kemik
Bir pırıl pırıl ki güneşte
Alnımızdan ak

Göğe çıkar gibi düştüğün yerlerdir
Çanakkale Sakarya Dumlupınar
Haktın vazifeydin namus ve şeref
Mert kapılarında Varşova'nın

Bir yanda yaptıkların destanlar dolusu
Bir yanda sürüp giden nankörlüğümüz
Doğrusu yüzüm yok çiçek getirmeye
Dağ taş bellediğim mezarına

UTANÇ

Bizim memlekette
Tarla sürülmesine sürülür
Yağmur yağmasına yağar
Toprak ana verir vereceğini
Bire bin aldığımız olur
Doğrudur
Ama n'eyleyim
Görünen köy kılavuz istemez

Senden utanıyorum senden
Bir şey yapamadığım için
Ağzı var dili yok sarı öküz

(*Yaprak*, 15 Mart 1949)

SEVDİĞİM

Gözüm aydın göynüm aydın
İşte
Gün doğduğu yerden
Gündoğusundan daha güzel
Giyinmiş kuşanmış geliyor
Murat yeşili ağaçlar arasından
Kara zeytin gözlerinde müjdeler
Tıpış tıpış geliyor
Sevdiğim
Havaynan ekmeknen suynan bir tuttuğum

AŞKIMIZ

Zulmü pek çok insafı az
Hayata karşı aşkımız
Ne etseler ki çatlamaz
Bir sabır taşı aşkımız

Samanlık seyran dediğin
Aşkımız aşk ile zengin
Dünyada her güzelliğin
Yol arkadaşı aşkımız

Alınyazım alınyazın
Yıldızım oldu yıldızın
Temeli sağlığımızın
Her şeyin başı aşkımız

DEĞİRMEN

Suyun kurusun kanadın kırılsın değirmen
Yetişir beni öğüttüğün
Bırak cahilliğim saflığım gitmesin elden
Bilmek yanmakmış büsbütün

Ben ettim sen etme kuzum değirmenci baba
Boşuna değil bu telâş
Öğrettiğin acı şeyler gelmiyor hesaba
Mola ver dönmesin bu taş

Allahını seversen yarıda kes bu işi
Sürmesin bu korkulu düş
Rüzgâr dalda bırakır yarı olmuş yemişi
Tam olanı düşürürmüş

(*Varlık*, 1 Haziran 1948)

DERTLEŞME

Sana borçluyum eski derdimi
Sendeki çalkantıya ey deniz
Bir lokma ekmeği yetişmez mi
Kendimize zehir ettiğimiz

İnsanlar boğaz boğaza gelsin
Kan aksın buğday bitecek yerde
Gün selviler üstünde yükselsin
Ümit mi yeşerir gönüllerde

Çukurunu kendi elinle kaz
Sonra otur medet um yukardan
Olmaz böyle kardeşçiğim olmaz
Ders almalı geçen yüzyıllardan

Ya gün seyrini değiştirmeli
Ya sen ya ben bugünkü kafamızı
İşlerimiz yoluna girmeli
Rahat içmeliyiz çorbamızı

(*Varlık*, 1 Mayıs 1952)

GARİPLİK

Babam kırdı beni ilkönce babam
Dosttan gördüm kahrın daniskasını
Nankör çıktı iyilik ettiğim adam
Sevdiğim kız da savdı sırasını

Bendim hayal üstüne hayal kuran
Gözüm kapalı olduğu zamanlar
Benim başını taştan taşa vuran
Sandığım gibi değilmiş insanlar

Garibim dünyada garip nafile
Gelse boynuma dolansa da bahar
Kendi hoş kendi mâsum sesinizle
Siz söyleyin garipliğimi kuşlar

(*Sanat ve Edebiyat Gazetesi*, 19 Nisan 1947)

MEMLEKET

Bir yanda Anadolu bir yanda Rumeli'dir
Hepsi bizden yolcusu olsun hancısı olsun
Efkâr ettiğimiz şey memleketin hâlidir
Sanmam hemşerim sanmam bundan acısı olsun

Köylümüz efendimiz tarlasında perişan
İşçimiz kardeşimiz kavgasında perişan
Anam bacımdır bahtı karasında perişan
Hemen Allah cümlemizin yardımcısı olsun

(*Varlık*, 1 Haziran 1947)

YAZ GÜNLERİ

Yaz günleri kilometrelerce uzun yaz günleri
Gerçekten başka ne avlanır tembel sularınızda
Gören duyan bilir gerçek nasıl beterin beteri
Avlanmaya çıkmam düşünceme el sularınızda

Gaafil ağustosböceğinin oyun ve saz günleri
Ömrün derdi mihneti çok tesellisi az günleri
Yaz günleri kilometrelerce uzun yaz günleri
Başımı dinlediğim yer öğle uykularınızda

(*Varlık*, 1 Ağustos 1948)

EDÂ

N’eyleyim seni kartpostal manzara
Rüzgârın yok o yerin havasından
Uğuldamak yaraşır ormanlara
Denizin güzelliği dalgasından

Geyik dağdan dağa atlarken güzel
Nar dalında diş diş çatlarken güzel
Kestane mangalda patlarken güzel
Kişilik güzelliğin esasından

Beni saran şey suyun akışıdır
Yemiş yüklü dalların sarkışıdır
Ananın çocuğuna bakışıdır
Sevdiğim geçilmez edâsından

(*Varlık*, 1 Mayıs 1947)

PORTRE

Seveceğim hatun kişi
Saçı siyah gözü siyah
İllâ ki
    esmer olacak

Dişi öylesine dişi
Âşık kolum akşam sabah
Belinde
    kemer olacak

Edâsı edâ nâzı nâz
Yolda yordamda bitirmiş
Bir güzel
    bizden olacak

Bir ömür boyunca kış yaz
Doymayacağım tek yemiş
Sağ yanakta
    ben olacak

(*Yeditepe*, 1 Kasım 1950)

KIRIK KALPLER

Biz aşkla başı dönmüş iki çocuk
Bütün bir bahar o çiçek ben yaprak
Ya Rabbi ne güzel sevişiyorduk
Dünyayı aşktan ibaret sanarak

Kim ne karıştı ne istedi bizden
Göz mü değdi ne oldu bu sevdaya
Ayırdılar bizi birbirimizden
Hem de göz göre yürek parçalaya

Aşktı bizdeki onlardaki mantık
Onlardan yana çıktı kahpe felek
Birer kalp bıraktılar bize kırık
Ömrümüzce gözyaşı döktürecek

KİM KİME DUM DUMA

İlkönce güneşten ana südünden
Başladığım bu aşk
Böyle giderse korkarım gün günden
Firaklı olacak

Göğüs germeye ne kadar alışık
Olsan da iyi bil
Aldanıp düş kurmaya değmez artık
Gerçek bizden değil

Amerikan bezi üç buçuk arşın
Gerisini umma
Âlemde ha ölmüşün ha kalmışın
Kim kime dum duma

(*Meydan*, 7 Mayıs 1948)

AŞK İLE

Baktım ki gökyüzü baştan başa bulut
Unut diyor o güzel günleri unut
Baktım ki deniz her dalgasıyla düşman
Kuşlar av peşinde balıklar pusuda
Çok gerilerde kalmış çıktığım liman
Yok görünürde sığınacak bir ada

Baktım ki o musibet gün gelip çatmış
Yolcusunda tayfasında şafak atmış
Ne yelken kâr eder ne kürek ne istim
Dayandım aşk ile yürüttüm gemiyi
Aşk ile koskoca dağları düz ettim
Avladım sonunda o civân kekliği

(*Varlık*, 1 Eylül 1950)

İYİMSERLİK

Sen böyle gün günden daha güzel, daha ince
Ben böyle gün günden daha âşık daha cesur
Aranan bahtiyar adamın gömleği olur
Poplin gömleğimin söküğünü sen dikince

Örnek bir yuva kurmaktayız namuslu vakur
Aşk var bu evin temelinde harçların şahı
Gelecek günlerin en güzeli en ferahı
Kalbi temiz alnı ak sevişenlerin olur

(*Varlık*, 1 Nisan 1951)

KARANLIKTAKİ HAZİNE

Karanlığa sevgiyle baktığım gece gördüm
Hâlâ o güven sevinciyle uçmakta gönlüm
Süründüğümüz bu çamur deryasından uzak
Bu yerlere uğramamış bir bahar içinde
Gerçekten cennet misali bir dünya kuracak
Gürbüz nesiller büyüyor sağlıklar içinde

Çocuklarımız torunlarımız var içinde

(*Varlık*, 1 Ocak 1953)

Sonrakiler

GÜVENLİK

Ne böyle sabah ne böyle akşam
Bir yer bir hava bir rahat olsun
Bileyim bastığım toprak sağlam
Bileyim sen günlük tasa yoksun

Oh deyim ömrümde ilk defa
Tüy gibi olayım sevincimden
Ölüm düşüncesi benden ırak
Hep güzel şeyler geçsin içimden

Sen her zaman böyle anlayışlı
Hâlden bilir sevdiğim olasın
Bir balayı olsun yazlı kışlı
Hızı kesilmesin aşkımızın

(*Varlık*, 1 Mart 1953)

DEĞİŞİK

Sen her gün başka bir güzel olsan
Ben her gün başka bir âşık
Her göz göze gelişimizde
Yıldırımla vurulmuş gibi olsak
Yepyeni bir aşk olsa aramızdaki
Her seferinde
Ne hârika olurdu yaşamak
Hele evlilik
Sen her gün başka bir güzel olsan

(*Akşam* gazetesi, sanat sayfası, Eylül 1953)

AKROSTİŞ

Var olan bir sen, bir ben, bir de bu bahar.
Elden ne gelir ki? Güzelsin, gençliğin var.
Dünyada aşkımız ölüm gibi mukadder.
İnan ki bir daha geri gelmez bu günler.
Âlemde bir andır bize dost esen rüzgâr.

(*Varlık*, 1 Şubat 1962)

GÜVEN

Bayramdı
Orhan Veli'yle beraberdik
Boğaziçi vapurunda
Âşiyan'a gidiyorduk
Fikret'in elini öpmeye

Bir baktım üzgün koca şair
Bir baktım güneşler içinde
Hiç söz açmadı Halûk'tan
Dilinden de düşürmedi
"Bu memlekette de bir gün sabah olursa Halûk"

(*Vatan* / *Sanat Yaprağı* eki, Ekim 1953)

BAŞIMI KORUYAN MELEK

Aşk ile yaptım bu işi
Elimle seçtiğim dilber
Yârin olmuşu ermişi
Şefkatte anneye değer

Her sabah sağlığım neşem
Her akşam huzurum odur
Değme güzele değişmem
Böyle hanım az bulunur

Karımdır o benim gerçek
Merdivende ışık tutan
Başımı koruyan melek
Cümle kazadan belâdan

(*Akpınar*, 7 Ekim 1953)

KORKUNÇ GÜZEL

Bu el titremesi kadeh tutarken
Bu yaşta nasıl koyuyor insana
Orhan gibi vaktinde gitmek varken
Değer mi oyalanmana

Rakıdan tütünden beter alışık
Olduğumuz korkunç güzel bir şey var
Tutmuş bırakmaz bizi bir sıkımlık
Canımız çıkana kadar

(*Varlık, Yeni Şiirler*, 1954)

Çeviri Şiirler

Charles Baudelaire

SEYAHATE DAVET

Kardeşim, yavrum,
Sana benzeyen bir yer
Düşünüyorum;
Gidip orda beraber
Yaşamanın, sevmenin,
Sevmenin ve ölmenin
O yerde bir gün,
Saadetini düşün.
Karışık göklerinin
Islak güneşlerinde,
O hain gözlerinin,
Bol yaşları içinde
Daima parıltılı
Duran riyakâr
Gözlerinin esrarlı
Cazibesi var.

Orda ne varsa süs, sükûn ve şehvet,
İntizam ve güzellikten ibaret.

Üstünde gûya
Senelerin cilâsı
Parlayan eşya
Süslerdi odamızı;
Bu bulunmaz çiçekler,
Kokularını amber
Kokularına
Mezcederdi boyuna!
Orda tavanlar zengin,
Ve derindir aynalar;

Her köşede sevdiğin
O şark ihtişamı var.
Her şey kendi dilince
Ses verir bize;
Ve kalbini gizlice
Gösterir bize.

Orda ne varsa süs, sükûn ve şehvet,
İntizam ve güzellikten ibaret.

Bir baksaydın bu
Kanallarda ne kadar
Serseri ruhlu,
Uyuyan gemiler var;
Hem gidermek içindir
İnan ki en küçük bir
Arzunu, onlar
Uzaktan geliyorlar.
O akşamlarda gurup,
Tarlalar ve kanallar
Ve bütün şehri yakut
Ve altınlara boğar.
Orda kâinat hulya
İle sarhoştur,
Sıcak, sıcak bir ziya
İçinde uyur.

Orda ne varsa süs, sükûn ve şehvet,
İntizam ve güzellikten ibaret.

(*Varlık*, 1 Eylül 1934)

NE DERSİN BU AKŞAM

Ne dersin bu akşam, sen garip kişi, sen biçare,
Ya sen kalbim, sen ki vaktiyle çiğnendin ey kalbim,
Ne dersin en güzel, en iyi, en sevgili yâre,
İlâhi bakışıyla nasıl şenlendin ey kalbim?

–Feda olsun gururumuz onu övmek yolunda!
Dünyaya değer emreden sesindeki tatlılık
Meleklerin kokusu var o latif vücudunda;
O gözler bize esvap giydirir sâfi ışık.

İsterse geceleyin ıssızlık içinde olsun,
İsterse sokakta kalabalık içinde olsun,
O hayal havada rakseden bir meşale her dem!

Bazan da konuşur: “Ben güzelim emrediyorum,
Hatırım için yalnız güzel sevmeni istiyorum;
Baş koruyan meleğim ben, ilham perisi Meryem!”

(*Ülkü*, 1 Ekim 1945)

AKŞAMIN AHENGİ

İşte her çiçeğin sakında ürperdiği çağlar
Her çiçeğin bir buhurdan gibi uçtuğu lahza!
Sesler ve kokular dönüyor akşam havasında,
Hazin bir vals, bir baş dönmesidir bu rüzgâr.

Her çiçeğin bir buhurdan gibi uçtuğu lahza!
Keman sesinde üzgün bir kalbin titreyişi var;
Hazin bir vals, bir baş dönmesidir bu rüzgâr.
Bir büyük mâbet gibi melûl ve güzeldir semâ.

Keman sesinde üzgün bir kalbin titreyişi var,
Nefret o kalpten bu geniş ve karanlık boşluğa.
Bir büyük mâbet gibi melûl ve güzeldir semâ;
Pıhtılaşan kanında güneştir boğuldu tekrar.

Nefret o kalpten bu geniş ve karanlık boşluğa,
Bir kalp ki aydınlık maziden ne bulursa toplar
Pıhtılaşan kanında güneştir bozuldu tekrar.
O mukaddes nurdur içime senden bir hâtıra!

(*Ülkü*, 1 Şubat 1946)

BALKON[45]

Hâtıralar annesi, sevgililer sultanı,
Ey beni şâdeden yâr, ey tapındığım kadın,
Ocak başında seviştiğimiz o zamanı,
O canım akşamları elbet hatırlarsın.
Hâtıralar annesi, sevgililer sultanı.

O akşamlar, kömür aleviyle aydınlanan!
Ya pembe buğulu akşamlar, balkonda geçen!
Başım göğsünde, ne severdin beni o zaman!
Ne söyledikse çoğu ölmeyecek şeylerden!
O akşamlar, kömür aleviyle aydınlanan!

Ne güzeldir güneşler sıcak yaz akşamları!
Kâinat ne derindir, kalp ne kudretle çarpar!
Üstüne eğilirken ey aşkımın pınarı,
Sanırdım ciğerimde kanının kokusu var.
Ne güzeldir güneşler sıcak yaz akşamları!

Kalınlaşan bir duvardı aramızda gece
Seçerdim o karanlıkta gözbebeklerini;
Mest olur, mahvolurdum nefesini içtikçe.
Bulmuştu ayakların ellerimde yerini.
Kalınlaşan bir duvardı aramızda gece.
Bana vergi o tatlı demleri hatırlamak;
Yeniden yaşadığım, dizlerinin dibinde

O “mestinaz” güzelliğini hoştur aramak,
Sevgili vücudundan, kalbinden başka yerde,
Bana vergi o tatlı demleri hatırlamak;

O yeminler, kokular, sonu gelmez öpüşler,
Dipsiz bir uçurumdan tekrar doğacak mıdır,
Nasıl yükselirse göğe taptaze güneşler.
Güneşler ki en derin denizlerde yıkanır.

O yeminler, kokular, sonu gelmez öpüşler!

(*Tercüme*, 19 Mart 1946)

45. Bu çeviri, önce *Varlık* dergisinde (15 Haziran 1935) çıkmış, sonra işlenerek *Ülkü* (16 Mart 1946) ve *Tercüme* dergilerinde yeniden basılmıştır. (A.B.)

Jules Laforgue

BENSİZ OLACAK HER ŞEY

Bu akşam ölebilirim, rüzgâr, güneş, sağnak
Kalbimi, kemiklerimi etti mi tarumar,
Her şey bitti demektir; ne rüya, ne uyanmak!
Aralarında olamayacağım yıldızlar!

Şu uzak dünyaların her tarafında, yer yer,
Ruha kasvet veren ıssız yolların yolcusu.
Bizim gibi düşünür kardeş beşeriyetler;
Ellerini uzatan her gece bize doğru.

Evet, her yerde kardeşler; bizim gibi yalnız!
Onlar bize işaret edenler geceleri,
Hüzünlerinden! Ah hiç kavuşmayacak mıyız?
Mihnette birbirimizi avuturduk gayri.

Yaklaşacak birbirine bir gün seyyareler,
Bu muhakkak. Sökecek belki evrensel şafak
O zaman! Meczupların türküsü bunu söyler;
Allah'a karşı bir kardeş çığlığı olacak.

Heyhat o günlerden evvel, rüzgâr, güneş, sağnak
Kalbimi, kemiklerimi etmiştir tarumar.
Bensiz olacak her şey! Ne rüya ne uyanmak!
Ah aralarında olamadığım yıldızlar.

(*Ziya'ya Mektuplar*, 19 Temmuz1942 / *Sonrası*)

Guillaume Apollinaire

DİLEK

İsterdim evimde olsun
Aklı başında bir hatun,
Bir kütüphane, bir kedi,
Eş dost her mevsimde olsun!
Ben dostsuz edemem gayri.

(*Vakit* gazetesi, 29 Şubat 1944)

Jules Laforgue

BENSİZ OLACAK HER ŞEY

Bu akşam ölebilirim, rüzgâr, güneş, sağnak
Kalbimi, kemiklerimi etti mi tarumar,
Her şey bitti demektir; ne rüya, ne uyanmak!
Aralarında olamayacağım yıldızlar!

Şu uzak dünyaların her tarafında, yer yer,
Ruha kasvet veren ıssız yolların yolcusu.
Bizim gibi düşünür kardeş beşeriyetler;
Ellerini uzatan her gece bize doğru.

Evet, her yerde kardeşler; bizim gibi yalnız!
Onlar bize işaret edenler geceleri,
Hüzünlerinden! Ah hiç kavuşmayacak mıyız?
Mihnette birbirimizi avuturduk gayri.

Yaklaşacak birbirine bir gün seyyareler,
Bu muhakkak. Sökecek belki evrensel şafak
O zaman! Meczupların türküsü bunu söyler;
Allah'a karşı bir kardeş çığlığı olacak.

Heyhat o günlerden evvel, rüzgâr, güneş, sağnak
Kalbimi, kemiklerimi etmiştir tarumar.
Bensiz olacak her şey! Ne rüya ne uyanmak!
Ah aralarında olamadığım yıldızlar.

(*Ziya'ya Mektuplar*, 19 Temmuz1942 / *Sonrası*)

Guillaume Apollinaire

DİLEK

İsterdim evimde olsun
Aklı başında bir hatun,
Bir kütüphane, bir kedi,
Eş dost her mevsimde olsun!
Ben dostsuz edemem gayri.

(*Vakit* gazetesi, 29 Şubat 1944)

Paul Verlaine

GREEN (YEŞİL)

İşte yemişler, çiçekler yapraklar ve dallar!
İşte kalbim, çarpıntısı yalnız senin için!
O bembeyaz ellerin kalbimi kırmasalar!
Bu küçük armağanı dilerim hoş göresin!

Ben geldim işte, çiğlerle bezenmiş olarak;
Alnımda seher yelinin dondurduğu çiğler.
Yorgunluğumu alsam ayak ucunda bırak!
Hayal etsem o tatlı demleri birer birer!

Bırak unutayım başımı taze göğsünde!
Hâlâ aklımda lezzeti son öpüşlerinin.
Hayırlı fırtınadan sonra sakin, asude,
Uyusam biraz, madem uzanmış dinlenirsin!

(*Ülkü*, 16 Temmuz 1945)

GÖK ÖYLE MAVİ[46]

Gök öyle mavi, öyle durgun,
Damlar üzerinde!
Yeşil bir dal sallanadursun,
Damlar üzerinde!

Ürpertip gökyüzünü birden,
Bir çan tın tın eden,
Bir kuştur şu ağaçta öten;
Türküsünü söyler.

İşte hayat! Aç gözünü gör;
Bak ne kadar sâde.
Her günkü sakin gürültüdür,
Şehirden gelmekte.

Ey sen ki durmadan ağlarsın,
Döversin dizini;
Gel söyle bakalım ne yaptın,
N'ettin gençliğimi?

(*Tercüme*, 19 Mart 1946)

46. Bu şiir önce *Yücel* dergisinde (Mayıs 1936) çıkmış; daha sonra *Tercüme* dergisinde yayımlanırken bazı yerleri değiştirilmiştir. (A.B.)

Alfred de Musset

HÜZÜN

Gücüm, hayatım, nem varsa kaybettim,
Kaybettim, ah, dostlarımı, neşemi.
Kalmadı hatta kibrim, azametim,
Oydu vehmettiren dâhiliğimi.

Hakikat budur dedikleri zaman
Karşımda sahiden bir dost zannettim.
Hakikatı anlayıp duyduğum an;
Çoktandır galip gelmişti nefretim.

Ama işte hakikat ebedidir,
Yaşarsa bir kimse ondan bihaber
Âlemde ömrünce gafil kişidir.

Tanrı soruyor, cevap vermek ister.
İyi ki ağlamışım ara sıra,
Elimde kalan servet bu dünyada.

(*Ülkü*, 16 Ağustos 1945)

Gerard de Nerval

FANTAZYA

Bir hava bilirim, dünyalara değişmem:
Bütün Rossini, Mozart, Weber sizin olsun.
Çok eski bir hava, ağır, hazin, muhteşem;
Yalnız ben duyarım onda ne varsa füsun!

Ne zaman o havayı dinleyecek olsam
Ruhum gençleşiverir birden iki asır.
On üçüncü Louis devridir, vakit akşam!
Batan günle sararmış bir yamaç uzanır.

Camları kızıla çalan renklerle yanar,
Kiremitten bir şato, köşeleri taştan.
Etrafı çepçevre bağlar, bahçeler, parklar;
Bir dere akıyor çiçekler arasından.

Kömür gözlü bir kumral en üst pencerede;
Eskidir geçmiş zaman esvapları eski.
Görmüşlüğüm var bu kadını! Ama nerde?
Hatırlıyorum, başka bir hayatta belki!

(*Ülkü*, 1 Aralık 1945)